

**ISPARTA YALVAÇ KAŞ MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT
DOKUSU KORUMA VE GELİŞTİRME ÖNERİSİ**

Şeyda AKKAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EYLÜL 2006
ANKARA**

**ISPARTA YALVAÇ KAŞ MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT
DOKUSU KORUMA VE GELİŞTİRME ÖNERİSİ**

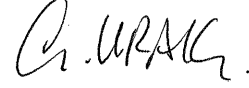
Şeyda AKKAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EYLÜL 2006
ANKARA**

Şeyda AKKAN tarafından hazırlanan ISPARTA YALVAÇ KAŞ MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT DOKUSU KORUMA VE GELİŞTİRME ÖNERİSİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Z. Gediz URAK

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: : Prof. Dr. Halit ÇAL

Üye : Doç Dr. Z. Gediz URAK

Üye : Prof. Dr. Can M. HERSEK

Üye : Prof. Dr. B. Işık AKSULU

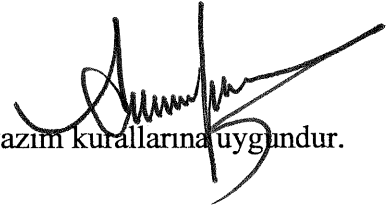

Üye : Doç. Dr. Gül ASATEKİN

Tarih: 19/09/2006

Bu tez, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Şeyda AKKAN

**ISPARTA YALVAÇ KAŞ MAHALLESİ GELENEKSEL KONUT DOKUSU
KORUMA VE GELİŞTİRME ÖNERİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Şeyda AKKAN

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Eylül 2006

ÖZET

Bu çalışmada, Yalvaç'ın geleneksel konut dokusu incelenmiş, değerlendirilmiş ve geleneksel dokunun yoğun olarak bulunduğu Kaş (Kaşyukarı, Kaşcamı, Kaşhacıbey) Mahallesi için koruma ve geliştirme kararları getirilmiştir. Değişen yaşam koşulları, göçlerle gelen terkedilmişlik, ticari baskının yarattığı yoğun tahribat ve koruma bilincinin olmaması geleneksel konut dokusunun gün geçtikçe yok olmasına sebep olmaktadır. Çevresel ölçekte başlayıp, sosyal ve kültürel yapısı ile yapı ölçeğine kadar detaylandırılan çalışma, Yalvaç'ta koruma bilincinin oluşmasını amaçlamakta ve bu bilincin oluşması ve alanın etkin bir yaşam alanı haline gelmesi için yapılması gerekenleri önermektedir.

Bilim Kodu : 801.1.085
Anahtar Kelimeler : Yalvaç, Kaş, Konut, Koruma, Geliştirme, Restorasyon
Sayfa Adedi : 215
Tez Yöneticisi : Doç. Dr. Z. Gediz URAK

**ISPARTA YALVAÇ KAŞ DISTRICT
TRADITIONAL HOUSE CASE PROJECTION AND DEVELOPING
(M.Sc. Thesis)**

Şeyda AKKAN

**GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
September 2005**

ABSTRACT

Traditional housing pattern in Yalvaç is analysed, evaluated and conservation and rehabilitation proposals are developed for the districts of Kaş (Kaşyukarı, Kaşhacıbey) where the traditional pattern exists. Transformed living conditions, abandonment as a result of immigration, the intensive destruction that the trade pressure created and the intensive users cause, the traditional house pattern to disappear. The study started with the urban scale and detailed in the building scale aims at increasing preservation consciousness and suggests what to do in order to make this pattern an effective living area.

Science Code : 801.1.085

Key Words : Yalvaç, Kaş, House, Conservation, Development, Restoration

Page Number: 215

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Z. Gediz URAK

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren tez danışmanın sayın Doç. Dr. Z. Gediz URAK'a, değerli hocalarım ve jüri üyeleri Prof. Dr. Can M. HERSEK, Prof. Dr. B. Işık AKSULU, Prof. Dr. Halit ÇAL, Prof. Dr. Zuhâl Özcan ve Doç. Dr. Gül ASATEKİN'e, her zaman yanımda olan aileme; öncelikle Yalvaç'a her gidişimde beni yalnız bırakmayan babam Abbas AKKAN'a, yorucu arazi çalışmalarımda bana yardımcı olan kardeşim F. Sema AKKAN'a, manevi desteği ile annem Nilüfer AKKAN'a, destekleri ile Y. Mimar B. Gönül TAVMAN, Mimar K. Dilek BERBEROĞLU'na, arazi çalışmalarımıdaki gününbirlik yardımları ile Yasemin AKKAN'a, Süleyman BALCI'ya, Yalvaç Belediye Başkanı Yalçın BULGURCU ve başta Ali AYVAT olmak üzere bana yardımcı olmaya çalışan Yalvaç Belediyesi çalışanlarına ve beni evlerine kabul eden tüm Yalvaçlılara – Kaş Mahallesi sakinlerine teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
HARİTALARIN LİSTESİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xvii
1. GİRİŞ	1
2. YALVAÇ İLÇESİ FİZİKSEL, SOSYAL VE TARİHSEL VERİLERİNİN ANALİZİ	7
2.1. Yalvaç Adının Kaynağı	7
2.2. Tarihi Gelişimi	7
2.3. İlçenin Konumu ve Fiziksel Özellikleri	11
2.3.1. Coğrafi durum ve jeolojik yapı	11
2.3.2. İklim ve bitki örtüsü	13
2.4. Yalvaç'ın Sosyo-Ekonomik Yapısı	13
2.4.1. Yalvaç'ın ekonomik yapısı	14
2.4.2. Yalvaç'ın eğitim durumu	15
2.5. Yalvaç'ın Genel Yerleşim Özellikleri	16

Sayfa

3. KAŞ MAHALLESİ YERLEŞİM DOKUSU VE YAPILARIN ANALİZİ.....	24
3.1. Genel Nitelikler.....	24
3.1.1. Çalışma alanının konumu ve sınırları	24
3.1.2. Ulaşım	25
3.1.3. Arazi ve yapı kullanımı.....	26
3.1.4. Parselasyon durumu	27
3.2. Çevresel Nitelikler	28
3.2.1. Topoğrafya	28
3.2.2. Yapı nitelikleri	29
3.2.3. Yapı yükseklikleri	30
3.2.4. Görsel değer ve problemler.....	30
3.3. Mimari Analiz.....	33
3.3.1. Konum ve vaziyet planı	33
3.3.2. Yapısal sistem ve malzeme kullanımı.....	36
3.3.3. Plan düzeni	40
3.3.4. Plan tipleri	42
3.3.5. Plan elemanları.....	45
3.3.6. İç mekan elemanları	52
3.3.7. Cephe düzenleri.....	62
3.3.8. Cephe tipleri	62
3.3.9. Cephe elemanları.....	65
3.4. Geleneksel Konutlarda Değişmişlik	72

Sayfa

3.4.1. İç değişmişlik	72
3.4.2. Dış değişmişlik.....	73
3.5. Yapısal Durum	75
3.6. Konfor Durumu.....	76
3.7. Sosyal ve Ekonomik Nitelikler	77
4. DEĞERLENDİRME.....	82
4.1. Çalışma Alanının Yalvaç İlçesi'nin Gelişimi Paralelinde Değerlendirilmesi	82
4.2. Çalışma Alanındaki Geleneksel Yapıların Değerlendirilmesi.....	83
4.2.1. İç değerlendirme.....	84
4.2.2. Dış değerlendirme	85
4.2.3. Genel değerlendirme	87
4.3. Çalışma Alanının Genel Problemleri	88
4.4. Çalışma Alanının Genel Potansiyelleri.....	89
4.5. Mimari Değer Sorun ve Potansiyellere göre Bölgeleme	90
5. MÜDAHALE KARARLARI.....	92
5.1. Genel Yaklaşım	92
5.2. Finansal Destek ve Organizasyon	93
5.3. Yalvaç İlçe Merkezine Yönelik Kararlar	95
5.4. Çalışma Alanına Yönelik Kararlar	96
5.4.1. Genel müdahale kararları	96
5.4.2. Geleneksel yapı ölçeğinde müdahale kararları	97
6. Kaş Mahallesi için yeni yapılaşma koşulları.....	100

Sayfa

7. SONUÇ VE ÖNERİLER	103
KAYNAKLAR	105
EKLER	107
EK-1 Yalvaç İmar Planı EK-2 Tescilli yapı dokümanları	108
EK-3 Dış değerlendirme fişi	113
EK-4 İç değerlendirme fişi	116
EK-5 Sosyal anket fişi	118
EK-6 Yalvaç genel bilgileri	119
EK-7 Yalvaç topografya	120
EK-8 Ulaşım	121
EK-9 Yalvaç geneli arazi kullanımı	122
EK-10 Yalvaç geneli kat adedi	123
EK-11 Kaş Mahallesi kadastral durum	124
EK-12 Kaş Mahallesi genel bilgiler	125
EK-13 Kaş Mahallesi arazi kullanımı	126
EK-14 Kaş Mahallesi kat adedi	127
EK-15 Kaş Mahallesi görsel değer ve problemler	128
EK-16 Kaş Mahallesi yapım sistemi ve malzeme	129
EK-17 Detaylı çalışma alanı baz paftası	130
EK-18 Çalışma yöntemi	131
EK-19 Plan tipleri	132
EK-20 Cephe tipleri	133
EK-21 İç değişmişlik	134
EK-22 Dış değişmişlik	135
EK-23 Yapısal durum	136
EK-24 Konfor durumu	137
EK-25 İç değerlendirme tablosu	138
EK-26 İç değerlendirme	142
EK-27 Dış değerlendirme tablosu	143
EK-28 Dış değerlendirme	152
EK-29 Genel değerlendirme	153
EK-30 Çalışma alanının potansiyel ve problemleri	154
EK-31 Bölgeleme	155
EK-32 Genel müdahale kararları	156
EK-33 Sosyal değerlendirme tablosu	157
EK-34 Yalvaç geneli fotoğrafları	161
EK-35 Çalışma alanı fotoğrafları	170
ÖZGEÇMİŞ	215

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Konum tipolojisi	34
Çizelge 3.2. Plan tipolojisi	43
Çizelge 3.3. Cephe tipolojisi	63
Çizelge 4.1. Genel değerlendirme cetveli	88

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Plan tipolojisi grafiği	45
Şekil 3.2. Cephe tipoojisi grafiği.....	65
Şekil 3.3. Geleneksel pencere tipleri.....	70
Şekil 3.4. İç değişmişlik grafiği	73
Şekil 3.5. Dış değişmişlik grafiği.....	74
Şekil 3.6. Yapısal durum grafiği	75
Şekil 3.7. Konfor durumu grafiği.....	77
Şekil 3.8. Hanede yaşayan kişi sayısı ve yüzdelik dilimi	78
Şekil 3.9. Çalışan kişi sayısı ve yüzdelik dilimi.....	78
Şekil 3.10. Hane başkanı meslek dağılımı kişi sayısı ve yüzdelik dilimi	79
Şekil 3.11. Çalışılan yer kişi sayısı ve yüzdelik dilimi	79
Şekil 3.12. Sosyal güvence dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi	80
Şekil 3.13. Aile kökenleri dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi	80
Şekil 3.14. Mülkiyet durumu dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi	81
Şekil 3.15. Evin elde ediliş biçimi dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi	81
Şekil 3.16 Hissedar sayısı ve yüzdelik dilimi	82
Şekil 4.1. İç değerlendirme grafiği.....	86
Şekil 4.2. Dış değerlendirme grafiği	87
Şekil 4.3. Genel değerlendirme grafiği	89

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. St. Paul Kilisesi kalıntısı ve bulunan mozaik örneği	16
Resim 2.2. Agustus Tapınağı	17
Resim 2.3. Su Kemerleri	17
Resim 2.4. Roma Hamamı	17
Resim 2.5. Devlethan Camisi	18
Resim 2.6. Eski hamam soyunmalık kısmı	20
Resim 2.7. Eski hamam	20
Resim 2.8. Deri fabrikasının bugünkü durumu	21
Resim 3.1. Kahveci Bekir Sokak'ta yer alan grup yapılar	31
Resim 3.2. Engin Sokakta yer alan grup yapılar	31
Resim 3.3. Çobançeşme Sokak'ta köşe parselde yer alan 175 envanter nolu yapı ...	31
Resim 3.4. Bahçeici Sokak'ta hızla çoğalan yeni yapılar	32
Resim 3.5. Müftü Sokak'ta yer alan bir kısmı yıkılmış 156 envanter nolu yapı ve çevresindeki tanımsız, boş alanlar.....	32
Resim 3.6. Antik kentten getirilen taş malzeme.....	38
Resim 3.7. Çarköşe.....	38
Resim 3.8. Çift çarköşeli ev. 134 envanter nolu yapı.....	39
Resim 3.9. Moloz taş bahçe duvarı. 100 envanter nolu yapı.....	39
Resim 3.10. Köşk. 105 envanter nolu yapı.....	46
Resim 3.11. Köşk. 137 envanter nolu yapı.....	47
Resim 3.12. Oda düzenlemesi. 108 envanter nolu yapı	48
Resim 3.13. Oda girişi. 105 envanter nolu yapı	48

Resim	Sayfa
Resim 3.14. Hariciye mekanı girişi. 139 envanter nolu	49
Resim 3.15. Hayat. 96 envanter nolu yapı	50
Resim 3.16. Seki altı dolabı. 81 envanter numaralı yapı.....	52
Resim 3.17. Seki altı dolabı. 14 envanter numaralı yapı.....	53
Resim 3.18. Dolap. 130 envanter nolu yapı.....	53
Resim 3.19. Rafli dolap. 25 envanter nolu yapı	53
Resim 3.20. Dolap. 29 envanter nolu yapı	54
Resim 3.21. Sandıklı dolap. 29 envanter nolu yapı.....	54
Resim 3.22. 37 envanter nolu yapı dolabı	55
Resim 3.23. Raf. 29 envanter nolu yapı	55
Resim 3.24. Ahşap zar. 27 envanter nolu yapı.....	56
Resim 3.25. Ocak ve çevresindeki süslemeler. 29 envanter nolu yapı	57
Resim 3.26. 167 envanter nolu yapının tavan göbeği	58
Resim 3.27. 26 envanter nolu yapı tavan göbeği	58
Resim 3.28. Oda kapısı. 30 envanter nolu yapı.....	59
Resim 3.29. Oda kapısı. 122 envanter nolu yapı.....	59
Resim 3.30. 29 envanter nolu yapı kapı detayı	59
Resim 3.31. 56 envanter nolu yapı	60
Resim 3.32. Sergen. 68 envanter nolu yapı.....	61
Resim 3.33. Serpinin hayattan görünüşü. 130 envanter nolu yapı	61
Resim 3.34. Tek yan çıkma. 29 envanter nolu yapı	66
Resim 3.35. Ortadan çıkma ve tüm kat çıkmanın birlikte görüldüğü bir örnek. 81 envanter nolu yapı	66

Resim	Sayfa
Resim 3.36. Çift testere çıkma. 40 envanter nolu yapı.....	67
Resim 3.37. Tüm kat çıkmalı cephe. 24 envanter nolu yapı	67
Resim 3.38. Ahşap işlemeli kapı. 154 envanter numaralı yapı	68
Resim 3.39. 83 envanter numaralı yapı girişi.....	69
Resim 3.40. 105 envanter numaralı bina cephesi.....	71

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. Yalvaç'ın Türkiye haritasındaki yeri	12
Harita 2.2. Yalvaç ulaşım ağı.....	12
Harita 2.3. Yalvaç ve yakın çevresi	14

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklama

m	Metre
cm	Santimetre
km	Kilometre
yy	Yüzyıl

Kısaltmalar

Açıklama

MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
H	Hicri
M	Miladi
No	Numara
Örn	Örnek

1. GİRİŞ

Yalvaç, Isparta'nın en büyük ilçesi konumunda sakin bir yerleşim alanıdır. Şehirlerarası ulaşım açısından uzak kalsa da; tarihi, kültürel ve turistik değerleri ile pek çok zenginliği barındıran bir kent olma özelliğini korumuştur.

1833 yılında F.V. Arundell isimli İzmirli Hristiyan rahip, dini bir merak ile İncil'den faydalanarak Saint Paul'un ziyaretleriyle meşhur olan Pisidia Antiocheia'yı aramaya başlamıştır. Akşehir dağ yolundan Yalvaç'a inerken Hisarardı civarında bir tepede muazzam su kemerlerini ve sayısız işlenmiş taşlarla dolu harabeyi görmüştür. Yaptığı araştırmalar sonucunda “Küçük Asya'da Tarihi Keşifler” adlı eserini yazmıştır [1].

İngiliz Profesör W. Ramsay ise 1912'de Yalvaç'a gelmiş ve ilk bilimsel araştırmalarına başlamıştır [1]. Prof. Ramsay “Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası” adlı eserinde Roma şehrinin ayakta kalan en mühim parçalarının bugün Antiocheia (Yalvaç)'da bulunduğunu söylemektedir [2].

1914–1924 yılları arasında W. Ramsay ve D. Robins tarafından Antiocheia'da çalışmalar yapılmıştır. Bundan sonra, Yalvaç Müze Müdürlüğü'nün bugün hala devam etmekte olan çalışmalarına başladığı 1980 yılına kadar araştırmalar durağan bir dönem geçirmiştir.

Yalvaç ve çevresi sadece Pisidia antik kenti ile hatırdı kalacak bir yerleşim değildir. Burası aynı zamanda Türk sivil mimarisi açısından da zengin örneklerle sahiptir.

Antik kent Pisidia'da yapılan bilimsel çalışma ve araştırmaların yanı sıra Yalvaç'ın Türk kenti kimliği ile ilgili olan çalışmalar da yakın yıllarda hız kazanmıştır. Yalvaç Belediyesi, Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve Çekül ortaklığı ile Yalvaç Kültürel – Doğal Değerlerin Korunması Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi oluşturulmuştur. Projeye destek amacıyla 2001 ve 2002 yaz dönemlerinde Yıldız Teknik Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi

(SDÜ) Mimarlık Bölümü öğrencilerine yaz okulu açılmış, bu proje kapsamında yer alan sivil mimarlık örneklerinin tespiti ve korunması amacıyla rölöve çalışmaları yaptırılmıştır.

Kültür Bakanlığı ile birlikte hareket eden Yalvaç Belediyesi Sokak Sağlıklılaştırma Projelerinin yanı sıra Yalvaç merkezinde tarihi kent kimliğini ortaya çıkarmayı hedeflediği restorasyon projeleri hazırlamıştır. İlk etapta Devlethan Camisi Çevre Düzenleme Projesi yapılmıştır. İkinci aşama olarak ise caminin restorasyonu düşünülmektedir.

Tarihi kent dokusunu korumayı amaçlayan projelerden biri de, “Çınaraltı Çevre Düzenlemesi ve Demirciler Bedesteni Yapımı”, “Ayakkabıcılar Arastası Sokak Sağlıklılaştırma Üst Örtü ve Çevre Düzenleme Projesi” dir.

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yalvaç’a ilişkin 2003 yılında envanter çalışmaları (EK-2) yapmıştır. Tescillenmiş yapılardan, Kaşyukarı Mahallesi – Kahveci Bekir Sokakta yer alan Traşcızade Evi restorasyon çalışmaları tamamlanmış ve müze olarak ziyarete açılmıştır.

Diğer tescilli yapı olan Görgü Orta Mahallesi Namazgah Sokakta yer alan Hacı Emin Evi restorasyon çalışmaları da tamamlanmıştır.

Kaş Yukarı Mahallesinde yer alan Eski Hamam yapısı rölöve ve restorasyon projeleri Y. Mimar Serap Yılmaz ve ekibi tarafından tamamlanmıştır.

Kaş Mahallesi ve Görgü Mahallesinde yer alan üç adet geleneksel konut Yalvaç Belediyesi mülkiyetine alınmıştır ve yapılacak restorasyon çalışmalarını beklemektedir.

Yalvaç kenti kurulurken antik kentten devşirme mimari parçalar yapı malzemesi olarak evlerin ve camilerin temellerinde kullanılmıştır. Daha sonraki dönemlerde bazı parçalar yok olmuş, yurt dışına kaçırılmıştır.

Yalvaç geleneksel konut dokusu da yukarıda bahsedilen çalışma ve çabalara rağmen yeterince korunamamaktadır. Yalvaç'ta 1985 yılında yapılmış olan imar planı (EK-1) uygulanmaya devam etmektedir. Bu imar planında geleneksel kent dokusunu korumaya yönelik herhangi bir öneri bulunmamakta; plan kararları, geleneksel karakterdeki pek çok doku ve yapı için tehdit oluşturmaktadır.

Bu tespit ve gözlemler değerlendirildiğinde, tarihi geçmişi ile önemli bir yerleşme alanı olan Yalvaç'ı bugünkü hali ile belgeleyen, tarihi süreç içerisindeki mekansal değişimi ile yok oluş sebeplerini inceleyip, değer ve sorunlarını ortaya koyarak, sürdürülebilir korunması için çözümleri ortaya koyan önerilerin geliştirildiği çalışmalar gerekmektedir.

Bu gereklilik doğrultusunda, problemin çözümüne yönelik önerilerin geliştirilmesi bağlamında Isparta'nın Yalvaç İlçesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı, kapsam ve yöntemi

Öncelikle, Yalvaç'ın genel durumu ile ilgili çeşitli tespitler yapılarak; Yalvaç'ın geleneksel yapılarını bugünkü durumu ile belgelemek amaçlanmıştır. Geleneksel konut dokusunun bulunduğu mahalleler dağınık bir şekilde Yalvaç geneline yayılmıştır. Başta merkez ve merkeze yakın mahallelerde olmak üzere geleneksel konut dokusunda bozulmalar tespit edilmiştir. Bu bozulma değişen yaşam şartları, rant kaygısı ve koruma bilincinin olmaması sebebiyle hızla artmaktadır. Bu nedenle geleneksel yapıların en yoğun olduğu ve en az bozulmaya uğradığı alanın çalışma alanı olması gerektiğine karar verilmiştir. Bu gereklilik doğrultusunda Kaşyukarı Mahallesi, Kaşcamı Mahallesi, Kaşhacıbey Mahallesi ve Kaşşağı Mahallesi'ni içine alan bölge çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Kaş Mahallesi genel çalışma alanı, batıda Hükümet Caddesi, doğuda çevre yolu, kuzeyde ve güneyde yeni yapılaşma alanları ile sınırlanmıştır (EK-6). 367 adet yapı bulunan bu alanında yapılan genel tespitlerde bölgede bir sürekliliğin olduğu gözlenmiştir. Bu tespitler sonucunda merkeze yakın olan ve bozulmanın en yoğun

olduğu bölge detaylı çalışma alanı olarak belirlenmiş ve bu alanda envanter çalışmaları yapılmıştır.

Kaşıyukarı Mahallesi'nin ilk kurulan mahalle olması, merkeze yakın olması ve bozulmanın diğeri mahallelere göre daha fazla olması sebebiyle detaylı çalışma alanının buradan başlayarak, Kaşcamı Mahallesi ve Kaşhacıbey Mahallesi'nin bir kısmını içine alan bölge olmasına karar verilmiştir

Çalışmanın amacı, geleneksel konutların tarihi süreç içindeki değişimini inceleyerek geleneksel dokunun barındırdığı değerleri ve sorunları tespit etmek, değerlendirmek ve sorunların çözümüne ilişkin koruma önerileri getirmektir. Bu bağlamda geleneksel yapılar ve açık alanlar için koruma koşulları belirlenmiş ve yeni yapı ve açık alanlar için yapılaşma koşulları ve planlama kararları önerilmiştir.

Çalışma yöntemi

Çalışma; analiz, değerlendirme ve sentez olarak üç aşamada tamamlanmıştır.

Analiz

Ön bilgi toplama ve arazi çalışmalarını kapsar.

Ön bilgi toplama aşaması

Bu aşamada çalışılan alanlarda ön tespitler yapılmış, yerleşimin kültürel değerinin ardışık zamanlı olarak ortaya konabilmesi için kütüphane ve arşiv çalışmaları yapılmıştır. Yalvaç konusunda yayınlanmış yazılar, makaleler, il yıllıkları, bilimsel araştırmalar ve tarihi kayıtlar taranmıştır.

Yapılacak çalışmaya yön vermesi amacı ile “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları”, “Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı”, “Koruma Amaçlı İmar Planı Yapım Şartnamesi” ve tarihi çevre korumaya yönelik

kaynaklar incelenmiştir. Yöntem açısından faydalanmak amacı ile çevre ölçeğinde koruma ve restorasyon konulu yüksek lisans tezleri incelenmiştir.

İmar planı paftaları Yalvaç Belediyesi'nden, halihazır paftalar ise İller Bankası Genel Müdürlüğü'nden temin edilerek arazideki mevcut değişimler paftalar üzerine işlenmiş, Yalvaç genel çalışma alanının güncel durum paftası elde edilmiştir.

Arazi çalışması

Öncelikle Yalvaç İlçesi'nin genel özellikleri ile ilgili ön tespitler yapılmış ve bu tespitler paftalara aktarılmıştır (EK-6, EK-7, EK-8, EK-9, EK-10). Çalışma alanı seçilmiş ve çalışma alanında açık alan, ulaşım, yapı kullanımları, yapım sistemleri, çevresel değer ve problemler olarak genel tespitler yapılmıştır (EK-11, EK-12, EK-13, EK-14, EK-15, EK-16, EK-20). Belirlenen yapı adaları ve parsellerde bulunan yapı ve açık alanlar tespit edilerek belgelenmiştir. 367 yapının bulunduğu Kaş Mahalleleri genel çalışma alanında 315 adet geleneksel 52 adet yeni yapı olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen veriler ışığında detaylı çalışma alanı belirlenmiş, 193 geleneksel konuta envanter numarası verilmiştir. Çalışmada, yapılara envanter numaraları verilirken, bölünmüş yapılarda, bölünme öncesindeki özgün yapıya tek envanter numarası verilmeye çalışılmıştır. Geleneksel konutların fiziki durumları hakkında bilgi toplayabilmek amacıyla dış tespit fişleri (EK-3) ve iç tespit fişleri (EK-4) hazırlanmıştır. Bu yapılarda yaşayan kişilerin sosyal ve ekonomik durumlarının belgelenmesi amacı ile sosyal anket (EK-5) yapılmıştır. Tespitler bütün yapılarda uygulanmış, örnekleme yapılmamıştır.

Detaylı çalışma alanında bulunan 193 geleneksel konuttan 83 konut iç, dış değerlendirme fişi ve sosyal anket, 9 konut iç ve dış değerlendirme fişi, 93 konut ise sadece dış değerlendirme fişi ile tespit edilmiştir. 8 konutun sadece bahçe kapısına ulaşılabilirdi için tespit yapılamamıştır (EK-18).

Değerlendirme

Büro çalışmalarının başladığı aşamadır. Ön bilgi toplama ve arazi çalışmalarında elde edilen bilgiler değerlendirilip, paftalara, grafiklere ve çizelgelere aktarılmıştır. Paftalar ışığında ilk olarak Yalvaç ilçesinin tarihi, sosyo-ekonomik ve fiziksel rolü üzerinde durulmuştur.

Seçilen Kaş Mahallesi'nin Yalvaç İlçesi bütünündeki konumu ve işlevi irdelenerek, açık alan-kapalı alan, yol-ada-parcel ilişkileri, arazi kullanımı, kat yükseklikleri, çevresel öğeler, ulaşım durumu, yapım sistemleri, cephe tipleri paftalara renkli gösterimlerle işlenmiştir.

Detaylı çalışma alanı için de çalışma yöntemi, plan tipleri, iç ve dış değişmişlik, yapısal durumu, konfor durumu, çalışma alanının problemleri ve potansiyelleri, dış, iç ve genel değerlendirme konularında paftalar ile dış, iç değerlendirme, sosyal ve ekonomik yapı ile ilgili tablolar ve grafikler yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında değerlendirme metni oluşmuştur.

Sentez yöntemi

Değerlendirmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda genel müdahale kararlarına varılmıştır. Çalışma alanı için koruma ve geliştirme önerileri oluşturulmuştur.

Çalışma 6 bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında amaç, kapsam ve yöntem açıklanırken; ikinci bölümde Yalvaç İlçesi'nin fiziksel, sosyal ve tarihsel yapısı hakkında bilgiler verilmiş; üçüncü ve dördüncü bölümde, Kaş Mahallesi'nin ayrıntılı analizi ve değerlendirilmesi yapılarak çalışma alanının barındırdığı değerler ve sorunlar ortaya konmuş; beşinci bölümde, analiz ve değerlendirme çalışmalarının sentezlenmesi suretiyle Kaş Mahallesi için ayrıntılı koruma önerileri geliştirilmiş; altıncı bölümde ise, yapılan bütün çalışmaları kapsayan sonuç ortaya konmuştur.

2. YALVAÇ İLÇESİ FİZİKSEL, SOSYAL VE TARİHSEL VERİLERİNİN ANALİZİ

Bu bölümde Yalvaç ilçesinin tarihi gelişimi, coğrafi konumu, ekonomik potansiyeli, sosyal birikimi ve yerleşim ilkeleri incelenerek çalışma alanına etkileri araştırılmıştır.

2.1. Yalvaç Adının Kaynağı

Yalvaç, bir haber bildirmek üzere gönderilmiş kimse, saveci, haberci, peygamber, resul, nebi gibi anlamlara gelen eski Türkçe bir kelimedir. Ziya Gökalp kelimenin eski Türkçe’de sihir manasına gelen “yalavı” kelimesinden “Yalavaç” kelimesinin türediğini belirtir [2]. İlçe merkezinde ve çevre köylerde ilçenin adı “Yalavaç” ya da “Yalaveç” şeklinde söylenmektedir.

Diğer bir görüş ise, Oğuz Boylarından Emir Boyu Yalvaç Bey’in ilçeye ismini verdiğidir. Oğuz Han’ın 24 kabilesinden ve Dağhan soyundan olan Salur Türkmenlerinin üç kolundan biri olan Yalvaçların, Eymür Türkmenleri ile birlikte bugünkü Yalvaç kasabasına yerleştikleri düşünülmektedir. Bugün hala Yalvaçta Salur bir mahalleye, Eymür ise bir mesireliğe adını vermektedir [2-6].

2.2. Tarihi Gelişim

Yalvaç’ta kurulan ve yazılı kaynakların adından bahsettiği ilk yerleşim merkezi Antiocheia adını taşımaktadır. Ancak bu isim Helenistik döneme (M.Ö.III.yy.) aittir. Yalvaç ve civarında yapılan arkeolojik çalışmalar, bölgede insan varlığının tarih öncesi dönemlerde bulunduğunu gösterir [2]. Bölge “Pisidia” adı ile anılmaktadır. Araştırmalar sonucunda bulunan en eski yerleşim merkezi Geç Neolitik Çağa aittir. Yalvaç ve çevresinde Prehistorik devirlere ait büyük tümülüs ve höyükler mevcut olup buradan bulunan seramik eserler müzelerde sergilenmektedir [7].

MÖ. 2000 li yıllarda Hititler Anadolu’da hakimiyet kurmuşlar, fakat Pisidia bölgesinde oturan ve şehir devletleri halinde yaşayan Arzava topluluklarını

hakimiyetleri altına alamamışlardır. Frigyalıların ve Lidyalıların bölgeye hakim olduklarına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Persler ise Pisidia bölgesini idare etmek istemişler ancak bölge halkının direnişiyle karşılaşmışlardır [2].

Büyük İskender MÖ 324 de başladığı Anadolu seferleriyle Anadolu’da Perslerin egemenliğine son vermiştir. Ölümünün ardından imparatorluk toprakları komutanları tarafından paylaşılmış, komutanlarından Antigonos Pisidia yöresini de içine alan Büyük Frigya’yı almıştır. Bir süre Makedonya Krallığı yönetiminde kalan bölgede, MÖ.281 yılında Selevkoslar kesin hakimiyet kurmuştur.

Antiocheia’nın kuruluşu

Helenizm döneminde kurulan şehirlerde en önemli nokta askeri durumdur. Birçok yerde şehirler etrafı uçurum olan veya kolaylıkla bu hale sokulabilecek tepeler üzerine inşa edilmişlerdir. Böylece büyük bir savunma imkanı elde edilmiş oluyordu. Halk ise açık bir ovada yaşıyor ve düşman saldırısı karşısında şehre giriyordu [3].

Antiocheia’nın kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber MÖ. 281–261 yılları arasında I. Antiokhos tarafından bir Selevkos kolonisi olarak kurulduğu kabul görmektedir [6]. Anadolu’da birden fazla Antiocheia olmasından dolayı, antik kent Pisidia Antiocheia olarak anılmıştır.

Selevkosların ardından bir süre Bergama Krallığı yönetiminde kalan bölge, M.Ö. 129 yılında kesin Roma hakimiyetine girmiştir.

Romalılar iç kısımlara nüfus etmek, sarp ve çetin mıntıkları kontrol altına alabilmek için koloniler kurmuşlar ve yollar yapmışlardır. Pisidia’da kurulan kolonilerin merkezi Antiocheia olup, diğer koloniler yollarla buraya bağlanmıştır. Roma imparatoru Agustus tarafından MÖ. 6 yılında yalnız Pisidia’da kurulan ve sayıları sekiz tane olan bu kolonilerin metropoliti olan Antiocheia’nın bu durumunu açıklayan belgeler mevcuttur. Diğer koloniler “augusta” unvanı taşırlarken Antiocheia’ya “Caesareia” unvanı verilmiştir. Ayrıca şehre “ius İtalicum” (serbest

şehir) hakkı bağışlanmıştır [3,8]. Pek çok Latince yazıtında kanıtladığı gibi, Colonia Caesareia ikiyüz yıldan daha fazla koloni statüsünü korumuştur [7].

Antiocheia'nın dini bir merkez olarak tarih sahnesine çıkışı MS.1. yüzyılın ortalarına doğru başlar. MS.46-58 yılları arasında Anadolu'ya üç önemli misyonerlik seferi yapmış olan St Paul, St. Barnabas ile birlikte Pisidia Antiocheia'sını merkez olarak seçmiş ve ilk resmi vaazını bu şehirdeki sinagogda vermiştir. Bu durum Hristiyanlığın buradan tüm dünyaya yayılmasına sebep olmuştur [7].

Kazılar sonucunda bulunan sikkelerden Coloni'nin MS. 3. yy'da en doruk noktasına ulaştığını anlamaktayız. Zira kent bu yy sonlarında kurulan genişletilmiş Pisidia Eyaletinin metropolisi durumuna gelmiştir [2].

Roma döneminde Yalvaç tarihi açıdan önemli bir rol oynamıştır. Askeri öneminin yanı sıra ticari öneme sahip iki önemli yol üzerinde bulunur. Bu yolun ilki kuzey güney istikametinde olup, Frigya, Galatya ve Pisidia eyaletlerini Antalya'ya bağlayan Beyşehir gölünün doğu kıyısı ve S.Karaağaç'tan geçendir. İkincisi ise Roma'nın "bütün yollar Roma'ya çıkar" politikası gereği Anadolu'nun Roma'ya en yakın kapısı olan Efes Limanına ulaşan doğu batı istikametindeki yoldur [2].

Yalvaç Roma'nın son zamanlarında askeri önemini yitirmiştir. Bunun sebebi bölgenin Roma itaatini kabul etmesi ile beraber Anadolu'da Roma için ciddi bir rakibin kalmamasıdır. Bizans döneminde askeri ve ticari önemini yitirmesine rağmen, dini merkez olma özelliğini bir müddet devam ettirmiştir. Önce Müslüman Arapların daha sonra da Türk akıncılarının saldırılarına maruz kalmış, bir de buna Bizans'ın kötü idaresi eklenince birçok Anadolu şehri gibi Antiocheia da zamanla sıradan bir şehir haline gelmiştir.

8. yy Arap akınlarının yıkıcı tesirlerinin Anadolu'da çok hissedildiği bir devir olmuştur. Anadolu'da nüfus azalmış ve şehirler terkedilmiştir. Bizans devrinin bundan sonraki döneminde Yalvaç'ın önemini hatırlatacak veya belgeleyecek önemli bir olay meydana gelmemiştir.

Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri ve Yalvaç Kasabası'nın kuruluşu

Türk akınları Anadolu'ya ilk defa 1018 yılında Çağrı Bey idaresinde başlamıştır. Malazgirt zaferinden dört yıl sonra 1075 yılında İznik merkez olmak üzere Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından kurulan Türkiye Selçuklu döneminde bu bölge fethedilmiştir. İznik kaybindan sonra Selçuklu Sultanı I.Kılıç Arslan, Konya'yı kendisine başkent yapınca, İstanbul-Konya kara yolu üzerinde bulunan Yalvaç önemini arttırmıştır [8].

II. Kılıç Arslan (1155–1192) zamanında Bizans İmparatoru Manuel Komnenos arasında yapılan 17 Eylül 1176 tarihli Myriokephalon Savaşı, Selçuklu-Bizans mücadelesinin Malazgirt Savaş'ından sonra önemli nirengi noktasını teşkil etmiştir. Bu savaşın yeri hakkında öne sürülen görüşlerin biri de Yalvaç olduğudur. Öyle anlaşıyor ki bu zaferden önce yerleşmeler bile, bu zaferden sonra Türkler Yalvaç ve yöresine kesin olarak yerleşmiştir [8].

Selçuklu Türkiyesinde yepyeni bir kimlikle kurulmuş olan Yalvaç tam bir Türk beldesidir. Salur, Eymür, Bayındır, Bayat, Kızılca (Kızıl oba), Yüreğir, Büğdüz, gibi Oğuz boy adlarının köy, kasaba ve semt isimleri olarak günümüze kadar ulaşmış olması bu görüşü doğrulamaktadır.

Anadolu'da pek çok yer adı eski Helenistik-Roma ve Bizans adlarını taşıırken ya da o adlar Türk diline uydurularak kullanılırken Yalvaç gibi tamamen Türkçe adla anılması iki şekilde açıklanabilir. Ya Türkler Anadolu'ya geldiklerinde Antiocheia eski askeri ve stratejik konumunu yitirmiş alelaide küçük bir kasabadır ya da şehir terk edilmiş, bir ören yeridir. Yalvaçta Hristiyan nüfusun olmaması ve Hristiyan adlarına rastlanılmaması ikinci görüşü doğrulamaktadır [3].

Anadolu Selçukluların Köseadağ Savaşı (1243) yenilgisinden sonra Anadolu'da Moğol baskısı kendini göstermeye başlayınca, yer yer Anadolu Türk Beylikleri bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlar. Bizans hududuna yerleşmiş olan Türkmenler de Dündar Bey idaresinde Göller bölgesinde Hamidoğulları beyliğini

kurmuştur. (1300 civarı). Yalvaç, Salur Boyuna mensup Hamid Bey adına kurulan Hamidoğulları Beyliğinin 6 şehrinden biri olarak ve “Yalvaç” adı ile belgelerde yerini almıştır [4,9].

1374 yıllarında beyliğin başındaki Hüseyin Bey, Beyşehir, Seydişehir, Akşehir, Karaağaç ve Yalvaç’ı 80.000 altın karşılığında Osmanlı Hükümetine vermiştir. XV. yüzyıl Osmanlı kaynakları, Hamidoğulları ile yapılan anlaşmayı bildirmektedir.

Kısa bir süre Karamanoğulları Beyliğinin hakimiyeti altında kalan bölgede, Ankara Savaşı’nın ardından 1415 yılında Çelebi Mehmet kesintisiz Osmanlı hakimiyetini kurmuştur. Bundan sonra Isparta çevresi ile birlikte Hamit Sancağı adıyla Konya’ya, daha sonra Isparta Sancağı vasıtasıyla Bursa’ya bağlanmıştır [6]. 1840 yılında kaza olarak Konya’ya bağlanmış, 1864 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Isparta’ya bağlanmıştır.

2.3. İlçenin Konumu ve Fiziksel Özellikleri

Coğrafi durumu ve iklim - bitki örtüsü olarak iki başlık altında incelenmiştir.

2.3.1. Coğrafi durum ve jeolojik yapı

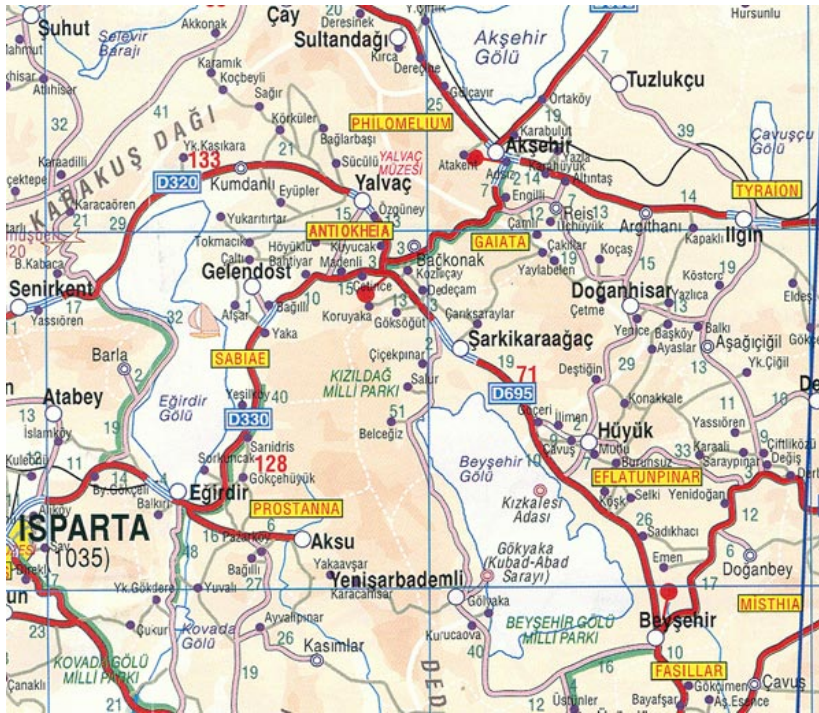
Akdeniz bölgesinin batısında yer alır. Sultan dağlarının güneybatı eteklerine yayılmıştır. Doğuda Konya ilinin Akşehir, batıda Senirkent ve Afyon ilinin Çay ilçeleri, kuzeyde Sultandağı, güneyde ise Şarkikaraağaç ve Gelendost ilçeleri ile sınırlıdır. Yüzölçümü 1415 kilometrekaredir.

Denizden ortalama yüksekliği 1100 metredir. En yüksek noktası ise, 2531 metre ile Yalvaç-Çay sınırında bulunan Gelincik ana tepesidir. Akköprü ve Sel Çayları Sultan dağlarından doğan yörenin önemli iki akarsuyudur. Yalvaç, Kumdanlı, Hüyükülü, Yağcılar ovaları ilçe sınırında kalan başlıca düzlüklerdir. İlçenin batısında kalan Hoyran Gölü ilçenin tek gölüdür.

Harita 2.1. Yalvaç'ın Türkiye haritasındaki yeri [11]

Yalvaç karayoluyla Antalya'ya 230, Konya'ya 180, Isparta'ya 105, Akşehir'e 50 km uzaklıktadır.

Harita 2.2. Yalvaç ulaşım ağı [11]

2.3.2. İklim ve bitki örtüsü

Akdeniz iklimi ile kara iklimi arasında geçiş özelliği taşır. En yüksek sıcaklık 37 derece, en düşük sıcaklık ise -18 derece olarak tespit edilmiştir. Yıllık ortalama sıcaklığı 12 derecedir. Yıllık ortalama yağış 470 mm'dir. Bölgede hakim esen rüzgar Poyrazdır. Bölgenin bitki örtüsü iklim özelliklerine uygun nitelik taşımaktadır. Step otu topluluklarına benzeyen otluklar ile Akdeniz Bölgesinin tipik bitki örtüsü makilere benzer çalılıklar ile çam, ardıç ve meşeden oluşan ağaç toplulukları, böğürtlen ve dağ gülleri mevcuttur. Otluklardan hayvancılıkta yararlanır. Ağaç ve çalılıklar ise, Çetince, Bağkonak, Kuyucak, Gemen, Sücüllü, Kaşıkara Orman ve Koruları şeklinde doğu-batı istikametinde sıralanmaktadır.

İklim özellikleri, Yalvaç'ta tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yürütülmesi için imkan sağlamaktadır. Yöredeki tarım faaliyetlerinde mevcut akarsulardan halkın kendi imkanları ile açtığı sulama kanallarından ve Sücüllü (Yalvaç) Barajı'ndan yararlanılmaktadır.

2.4. Yalvaç'ın Sosyo-Ekonomik Yapısı

Birçok tarihi ve kültürel değeri barındıran Yalvaç'ta 13 belde 25 köy bulunmaktadır. Nüfusu 35 316'sı Merkez, 45 532'si Kasabalar, 20 780'si Köylerde olmak üzere toplam 101 628 olarak belirlenmiştir [11]. Yalvaç Merkezinde son yıllarda sanayileşme dikkat çekmekte olup, Yalvaç'a çevreden göç söz konusudur.

Kasabalar: Sücüllü, Bağkonak, Dedeçam, Kozluçay, Kuyucak, Çetince, Tokmacık, Körküler, Özgüney, Özbayat, Hüyükülü, Yukarı Kaşıkara, Kumdanlı

Köyler: Akçasar, Altıkapı, Aşağı Tırtar, Ayvalı, Bağlarbaşı, Celeptaş, Çakırcal, Çamharman, Gökçeali, İleği Çiftlik, Kırkbaş, Kurusarı, Sağır, Taşevi, Yarıkkaya, Terziler, Yağcılar, Yukarı Tırtar, Hisarardı, Koruyaka, Mısırlı, Aşağı Kaşıkara, Eyüpler, Eğirler, Bahtiyar

Yalvaç ilçesinde hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Bundan dolayı yörede dericilik faaliyetleri oldukça gelişmiştir. Tabakhanelerde üretilen deriler arasında; kösele, rügan, vidala, gibi ürünler sayılabilir. Bu ürünlerin bir kısmı yöre içerisinde kullanılmakta, önemli bir kısmı da yöre dışına ihraç edilmektedir. Hayvancılık faaliyetlerinin ürünlerinden biri olan yün, dünyaca ünlü Isparta halısının üretiminde önemli bir hammadde olarak kullanılmaktadır. 1960-1980 yılları arasında önemli bir gelir kaynağı olan el halıcılığı günümüzde yaşanan makineleşme sonucunda oldukça azalmıştır [11].

İlçede geleneksel yöntemlerle bakır işletmeciliği devam etmektedir. Burada üretilen bakır eşyaların başında güğüm ve semaver yer almaktadır.

2.4.2. Yalvaç'ta eğitim durumu

Yalvaç ilçesi, Selçukluların Anadolu'ya yerleştiği tarihlerde önemli bir eğitim ve kültür merkezi haline getirilmiştir. Konya Vilayeti Salnamesi'ne göre 19. yy da Yalvaç, Hoyran nahiyesi ile birlikte 46 okulu bulunan ve bu sayıyla üçüncü sırada yer alan bir yerleşim birimidir [2]. Eğitim altyapısı açısından herhangi bir sıkıntı çekilmemektedir.

Yalvaç merkezinde (Teknik Lise, Çok Programlı Lise, Kız Meslek Lisesi, Atatürk Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi) 10 Lise, (Alemdar, Fatih, Gazipaşa, İMKB, Kaymakam Abdurrahmanbey, Mehmet Akif Ersoy, Salur ve Uyanış İlköğretim Okulu) 8 İlköğretim Okulu, Kasaba ve Köylerde 4 lise ve 36 İlköğretim Okulu bulunmaktadır [11].

Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı Yalvaç Meslek Yüksek Okulu 1992-1993 eğitim öğretim yılında faaliyete başlamış olup, bugün (Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Pazarlama, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, İnşaat, Dericilik, Bilgisayar Donanımı, Hazır Giyim, Turizm Rehberliği ve Turizm ve Otelcilik bölümleri) toplam 9 bölümde yaklaşık 2000 öğrenci mevcudu

bulunmaktadır [11]. Özellikle Dericilik Bölümü ilçenin geleneksel el sanatlarından olan dericiliğin modern yöntemlerle sürdürülmesini amaçlamaktadır.

İlçede bulunan halk eğitim merkezinde de çeşitli kurslar açılarak yaygın eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir.

2.5 Yalvaç'ın Genel Yerleşim Özellikleri

Tarih içerisinde ilçede iki ayrı yerleşme görülür. Bunlardan birincisi bugün sit alanı olarak kazı çalışmaları devam eden hisar denilen tepede kurulan Antiocheia kentidir. Antik yollar, ticaret yolu üzerinde bulunması ortaçağda şehrin ekonomisini canlı tutmuştur. Antiocheia hem askeri yönden hem de yol güzergâhında bulunmasından dolayı önemi tartışılmaz bir şehir olarak tarihteki yerini almıştır [8].

Antiocheia kenti düzenli bir şehir planına sahip olup; arazinin doğal durumundan azami yararlanarak, engebeli arazide ızgara şehir planı uygulanmıştır.

Şehrin batısında Anadolu'nun en eski kiliselerinden birinin kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır. Hristiyanlık alemi için son derece önemli bir mekan olan St. Paul Kilisesi (Resim 2.1), Hz. İsa'nın havarilerinden olan St. Paul ve Barnabas tarafından, Hristiyanlığın Anadolu'ya yayılmasını sağlamak amacıyla kurulduğu bilinen ilk kilisedir. Hristiyanlık inancına göre, İncil'de geçen ve kıyamet gününde ayakta kalacak olan yedi kiliseden biridir [7].

Resim 2.1. St. Paul Kilisesi kalıntısı ve bulunan mozaik örneği

Kentin göze çarpan diğer yapıları arasında; Augustus Kutsal Alanı (Resim 2.2), Tiberius Meydanı, Su Kemerleri (Resim 2.3), Roma Hamamı (Resim 2.4), Tiyatro, ana caddeler ve batı kapısı yer almaktadır [12].

Resim 2.2. Augustus Tapınağı

Resim 2.3. Su Kemerleri

Resim 2.4. Roma Hamamı

İkinci yerleşme yeri ise bu tepenin eteklerinde Romalılarca pirinç ekildiği rivayet edilen ovada kurulmuş olan Yalvaç kentidir. Anadolu'nun ikinci vatan olarak seçilmesinden sonra buraya gelen Türkler kendileri için uygun şartlara sahip olan ovada Yalvaç kentini kurmuşlardır.

Helen ve Roma şehirleri kurulurken özellikle düşünülen nokta savunmaya elverişli olması idi. Ticaret ve yol aranılan özellikler olmasına rağmen suya yakınlık pek düşünülmezdi. Ramsay, "Romalılar kurulan şehirlerin suyunu pek uzaklardan getirmeye asla üşenmezlerdi" demektedir. Türklerse birçok yerlerde eski Roma ve Bizans şehirlerini terk ederek suyun olduğu yerlere yerleşmişler ve şehirlerini burada kurmuş ve geliştirmişlerdir [2].

Tipik bir Türk şehrinin tüm özelliklerini gösteren kentin merkezinde Devlethan Camisi vardır. Çarşı ve pazar bu caminin etrafında oluşmuştur, mahalleler de çarşayı çevrelemektedir (EK-6). Geleneksel dokunun bulunduğu mahallelerde organik yerleşim dokusu vardır. Halen camisi, hamamı, fırını geleneksel evleri ve dar sokakları ile bu dokunun korunduğu mahalleler bulunmaktadır.

Devlethan Camisi (Resim 2.5) Yalvaç'ın merkezinde yer alır. II. Kılıçarslan'ın kardeşi Devlet adına yapıldığı tahmin edilmektedir¹. Böcüzade cami minaresinin Selçuklu minareleri gibi olduğunu ve 1562 tarihinde vakıfların yazımı sırasında mevcut olduğunu ifade etmektedir. Cami hakkındaki en eski belge budur [2].

Resim 2.5. Devlethan Camisi

¹ Bazı kaynaklar -Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivi tescil fişinde olduğu gibi- bu camiye beylikler dönemi yapısı olarak tanımlamaktadır.

Fatih Sultan Mehmet'in son zamanlarında, 1478'de düzenlenmiş bir deftere göre Yalvaç, Mahalle-i Eski Köy ve Mahalle-i Bazar olmak üzere başlıca iki mahalleden oluşuyordu [4].

Kanuni Sultan Süleyman'ın ilk yıllarında 1522-23 (H.929) tarihinde yapılan sayımın sonuçlarında ise 6 mahalle olmakla birlikte ikişer mahalle birlikte yazıldığından toplam 4 mahalle olarak görülmektedir. Bunlar: Mahalle-i Bazar, Mahalle-i Debbağlar, Mahalle-i Hacı Seydi ve Veledi Veysel, Mahalle-i Müderris ve Akarkuyu. Aynı tarihli muhasebat defterlerine göre, "Nefs-i Yalvaç Bazarı durur" diyerek, pazarının kurulduğu belirtilmektedir [4,10].

1530 (H.937) yılına ait Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defterinde 4 mahalle mevcuttur. Bu mahalleler: Mahalle-i Debbağlar, Mahalle-i Pazar, Mahalle-i Hacı Seydi ve Veledi Veysel, Mahalle-i Müderris ve Akar Kuyu [4].

Defterden anlaşıldığı kadarıyla XVI. asırda Yalvaç'ın mahalleleri olarak bugünkü Tabaklar (Debbağlar), Pazar, Müderris görülmektedir. Defterde köy olarak gözükten Kaş, Sofular ve Görgü bugün birer mahalledirler. Hüyük, Sücüllü, Manarga, Kuyucak, Yarikkaya, Terziler, Sağır, Bahtiyar, Köstük, Ayvalı, Surk gibi köyleri beş asırdır isimlerini muhafaza ederken; Hacı Seydi ve Veledi Veysel, Akar Kuyu mahalleleri ile bazı köylerine bugün rastlanılmamaktadır [2].

Yalvaç tarihine dair arşiv belgelerinden Salnamelerde de bazı bilgiler verilmektedir. 1869 (H.1285) yılına ait salnamede Yalvaç, Konya vilayetine bağlı bir kaza, mahalle ve köyleri toplam 56 olduğu ve tamamının Müslümanlardan oluştuğu belirtilmektedir. 1901 (H.1317) senesine dair bir salnameye göre Yalvaç Kazasında 1 Hükümet dairesi, 35 cami ve mescit, 3 tekke, 13 medrese, 35 mekteb, 1 kütüphane, 4194 hane, 411 dükkan ve mağaza, 25 fırın, 29 değirmen, 11 kahvehane bulunur [4].

İlçedeki camilerden Kaşyukarı Mahallesi Camisi'ne Hamam Mescidi adıyla 1767 tarihi ile, Kaş Cami Mahallesi Camisine Meydanoğlu Mescidi adıyla 1771 tarihi ile kaynaklarda rastlıyoruz. Görgü Mahalle Camisi 1771, Abacılar Cami 1803, Sofular

Mahalle Camisi 1815, Debbağlar Cami 1843, Salur Mahallesi Camisi 1869, Leblebiciler Cami (Kuşku Camisi adıyla) 1877, Yeni Cami 1908 tarihi ile Osmanlı arşivlerinde yer almaktadır [13].

Yalvaç'ta 1903 yılında resmi makamlara göre 15 adet medreseden bugün hiçbiri mevcut değildir [2].

Yalvaç'ın Kaş mahallesinde bulunan eski Hamam adı ile anılan hamam (Resim 2.6, 2.7) da, Osmanlılardan kalma önemli bir yapıdır. Tek hamamlar grubuna giren yapı bugün kullanılmamaktadır. Restorasyon projesi hazırlanmıştır. Önünde bulunan sokağa adını vermektedir.

Resim 2.6. Eski hamam soyunmalık kısmı

Resim 2.7. Eski hamam

Yalvaç'ın Tabakhanesinin tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır. Bugünkü yerine sonradan getirilmiştir. Suyu yakın olduğu için burada kurulmuş zamanla genişleyerek kentin içinde kalması ve kirliliğe sebep olması nedeniyle bilinmeyen bir tarihte şimdiki yerine (Eski Mahalle yakınına) taşınmıştır. 1928–1938 yıllarında üretime başlayan Deri Fabrikası (Resim 2.8) da Yalvaç'ta kurulmuş olan ilk ve son fabrikadır [4]. Bugün bina harap bir haldedir. İçindeki makinelerin bir kısmı satılmış, bir kısmı da sergilenmektedir.

Resim 2.8. Deri fabrikasının bugünkü durumu

Yalvaç, Cumhuriyetin ilk yıllarında tipik bir Anadolu kasabası idi. Kentin ekonomisini tarım, hayvancılık ve bakırcılık, keçe yapımı, dericilik, leblebicilik, semercilik gibi geleneksel çarşı zanaatları oluşturuyordu [14]. Mahallelerde eski evler, daracık sokaklar etrafında, genellikle iki katlı, kırma çatılı veya düz toprak damlı yapıları.

Her mahallenin bir camisi, Bazen de Kaş Mahallesi'nde olduğu gibi birden fazla camisi bulunmaktadır. Mahalle fırınları da vazgeçilmez bir unsurdur. Bu doku bugün bile tüm nitelikleriyle birlikte varlığını sürdürmektedir. Çarşı, Pazar ve belediye, adliye gibi idari yapılar ile müze, kütüphane¹ gibi kültür yapıları ana merkezi oluşturur (EK-6, EK-9).

¹ 1891 yılında kurulduğu tahmin edilen Ali Rıza Efendi Kütüphanesi 30 binden fazla eseri barındırır [11].

Kızılca Mahallesi sırtını dağa vermiş, kuzeyde yer alan Kaş Mahallesi ve Görgü Cami Mahallesi hafif yüksek tepelerin üzerine konumlanmıştır. Saray, Abacılar, Leblebiciler Mahalleleri eski dönemin ovaları üzerine kurulmuş, tarihi niteliği olan mahallelerdir [9] (EK-7).

1950’li yıllarda şehrin ilk imar planı yapılırken Prof. Dr. Mesut Evren ve Ferudun Özdoğan izah raporlarında şehrin o zamanki durumunu ayrıntıları ile ortaya koymuşlardır. Şehrin esas çekirdeğini Devlet Han Camisi, çınar¹ çevresindeki kahveler, bu merkeze farklı uzaklıktaki Kaş, Görgü, Kızılca, Abacılar, Saray, Leblebiciler ve Salur gibi mahalleleri oluşturuyordu [14]

İlçe halkı 1960’lı yıllarda mahallelerin birbirinden uzak olduğu ve arada kalan bölümlerde bağ ve bahçelerin bulunduğunu söylemektedir. Öyle ki o dönemde uzaktaki bir tepeden bakıldığında evleri görmek mümkün olmaz.

Öyle görülüyor ki Yalvaç ilk olarak Devlethan Camisi ve çevresinde kurulmuş, daha sonra kurulan mahalleler aralara bahçelerin girmesiyle beraber birbirine uzak olarak konumlanmıştır. Bu durum 1970’li yıllara kadar devam etmiştir. Bu yıllardan sonra yoğun imar hareketleri başlamıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde ise aradaki büyük bahçeler yok olmuştur. Bugün tüm hızıyla bu imar hareketleri devam etmektedir.

Ahi teşkilatının yaygın olduğu Yalvaç ve yöresi: Tabaklar, Abacılar, Leblebiciler, Yağcılar ve Terziler gibi esnaf kuruluşlarını mahalle ve köy isimleri halinde ve demirciler, keçeciler, yağcılar gibi arastaları da mesleğe uygun olarak devam ettirmişlerdir. Bugün Yalvaç’ta her pazartesi günleri yapılan “Pazar duası” da günümüze ahi geleneğinin bir hatırası olarak gelmiştir. Pazartesi günleri hem Yalvaç ve hem de çevre köy ve kasabalar için çok önemlidir. Sabah duası ile kurulan pazar Çarşı Mahallesi’nden başlayıp bütün Yalvaç’a yayılır.

Bugün Yalvaç’ta eski kent dokusunu kısmen de olsa koruyabilen mahalleler:

¹ 800 yaşında olduğu tahmin edilen çınar ağacı ilçenin sembolü haline gelmiştir [11].

- *Pazar Mahallesi*: Yalvaç'ın en eski mahallesi olup, bugün kent merkezi konumundadır. Tarihi doku bozulmuştur.
- *Eski Mahalle*: Tarihi belgelerde Pazar Mahallesi ile birlikte adı geçer. Tarihi doku çoğunlukla korunmuştur.
- *Tabaklar Mahallesi*: Tarihi belgelerde de “Mahalle-i Debbağlar” olarak adına rastlanmaktadır.
- *Müderriş Mahallesi*: XV. yy Osmanlı kaynaklarında “Mahalle-i Müderriş ve Akarkuyu” olarak adına rastlanır.
- *Kızılca Mahallesi*: XVI. yy da köy statüsündedir.
- *Leblebiciler Mahallesi*: Tarihi dokunun en çok bozulduğu mahallelerden biridir.
- *Saray Mahallesi*
- *Abacılar Mahallesi*
- *Salur Mahallesi*
- *Sofular Mahallesi*: 1970'li yıllara kadar köy statüsünde idi.
- *Kaş Mahallesi*: Tarihi dokunun yoğun olarak bulunduğu ve en az bozulmaya uğradığı mahalledir. Kaşyukarı, Kaşşağı, Kaşhacıbey, Kaşcami Mahalleleri olarak anılan dört mahalleden meydana gelir.
- *Görgü Orta Mahallesi ve Görgü Cami Mahallesi*: Kaş mahallesi gibi tarihi dokunun yoğun olarak bulunduğu mahallelerdir. Ancak geleneksel dokuda bozulmalar Kaş Mahallesi'ne göre daha fazladır.

Sanayi, Hıdırlık, Bağlar, Fatih, Cumhuriyet, Bahçelievler, Zafer, Akköprü Mahalleleri 1985 yılı imar planında önerilen alanlara kurulan yeni mahallelerdir (EK-6).

SDÜ Yalvaç Yüksek Okulu'nun yapımıyla birlikte artan nüfusa bağlı olarak yeni konut alanları ihtiyacı doğmuştur. Yeni kurulan mahalleler ve toplu konutlar, Yalvaç yerleşiminin kuzey-güney yönüne doğru büyümesine neden olmuştur (EK-6).

3. KAŞ MAHALLESİ YERLEŞİM DOKUSU VE YAPILARIN ANALİZİ

Bu bölümde, çalışma alanı olarak seçilen Kaş mahallesinin genel ve çevresel özellikleri, yapıların mimari özellikleri, değişmişlikleri, yapısal ve konfor durumları ve yaşayanların sosyo-ekonomik özellikleri incelenmiştir.

3.1. Genel Nitelikler

Genel nitelikler, çalışma alanının konumu ve sınırları; ulaşım; arazi ve yapı kullanımı ve parselasyon durumu olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

3.1.1. Çalışma alanının konumu ve sınırları

Kaş Mahallesi genel çalışma alanı, kent merkezi olarak kabul edilen Devlethan Camisi'nin kuzey batısında, kentin ana arteri olan Senirkent-Afyon yolunun batısında yer alır. Kaşyukarı Mahallesi, Kaşcami Mahallesi, Kaşhacıbey Mahallesi ve Kaşşağı Mahallelerini kapsayan çalışma alanında; Kaşyukarı Mahallesi kentin merkezinin yakınında yer alırken Kaşşağı Mahallesi merkezin uzağında yer almaktadır. Doğuda Hastane Caddesi ile Senirkent Afyon karayolu, kuzeyde ve güneyde yeni yapıların yoğun olarak bulunduğu alan ve batıda yerleşimin bulunmadığı (tarla iken şimdi boş alan durumunda kalan bölge) boş alanlar ve Yalvaç çevre yolu ile sınırlıdır (EK-6).

Kaş Mahallesi, geleneksel sivil mimarlık örneklerini içermektedir. Her mahalle cami çevresinde kurulmuş ve zamanla gelişerek bir bütün halini almıştır. Hafif eğimli bir arazi üzerine konumlanmış olan çalışma alanı organik, dar ve çıkmaz sokaklardan oluşur. Mevcut sokak dokusunu çoğunlukla geleneksel yapılar ve bahçe duvarları oluşturmaktadır. Alanın batı yönüne doğru gidildikçe (kent merkezine yaklaştıkça) yeni yapılar artmaktadır.

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi Kaş Mahallesi'nde yapılan genel tespitlerin ardından Kaşyukarı ve Kaşcami Mahallelerinin büyük bir bölümü ile Kaşhacıbey

Mahallesi'nin bir kısmını kapsayan alan detaylı çalışma alanı olarak belirlenmiş ve alanındaki geleneksel nitelikli konutlarda ayrıntılı envanter çalışması yapılmıştır. İçine girilemeyen yapılarda yalnızca dış envanter, boş olup ta içine girilen yapılarda iç ve dış envanterler, içinde yaşayanların bulunduğu ve içeri girilebilen yapılarda iç, dış ve sosyal envanterler yapılmıştır. Bazı yapıların sadece bahçe kapılarına ulaşılabilirdiği için herhangi bir tespit yapılamamıştır. Envanter numarası verilen 193 konuttan 83 konut iç, dış değerlendirme fişi ve sosyal anket, 9 konut iç ve dış değerlendirme fişi, 93 konut ise sadece dış değerlendirme fişi ile tespit edilmiştir (EK-18).

3.1.2. Ulaşım

Çalışma alanındaki dar sokaklar ve bu sokakları çevreleyen yapılar ve bahçe duvarları organik bir yerleşim dokusu oluşturmuştur (EK-12). Yer yer daralıp, genişleyen sokaklar camilerin bulunduğu meydanlara açılırlar.

Bu sokaklar taşıt yolu olmamakla birlikte gerekli durumlarda taşıt geçişine uygundur. Mahalle sakinleri taşıtlarını sokaklara park etmektedir.

Sokaklar, kuzeyde Çifteler Sokak (15m) vasıtası ile Gazi Paşa Caddesi'ne (25m), güneyde, Bahçeiçi Sokak (12m) vasıtası ile Hastane Caddesi'ne (14m) ve Hükümet Caddesi'ne (20m) bağlanır.

Senirkent ve Afyon yolunun şehir içindeki uzantısı olan Gazi Paşa Caddesi çalışma alanının doğusunda Hükümet Caddesi ve Hastane Caddesi olarak ikiye ayrılır. Bu iki cadde kent merkezini çevreler. Hükümet Caddesi kent içinde trafiğin en yoğun olduğu I. Derece ana ulaşım aksıdır (EK-8).

3.1.3 Arazi ve yapı kullanımı

Çalışma alanı genelindeki yapı kullanımları; konutlar, dini yapılar, fırın (fırın odaları), konut ve ticaretin bir arada bulunduğu yapılar, konutların servis amaçlı kullanım ekleri olan müştemilatlar, yapı kalıntıları, çeşme, öğrenci yurdu ve hamamdır (EK-13).

Alan kullanımları ise; yeşil alan, çocuk parkı, boş yapı parselleri, yollar ve meydanlardır.

Çalışma alanı genelinde yaygın kullanım konuttur. Ancak alan içerisindeki Gazi Paşa Caddesi ve Hastane Caddesi'nde yer alan yeni yapıların zemin katları ticari amaçlıdır (Market, restoran, kırtasiye gibi...). Çifteler Sokak'ta yer alan konutlardan birinde zemin kat bakkal olarak kullanılmaktadır.

Çalışma alanında toplam 367 yapı bulunmaktadır. Bunları işlevlerine göre sıralarsak;

	<u>Detaylı çalışma alanı</u>	<u>Genel çalışma alanı</u>
Konut	222	350
Konut + Ticaret	6	6
Dini Yapı (Cami)	3	5
Fırın	3	4
Hamam	1	1
Yurt Binası	1	1

Bunların dışında 7 adet yapı kalıntısı ve konutların bahçelerinde yer alan yapı kalıntılarına ve müştemilat olarak değerlendirilen eklere rastlanmaktadır.

Konut olarak işlevlendirilen yapılar kendi içerisinde ayrıldığında; ikamet edilen konutlar, boş olan (genellikle terk edilmiş) konutlar, yazlık olarak kullanılan konutlar ve depo işlevi gören konutlar olarak değerlendirilebilir. Genel çalışma alanındaki 45 yapı boş (terk edilmiş) durumdadır. Detaylı çalışma alanında yapılan araştırmalarda

23 adet konutun boş, 6 adet konutun yazlık, 6 adet konutun depo olarak kullanıldığı görülür. Detaylı çalışma alanındaki Traşzade Konağı (105 envanter nolu yapı) müze ev olarak hizmet vermektedir.

Çalışma alanının 4 mahalleden oluşmasına bağlı olarak 4 cami ve 4 fırın alanda yerini almıştır. Kaşhacıbey Mahallesi'ne Çifteler Sokakta yeni bir cami daha yapılmıştır. Eski cami kullanılmamaktadır. Ancak cami sayısı eski camiyi de içine alacak şekilde 5 adet olarak değerlendirilmiştir. Hamam ise restorasyon çalışmaları bittikten sonra yeniden açılacaktır, şu anda harap durumdadır.

Dedeönü Meydan Sokak'ta yer alan çocuk parkının yanında bir mezar bulunmaktadır. Bu mezarın daha önce geleneksel nitelikli bir yapının bahçesinde yer aldığı ve bu konutun yıkılmasından sonra çocuk parkı ile bir bütün olarak değerlendirildiği saptanmıştır. Ayrıca Çoban Çeşme sokakta yer alan parkın yerinde de önemli bir yapının bulunduğu, çıkan bir yangın sonucu yok olduğu ve bu alanın park olarak bırakıldığı belirtilmiştir.

Çalışma alanının yakın çevresinde Atatürk Lisesi¹, Gazi Paşa İlköğretim Okulu ve Devlet Hastanesi görülmektedir. Müze ve kütüphane gibi kültür yapıları da çalışma alanının oldukça yakınında bulunmaktadır (EK-9).

3.1.4. Parselasyon durumu

Çalışma alanındaki parsellerin genellikle düzgün geometrik formları yoktur. Kaş Mahallesi genel çalışma alanında 65 yapı adası bulunur. Detaylı çalışma alanı ise 42 adayı içine alır (EK-11).

Kaş Yukarı Mahallesi, Kaş Camisi Mahallesi, Kaş Hacıbey Mahallesi ve Kaşşağı Mahallesi kapsayan genel çalışma alanında konut dokusu, alanda bulunan dört cami ve dört mahalle fırınının çevresine dağılmış ve iç içe geçmiş durumdadır. Buna

¹ 1957 yılında ortaokul binasında özel lise olarak açılmıştır. Bugünkü binasına taşındıktan sonra "Yalvaç Atatürk Lisesi" adını almıştır. Yalvaç eğitim tarihinde önemli bir yeri vardır [2].

koşut olarak, Kaşyukarı Camisi 112 nolu adada yer alırken, 124 nolu adada mahalle fırını bulunur. Kaşcamı Mahallesi Camisi 106 nolu adada geleneksel konut dokusu ile birlikte yer alırken, mahalle fırını 105 nolu adada betonarme ve 3 katlı bina olarak karşımıza çıkar. Kaşhacıbey Camisi¹ 622 nolu adada mahalle fırını ve konut dokusu ile birlikte yer alır.

97, 128 nolu adalar yeni yapılaşmalardan oluşur. 91, 93, 94, 104, 107, 108, 111, 124, 615 nolu adalar geleneksel konut dokusundan meydana gelmiştir. 96, 103, 105, 106, 113, 116, 117, 118, 125, 616, 621 nolu adalarda yeni ve eski yapılar birlikte bulunur.

Çalışma alanındaki parsellerin düzensiz numaralanmış olması zamanla parsellerin bölünerek sayıca artmış olduğunu göstermektedir.

3. 2. Çevresel Nitelikler

Kaş Mahallesi'nin topoğrafik durumu, yapıların nitelikleri ve yükseklikleri ile çalışma alanının görsel değer ve problemleri çevresel nitelikleri oluşturur.

3.2.1. Topoğrafya

Yalvaç kenti Sultan Dağları'nın eteklerine kurulmuştur. Üç tarafı dağlarla çevrilidir. Kaş mahalleleri ise hafif eğimli bir tepe üzerinde konumlanmıştır (EK-7).

Yükseklik Bahçeici Sokak'tan başlamak üzere kuzeye doğru artar. Çifteler Sokağı geldikten sonra ise düşer; ama buradaki eğim öncekine göre daha fazladır. Çifteler Sokağı'nı en yüksek çizgi olarak ele alırsak, eğim güneybatı-kuzeydoğu yönünde artar. Kaşşığı Mahallesi diğer mahallere göre daha alçakta yer alır (EK-12).

¹ Bugün kullanımda değildir. Bu mahalleye ait cami çalışma alanı kuzeyinde Çifteler Sokakta yeniden inşa edilmiştir.

3.2.2. Yapı nitelikleri

Çalışma alanındaki mevcut yapılar; geleneksel nitelik gösteren yapılar ve yeni yapılar olmak üzere ikiye ayrılabilir. Genel çalışma alanındaki 309 konut, 2 adet fırın, dört adet cami ve bir adet hamam olmak üzere toplam 316 yapı geleneksel nitelik gösterir. 47 konut, 1 cami, 2 mahalle fırını olmak üzere toplam 50 yapı yeni yapılar grubunun içine girer. Geleneksel konutların sadece bir adedi (105 envanter nolu yapı) tescillidir. Restore edilmiş ve müze ev olarak hizmete açılmıştır. 78 ve 81 envanter numaralı yapılar için tescil işlemi başlatılmıştır. Kaşyukarı Mahallesi Camisi de Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce koruma altına alınmış bir yapıdır.

Detaylı çalışma alanındaki geleneksel nitelikli yapıları; üç adet cami, 193 adet geleneksek konut, iki adet mahalle fırını oluşturmaktadır. Alanda yer alan 32 yapı yeni yapılar grubunun içine girer (EK-13).

Mekansal ve mimari olarak geleneksel özellik taşıyan geleneksel nitelikli yapıların bir kısmı yıkılmış, harap, az veya çok değişikliğe uğramış yapılardır. Geleneksel olan pek çok yapı, eklentileri ve müstemilatları ile özgünlüklerini yitirmiştir. Tamamen yıkılmış konutların bulunduğu boş arsalar da mevcuttur.

Yeni yapılan betonarme yapılar geleneksel konut dokusu aralarına yerleştirilmiştir. Yalvaç merkezine yaklaştıkça yeni yapıların arttığı görülür.

Çalışma alanı dışında kalan alanda, Bahçeiçi Sokak güney bölümünde üç katlı betonarme yapılar yer alır. Bahçeiçi Sokak ile Hacı Kadın Sokağın birleştiği köşede Eski Hamam olarak da bilinen Kaş Mahallesi Hamamı kalıntıları bulunur.

3.2.3. Yapı yükseklikleri

Detaylı çalışma alanındaki geleneksel yapılarda iki katlı evler çoğunluktadır. (76, 146, 111, 75, 89, 68, 81, 96, 73, 86, 78, 56, 72, 144, 85, 74, 41, 42, 83, 109, 143, 113, 15 envanter nolu yapılar.) Bunun yanında ara katlı evler karakteristik bir özellik gösterir. (79, 91, 24, 114, 44, 47, 82, 148 envanter nolu yapılar.) Çalışma alanındaki ara kat esas katın alt kısmına gelmez. Bağımsız bir yapı olarak bulunur. Esas kat ile bazen merdiven vasıtası ile birleşir, bazen de ayrı merdiveni kullanırlar. Esas katın kat yüksekliği her zaman ara kattan fazladır. Bu katın altında yer alan ahır ve hayat mekanlarının yüksekliği fazladır.

Alanda üç katlı evler de bulunur (159, 69, 70, 90, 84, 108, 92 envanter nolu yapılar.) Bu evlerin bir kısmında yol yükseltmeleri sebebi ile zemin kat bodrum kat halini almıştır (34, 107, 139, 149 envanter nolu yapılar).

Genel çalışma alanındaki kat yükseklikleri de detaylı çalışma alanı ile aynı özellikte devam etmektedir (EK-14).

3.2.4 Görsel değer ve problemler

Çalışma alanında bulunan dar ve organik sokaklar ve bu sokakları sınırlayan yüksek bahçe duvarları ve çıkmalar alana önemli bir değer katarlar. Çıkamaz sokaklar ise mevcut organik dokuyu korumakta ve alanın cazibesini arttırmaktadır.

Alanda mimari değeri yüksek, grup ve tek yapılar bulunmaktadır (Resim 3.1-3.3). Yan yana gelmeleri ile grup yapı oluşturan, sokaklara siluet veren yapılar ile değişik perspektifler veren köşe yapılar alandaki vistaları oluşturur.

Resim 3.1. Kahveci Bekir Sokak'ta yer alan grup yapılar

Resim 3.2. Engin Sokak'ta yer alan grup yapılar

Resim 3.3. Çobançeşme Sokak'ta köşe parselde yer alan 175 envanter nolu yapı

Çalışma alanı eskiden bahçe içindeki yapıları ve yeşil alanları ile birlikte bir bütün oluşturmakta iken günümüzde gelişen ve değişen kent ile birlikte bu bütünlüğünü kaybetmiştir. Hızla çoğalan ve geleneksel konutların çevresine inşa edilen uyumsuz yapılar, geleneksel dokunun algılanmasını engellemektedir (Resim 3.4). Aynı şekilde alan içerisinde hızla çoğalan bu tür yapılar ile geleneksel konutlara ve bahçelerine yapılan ekler sorun oluşturmaktadır.

Resim 3.4. Bahçeici Sokak'ta hızla çoğalan yeni yapılar

Resim 3.5. Mühtü Sokak'ta yer alan bir kısmı yıkılmış 156 envanter nolu yapı ve çevresindeki tanımsız, boş alanlar

Büyük kısmı yıkılmış yapılar, duvar kalıntıları, hiçbir işlevi olmayan boş ve tanımsız alanlar olumsuz görüntü sergilemektedirler (Resim 3.5). Yapılara elektrik ve telefon dağılımını sağlayan direkler de görüntüyü bozan öğelerdir.

Tespit edilen görsel değer ve problemlerin çalışma alanındaki dağılımı EK-15’de görülmektedir.

3.3. Mimari Analiz

Bu bölümde Kaş Mahallesi detaylı çalışma alanındaki geleneksel konutların konumları, yapım sistemi ve malzeme kullanımı, plan ve cephe özellikleri incelenmiştir.

3.3.1. Konum ve vaziyet planı

Kaş Mahallesi evleri Yalvaç genelindeki geleneksel konutlar gibi büyük bahçelerin içinde, dış duvarlar ve bahçe duvarları ile sokağın doğal çizgisini izleyecek şekilde ve genelde iki katlı, iki kat ve ara katlı, nadiren de üç katlı olarak yapılmışlardır.

Büyük bahçeli bu yapılar daha sonradan bölünmüş ve farklı parsellere ayrılmıştır. Bahçelerine binalar eklenerek bugünkü konumuna gelmiştir.

Çalışma alanındaki yapılar bahçeli ve bahçesiz olarak iki gruba ayrılır. Konutlara girişler yapının konumuna göre farklılıklar gösterir. Bölünmüş olan yapılar için ayrıca girişler yapılmıştır. Bahçesiz yapılar çok azdır.

Yapının bahçesine, konumuna ve girişlerin çeşitliliğine göre Çizelge 3.1.’deki gibi konum tipolojisi yapılmıştır. Alandaki dağılımları ise EK-12’den izlenebilir.

Çizelge 3.1. Konum tipolojisi

KONUM TİPOLOJİSİ		SIRA BİNALAR	KÖŞE BİNALAR	ÇIKMAZ SOKAKTAN GİRİLEN ARA BİNALAR
BAHÇELİ	GİRİŞİ BAHÇEDEN			
	GİRİŞİ SOKAKTAN			
	GİRİŞİ BAHÇE VE SOKAKTAN			
BAHÇESİZ	GİRİŞİ SOKAKTAN			

BİNA

BAHÇE

BİNA GİRİŞİ

BAHÇE GİRİŞİ

Bahçeli tip

Girişi bahçeden olanlar

Bu tipte, konutun önünde ve yanında yer alan bahçeleri, moloz taş ya da kerpiç bahçe duvarları ile sınırlanır. Bu konutlarda sokaktan önce bahçeye, oradan da evin hayatına geçilir. Detaylı çalışma alanında yer alan 61 konut bu tiptedir.

Girişi sokaktan olanlar

Bu tipte bahçeler genelde konutun arkasında yer alır. Bahçenin bir kısmı konutun yanında yer alsa da konuta girişler doğrudan sokaktadır. Sokaktan önce evin hayatına girilir, hayattan bahçeye geçilir ya da merdivenler vasıtası üst kata ulaşılır. Detaylı çalışma alanında yer alan 62 konut bu tiptedir.

Girişi bahçe ve sokaktan olanlar

Konuta hem sokaktan doğrudan ulaşılır, hem de sokaktan bahçeye, bahçeden konuta geçilir. Genelde büyük bahçelere sahip konutlarda görülür. Bazen konuta doğrudan giriş ile bahçe girişi ayrı sokaklardandır. Detaylı çalışma alanında yer alan 44 konut bu tiptedir.

Bahçesiz yapılar

Bahçesi olmayan konutlara doğrudan sokaktan geçilir. Detaylı çalışma alanında yer alan 24 konut bu tiptedir.

3.3.2. Yapım sistemi ve malzeme kullanımı

Yalvaç iklim olarak İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinin kesiştiği bir yerde bulunmasından dolayı her iki bölgeden de etkilenmiştir. Bu, evlerin yapı malzemesini de etkilemiştir. Örneğin Orta Anadolu'daki kerpiç-taş, Güney Anadolu'daki ahşap-taş kullanımının her ikisi de vardır. Ana malzeme kerpiç ve ahşaptır.

Taş: Genelde temelde subasman seviyesine kadar moloz taş kullanılmıştır. Birçok yapıda antik kentten getirilmiş mimari parçalar (mermer) görülmektedir. Bahçe duvarlarında da moloz taş kullanımına rastlanır.

Kerpiç: Ana yapı malzemesidir. Yığma olarak ya da ahşap karkas sistemde dolgu olarak kullanılmıştır.

Ahşap: Taşıyıcı yapıda, kat bölmelerinde ve kapı ve pencere kasa, doğrama ve kanatlarında kullanılmıştır. Üst kat bölmelerinin ve hanay çıkmalarının bağdadi duvar olarak yapıldığı görülür.

Çalışma alanı içindeki yapılar yığma-ahşap karkas ve betonarme olmak üzere iki tür yapım sisteminde inşa edilmişlerdir. Geleneksel nitelikli yapıların hepsi yığma-ahşap karkas olup, moloz taş, kerpiç ve ahşap (hatıl ve dikmeler) malzeme ile yapılmıştır. Kaşyukarı Mahallesi Camisi ve Kaşcami Mahallesi Camisi yığma taş, Kaşhacıbey Mahallesi Eski Camisi ve Kaşasağı Mahallesi Camisi kerpiç yığma olarak yapılmışlardır. Geleneksel nitelikli konutlar da kerpiç yığma -üst katlarda çıkma ve bölme duvarlarında ahşap karkas- olarak inşa edilmişlerdir. Ancak yeni dönem eklentilerde tuğla ve briket kullanılmıştır. Çalışma alanında 1970 sonrasında da aynı sistemde yapılmış konutlara rastlanır (EK-16).

Betonarme yapım sistemi ise yeni yapılarda görülmektedir. Özellikle Kaşyukarı Mahallesi'nde bu tür yapılara daha sık rastlanır. Kent merkezine yakın kesimlerde 5, mahalle içlerinde ise 3 katlı olarak yapılmışlardır. Kaşhacıbey Mahallesi'nde yapılan

yeni cami betonarme yapım sisteminde yapılmıştır. Alanda taş yığma ve briket yığma olarak yapılmış yeni yapılara da rastlanır.

Geleneksel nitelikli yapılarda özgün kaplama malzemesi kerpiç sıvadır. Ancak günümüzde bu yapıların dışlarına çimento harçlı sıva yapılmakta ve üzerleri değişik renkte boyanmaktadır. Yeni yapıların kaplama malzemesi ise çimento sıvadır.

Yapı elemanları

Temel

Çalışma alanında kazı yapılamadığı için temeller hakkında detaylı bilgi edinilmesi mümkün olmamıştır. Ancak temelin taştan olduğu, yapıların subasmanına kadar olan moloz taş duvarlardan anlaşılmaktadır. Temel derinliklerinin araziye, genişliklerinin ise alt kat duvarlarının genişliğine ve mekan açıklığına bağlı olarak değiştiği düşünülmektedir.

Duvar

Duvarlar, yığma yapı tekniğinin özelliğine uygun olarak zeminden üst kata doğru incelererek yapılır. Genelde duvarda kullanılan malzeme kerpiçtir. Subasmanına kadar yığma moloz taş olan duvarda antik kentten getirilen yazıtlı taşlar kullanılmış ve süsleme amacıyla üzeri sıvanmadan bırakılmıştır.

Zemin katlardaki duvar kalınlıkları 50 cm'den 70 cm'e kadar çıkmaktadır. Üst kat dış duvarları sıvaları dahil yaklaşık 50 cm kalınlığındadır. Üst katlarda, genelde bölme duvarlarında, hımış duvar adı verilen ahşap dikmeler arası kerpiç dolgulu duvarlar ile bağdadi olarak yapılmış çıkma duvarları bulunur. Bu duvarların kalınlığı sıva dahil 20 cm'dir.

Ahşap dikmeler

Ahşap dikmeler binanın taşıyıcı sisteminin en önemli parçasıdır. Evin hayatına girildiği zaman hanayı taşıyan ahşap dikmelerle karşılaşılır. Dikme, taş temel üzerine oturtulmuştur. Böylece dikmelerin toprağa değmesi engellenir. Bu taş ayaklarda da antik kentten getirilen devşirme taşlar bulunmaktadır (Resim 3.6).

Ahşap kolonlar hanayda tek sıra ya da iki sıra halinde devam eder. Bu dikmeleri ahşap kiriş birbirine bağlar ve bu sistem üst örtüyü taşır. Dikme ile ahşap aşık (kiriş) birleşme noktasında dekoratif ahşap kolon başlığı kullanılmıştır. Yalvaç evlerinin karakteristik bir özelliği olan bu dikmelere halk dilinde ÇARKÖŞE denir (Resim 3.7). Bu dikme sırası bazı evlerde bir metre ara ile iki adettir. Çift çarköşeli ev halk arasında zenginliği ifade eder (Resim 3.8).

Resim 3.6. Antik kentten getirilen taş malzeme

Resim 3.7. Çarköşe

Resim 3.8. Çift çarköşeli ev. 134 envanter nolu yapı

Bahçe duvarları

Moloz taş ve kerpiç olmak üzere iki tip bahçe duvarına rastlanır. Duvar kalınlığı yaklaşık 50 cm kadardır. Zemin kat boyunca devam eder. Duvar bitim elemanı olarak son dönemde kiremit kullanılmıştır. Resim 3.9’da moloz taş bahçe duvarı örneği görülmektedir.

Resim 3.9. Moloz taş bahçe duvarı. 100 envanter nolu yapı

Döşeme

İç mekan döşemelerinde genelde ahşap, toprak ve taş kullanılmıştır. Zemin kat hayat ve ahırların döşemeleri taş kaplama iken bugün bu mekanlar beton ile kaplanmıştır. Üst kat döşemelerinde ahşap kirişlerin üzerine ahşap kaplama yapılmıştır. Daha eski uygulamalarda odalarda toprak döşeme kullanılmıştır. Taşıyıcı ahşap kirişlerin üzerine ağaç dalları yerleştirilmiş (pardı) bunun üzerine yoğurulmuş toprak konulup, çoraklanıp-loğlama işlemi yapılmıştır. Zemin kat tavanlarında taşıyıcı detayları açık bırakılmış, üst katlarda ise kaplanmıştır.

Çatılar

Eskiden tüm evler toprak damlı yapılmaktaydı. Düz damda, taşıyıcı merteklerin üzerine hasır, onun üzerine kamış çam veya meşe dalları yerleştirilirdi. Bunlara pardı denilirdi. Bunun üzerine yoğurulmuş toprak konulup çoraklanır, loğlanırdı. Toprak kalınlığı 50-70 cm arasında değişirdi ve toprak eksildikçe eklenirdi [14]. 20. yy başlarından itibaren kırma çatı ile birlikte kiremit kullanılmaya başlanmıştır. Kiremit çatıda bile yalıtım amacıyla odaların üzerine toprak konulmaktadır.

Bugün alanda yer alan 138 envanter numaralı yapı toprak damlıdır. Bunun dışındaki yapıların tamamı kiremit örtülü kırma çatıdır.

3.3.3. Plan düzeni

Yalvaç evleri iklimsel özelliklerin etkisi ile şekillenmiştir. Çalışma alanında dış hanaylı ve iç hanaylı olmak üzere iki tip ev planına rastlanır. Dış hanaylı evlerde hanay kapalı alanla hemen hemen aynı büyüklüktedir. Evler çoğunlukla iki katlı, eğimden yararlanılarak üç katlı bazen de doğrudan üç katlı olarak inşa edilmişlerdir. Çalışma alanındaki evlerde ara katlı evler karakteristik bir özellik gösterir.

Ara katın kullanım amacı ve neden var olduğu ile ilgili çeşitli görüşler öne sürülebilir. Bunlardan birincisi bunların kışlık kat olarak kullanılmasıdır. Kat

yüksekliğinin düşük, duvarlarının kalın olması bu düşünceyi desteklemektedir. Diğer bir görüş ise, - konutlarda yaşayanların buraları eski ev olarak adlandırmalarından yola çıkarak- bu bölümlerin daha eski dönemlere ait olduklarıdır. Buna göre Yalvaç evlerini bahçe içindeki bu evler oluşturuyordu, zamanla ev halkına yetmemesi sebebi ile kat yüksekliği daha fazla olan ve plan tipi açısından daha gelişmiş bulunan yeni yapılar yapıldı ve bu evler arka planda kaldı. Bu düşüncelerin kesinliğe kavuşturulması için, bu tip yapılarda malzeme analizi ve detaylı restitüsyon çalışmaları yapılmalıdır.

Dış hanaylı evlerde açık kısım sokağa 50 – 80 cm kadar çıkmıştır. Çıkma genelde konsol taşınırken bazen ahşap payandalara taşınmıştır. Aksoy, Türk sivil mimarisinde bir orta mekanın varlığından bahseder [15]. Anadolu konut mimarisinde bölgesel olarak farklı isimler alan bu mekan literatürde sofa olarak adlandırılır [15-17]. Yörede ise HANAY olarak adlandırılmaktadır. Bu kısım, Türk kültürünün geleneksel aile yapısına uygun olarak kendi içine dönük bir yaşam sürdürür. Her ev mümkün olduğunca kendi bahçesiyle bir bütündür.

Yalvaç evlerinde odalar ev olarak isimlendirilir. Hanaya açılır ve geleneksel Türk evinde olduğu gibi her oda başlı başına bir yaşama mekanıdır.

Çalışma alanında yer alan iç hanaylı plan tipi, kalabalık ailelerin tercihi olarak düşünülmektedir. İklimsel özellikler de bu planlamayı etkilemiştir. Dış sofalı plan tipine göre daha çok odaya sahiptir.

Evlere sokaktan çift kanatlı kapıyla girilir. Kapı ya bahçeye açılıp, buradan hayata geçer ve üst katlara ulaşılır; ya da doğrudan hayata açılır, bazen bahçeye açılan ayrı bir kapısı da vardır. Hayat yarı açık bir mekandır.

Yörede dericilik yüzyıllardır süre gelen bir sanat olduğu için bazı işlevleri evlere yansımış; bu işle uğraşanların evlerinde döğer adı verilen bir oda deri kurutmak için ayrılmıştır [9]. Çalışma alanında bu tür bir unsura rastlanamamıştır.

3.3.4. Plan tipleri

Yalvaç'ta soğuk kış koşullarına rağmen dış sofalı plan tipi hakimdir. İç sofalı evlere genelde geç dönem yapılarında rastlamaktayız. Yörede sofa yerine kullanılan kelime hanay olduğu için bundan sonra hanay kelimesi kullanılacaktır.

Çalışma alanındaki iki katlı konutlarda zemin kat genellikle servis ve depolama alanlarına ayrılmıştır. Yaşama mekanı üst kattır. Zemin kat planı sokağın organik yapısına bağlı olarak gelişmiştir. Üst katlarda ise çıkmalarla dik açılı ve düzgün mekanlar elde edilmiştir. Bu katlar, geleneksel ortak davranış örüntü tiplerini yansıtan mekan organizasyonu göstermektedir. Bu nedenle plan tipolojisi üst kata göre yapılmıştır. Plan tipolojisi yapılırken kat adedi ve ara katta uygulanan plan tipi de dikkate alınmıştır. Ara katlı yapılarda bu kat planının üst kat planına göre ya üst katın aynısı ya da Sedat H. Eldem'in Türk evi gelişmişlik sırasına göre daha alt tipi kullanılmıştır [18]. Sonuç olarak üst kat esas kattır. Üç katlı konutlarda genel olarak ikinci kat birinci katın aynısıdır.

Yalvaç-Kaş Mahallesi-çalışma alanında plan tipolojisi oluşturulurken, hanayın konumu ve oda sayısı dikkate alınmıştır (Çizelge 3.2). Plan tiplerinin çalışma alanındaki dağılımı pafta no: 14'den izlenebilir (EK-19).

Dış hanaylı plan tipi

Hanayın konumuna ve oda sıralanışlarına göre üçe ayrılır.

Dış hanaylı sıra odalı plan tipi

Bu tipi oda sayısına göre kendi içinde dörde ayrılabilir. Tek odalı plan tipine çok ender rastlanmaktadır. Bunun çok odalı plan tipinden bölünmüş olma olasılığı fazladır. İki odalı tip çok rastlanan bir tiptir. Ara katlı çözümlerde en çok kullanılan plan tipidir. Üç odalı plan tipi en karakteristik tip olarak karşımıza çıkar. Bu tip alanda iki şekilde görülür. Birincisinde üç oda aynı büyüklükte ve aynı özelliktedir,

ikincisinde ise iki oda aynı büyüklükte ve aynı özellikteyken ortada yer alan oda küçük ve daha sadedir. Bu odanın mutfak amacı ile kullanıldığı düşünülmektedir. Dört odalı plan tipi ise çalışma alanında tespit edilen diğer bir tiptir.

Dış ve köşe hanaylı tip

Bu tipi üç odalı ve eyvanlı plan tipi ve dört odalı köşe hanaylı plan tipi olarak iki gruba ayırabiliriz. Sıra odalı tipin bir gelişmiş modelidir. Hanay konum olarak köşededir. En az üç odalı olabilir.

İki kollu sıralı tip

Ara katlı çözümlerde gördüğümüz farklı yönlerde iki kol uygulamasının aynı katta tekrar etmesiyle oluşur. Çalışma alanında sadece 84 ve 105 envanter nolu yapılar bu tiptedir.

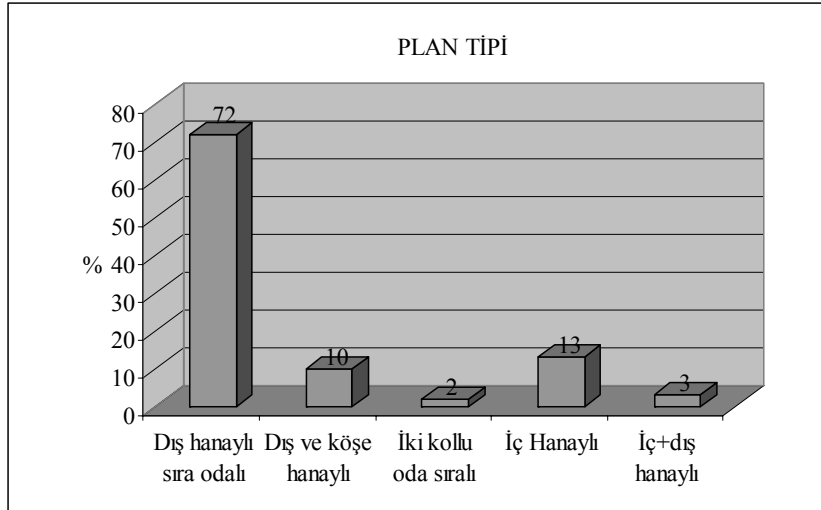
İç hanaylı plan tipi

İç hanaylı plan tipinde odalar hanayın iki yanına sıralanmışlardır. Hanay ortada yer alır. En az iki odası vardır. İki odalı ve çok odalı olarak ikiye ayrılır. Daha ileri dönem yapılarıdır. Çalışma alanında az sayıda iki odalı tipte yapı vardır (örn. 34 envanter nolu yapı). Çok odalı plan tipi iç hanaylı tipte en çok rastlanan plan tipidir. Oda sayısı genelde dört adettir (örn. 41, 42, 93, 110, 139 envanter nolu yapılar). Altı odalı plan tipine de rastlanmıştır (15 envanter nolu yapı).

Dış ve iç hanayın birlikte olduğu plan tipi

Alandaki en gelişmiş plan tipi denilebilir. Hanay T şeklindedir. Alanda dört odalı (82, 109 envanter nolu yapılar) ve beş odalı (40 nolu yapı) olarak iki şekilde rastlanmıştır.

Çalışma alanında iç değerlendirmesi yapılan 92 geleneksel konutta, %72 oranında dış hanaylı sıra odalı, %10 oranında dış ve köşe hanaylı, %2 oranında iki kollu oda sıralı, %13 oranında iç hanaylı, %3 oranında iç- dış hanaylı plan tipine rastlanmıştır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Plan tipolojisi grafiği

3.3.5. Plan elemanları

Plan elemanları, yaşama mekanları, giriş ve bağlantı mekanları ve servis mekanları olarak üç başlıkta incelenmektedir.

Yaşama mekanları

Hanay, köşk, odalar gibi mekanlar yaşama mekanlarını oluşturur.

Hanay

Türk evinde işlevi, plan tertibindeki özel yeri ve boyutları ile göze çarpan bir orta mekan en esaslı eleman olarak mevcuttur. Bu, insanları bir araya getiren toplanmaya yönelten bir hacim, ev içinde bir meydan, tarafsız fakat aktif bir bölgedir [17].

Yalvaç evlerindeki bu orta mekanın adı hanaydır. Evin kavşak noktasıdır. Genellikle güneye yönelmiştir. Evin bahçe kısmına bakar. Cephede ahşap kafeslerle mahremiyeti sağlamıştır. Hanayın baktığı bahçe sokaktan görünümü engellemek maksadıyla yüksek bir duvarla sınırlandırılmıştır.

Hanay oda kapılarının açıldığı, bulaşıklığın ve abdestliğin bulunduğu, merdivenin açıldığı, bir merkez olması yönüyle bir kavşak niteliğindedir.

Çalışma alanında yapılan tespitlerde hanayın çok değişikliğe uğradığı gözlenmiştir. Büyük dış hanay bölünmüş, yeni odalar yapılmış, mutfak, hela, banyo mekanları eklenmiş, özellikle de pek çok yapıda köşk bölümü doğramalarla ayrılmış, odaya dönüştürülmüştür. Buna rağmen ortak alan olma özelliğini hiç kaybetmemiştir.

Köşk

Hanayın yola bakan kısmında belli miktar yükseltilerek oluşturulmuş özel bir bölüm bulunur. Burası KÖŞK olarak adlandırılır (Resim 3.10, 3.11). Köşk bir tür yazlık misafir odasıdır, seki ve minderlerle donatılmıştır. Misafir olmadığı zamanlarda bu bölüm aile büyüklerine ayrılmıştır. Bazı örneklerde yaşmaklı kahve ocakları bulunur.

Resim 3.10. Köşk. 105 envanter nolu yapı

Resim 3.11. Köşk. 137 envanter nolu yapı

Odalar

Yalvaç evlerinde odalar EV olarak isimlendirilir. Sivil mimarimizin diğer örneklerinde olduğu gibi her ev başlı başına bir yaşam mekanıdır (Resim 3.12, 3.13). Hanay etrafına sıralanan odalar geleneksel unsurları taşırlar. İçlerinde ocak, sedir yüklük, lambalık, raf, gusülhane gibi öğeler bulunur. Odalara çoğunlukla çift kapıyla girilir. Bu, ısı kaybını önlemek ve mahremiyet açısından önemli bir özelliktir. Ayakkabılar odaya geçmeden - iki kapı arasındaki - “seki altı” denilen bölümde çıkarılır. Girişteki bu bölüm dolap bütünlüğü içindedir. Odaların en özenli bölümlerinden kemerli kapıları, ahşap oymalarla süslenmiştir. Baş oda özenle süslenmiş, sokağa ve manzaraya hakim konumdadır.

Odalar yaşamla ilgili tüm işlevleri karşılayabilecek esneklikte mekanlardır. En önemli nitelikleri çok işlevli ve sürekli kullanıma uygun olmalarıdır. Bu amaçla da odalarda sabit ve hareketli özelliklere sahip donatılar bulunur. Tek amaçla kullanılan hareketli eşyalar işlevleri bitince kaldırılır. Böylece sabit donatısı olmayan kısım günün değişik zamanlarında farklı kullanıma açılmış olur.

Resim 3.12. Oda düzenlemesi. 108 envanter nolu yapı

Resim 3.13. Oda girişi. 105 envanter nolu yapı

Hariciye:

Yalvaç evlerinde misafirlerin konakladığı odaya hariciye denilmektedir. Hariciyeler hayatın bir kenarında bağımsız olarak yapılabildikleri gibi, evlerin zemin katında

taşlığa açılan odalar şeklinde de tasarlanmıştır. Bu odalarda ocak, dolap, gusülhane, raf gibi iç mekan elemanlarına rastlamaktayız. Odalar özenli ve süslüdür.

Resim 3.14. Hariciye mekanı girişi. 139 envanter nolu yapı

Çalışma alanında rastlanan hariciyelerin çoğu harab durumdadır. 86 ve 139 envanter nolu yapılarda hariciye zeminden 1-1,5 m yükseltilmiştir (Resim 3.14). Bu odalar esas kat odaları kadar süslü ve özenli olmasa da diğer odalarla aynı özellikleri taşırlar.

Giriş ve bağlantı mekanları

Hayat ve bahçe, giriş ve bağlantı mekanlarını oluşturur.

Hayat

Yalvaç evlerinin diğer önemli mekanı yüksek duvarlarla sınırlı hayattır. Hayata, sokaktan çift kanatlı süslemeli kapılarla girilir. İç-dış, kapalı-açık dengesini kuran bir unsurdur. Yukarıdaki hanayla aynı büyüklüktedir. Zemin kattaki kapalı mekanlar bölümünde ahır, samanlık, kiler ve serpin bulunur. Çoğunlukla taş kaplamayla

kaplanmışır. Üst katlara ulaşan merdiven hayatta yer alır. Burada hanayı taşıyan ahşap dikmeler bulunur.

Hayat, evin bütün işlerinin yapıldığı sokaktan ayrılmış özgün bir mekandır. Bahçe ile bağlantılı, bir kenarında ahırlar, diğer tarafında tandır–mutfak, hariciye gibi mekanlar bulunan hayatlar, günümüzde, sosyal yaşam ve konfor isteklerinin değişmesiyle değişikliğe uğramakta, ya kullanılmamakta ya da etrafı kapatılarak–yeni yapılar eklenerek özelliği değişmektedir (Resim 3.15).

Resim 3.15. Hayat. 96 envanter nolu yapı

Bahçe

Geleneksel Yalvaç evlerinin, içerisinde çeşitli ağaçlar ve çeşme, havuz, kuyu gibi su tesisleri bulunan geleneksel büyük bahçeleri, günümüzde bu özelliklerini büyük ölçüde kaybetmiştir. Terk edilmişliğin ve bakımsızlığın etkisi büyüktür. Bazı yapılarda bahçelere yeni bina yapılmıştır. Konutların hisselerine ayrılmasıyla bahçeler küçülmüştür.

Servis Mekanları

Mutfak, hela, ahır gibi mekanlar Yalvaç evlerinde bulunan servis mekanlarıdır.

Mutfak (tandır damı)

Hayatın bir kenarında yer alan basit bir mekandır. İçerisinde ocak ve raflar bulunur. Çalışma alanındaki evlerde halen kullanılan bu tip mutfak alanlarına rastlanamamıştır. Genelde üst kata taşınmış, odalardan biri mutfak olarak değerlendirilmiş ya da hanayın bir bölümünde mutfak mekanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Mutfağın zemin katta olduğu örneklerle de rastlanmıştır. Bunlarda mutfak sonradan yapılmıştır.

Hela

Çalışma alanındaki yapılarda hela bir mekan olarak karşımıza çıkar. Helalar, hanayla bağlantılı olan ve ahır, mutfak, hariciye gibi zemin katta yer alan mekanların damının en ucunda yer alır. Çok basit ahşap elemanlarla yapılmış olan helalarda su bulunmaz. Yapılarda en çok değişikliğe uğrayan mekanlardır. Genelde damda yer alan helalar günümüzde kullanılmamaktadır. Onun yerine hanayın bir bölümüne ya da bahçeye başka bir hela yapılmıştır.

Ahırlar

Konutların zemin katlarında yer alan ahırlar, günümüzde depo alanı olarak kullanılmaktadır. İlçede hayvancılık yapılması yasaklanmıştır. Konutların günümüzdeki kullanıcıları da evlerinde hayvan beslemeye ihtiyaç duymamaktadır.

3.3.6. İç mekan elemanları

Geleneksel konutlarda, dolaplar, raflar, bulaşıklıklar, ocaklar, tavanlar, iç kapılar, iç pencereler, merdivenler, seki, sergen, serpin gibi iç mekan elemanları bulunmaktadır.

Dolaplar

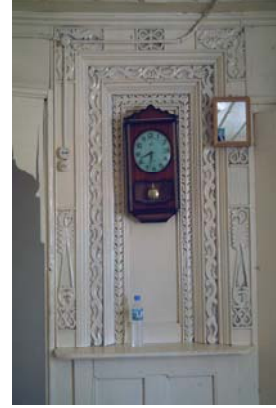
Çalışma alanında, özellikle odaların en önemli ögesi olan dolaplar, değişik amaçlarla ve değişik şekillerde karşımıza çıkar. Süslü olanların yanı sıra sade olan dolaplar da vardır. Kuşkusuz odaların girişleriyle bir bütünlük gösteren seki altındaki dolaplar, çalışma alanındaki en karakteristik uygulamalardır (Resim 3.16, 3.17). Çalışma alanındaki dolaplar, kullanım amaçları, şekilleri ve süslemeleriyle sınıflandırılabilir.

- Seki altında yer alıp giriş ile bütünlük gösteren dolaplarda genellikle lambalık, yüklük ve iç kapı yan yana bulunur. Lambalığın yan tarafı ana kapıya bakan yüzü dolap ve raf olarak kullanılacak şekilde yapılmıştır. Bazen yüklük yerinde gusülhane bulunur.

Yüklük olarak kullanılan bölüm genellikle bölmesiz iki kapılıdır. Daha büyük odalarda bir bölme daha eklenir ve üç kapılı hale gelir.

Resim 3.16. Seki altı dolabı. 81 envanter numaralı yapı

Resim 3.17. Seki altı dolabı. 14 envanter numaralı yapı

- Raflı dolaplar genellikle yerden 50-60 cm yukarıdan başlar, 2 m yüksekliğe kadar çıkar. Kapaklı yada açık şekilde farklı uygulamaları vardır. Çok sadeleri olduğu gibi çok süslemeli ve farklı açıklıkları olan uygulamalar yapılmıştır (Resim 3.18-3.20).

Resim 3.18. Dolap. 130 envanter nolu yapı

Resim 3.19. Raflı dolap. 25 envanter nolu yapı

Resim 3.20. Dolap. 29 envanter nolu yapı

- Sandıklı dolaplar, alt kısmında sandık yer alır, üst kısmı iki kapaklı tek bölümlü kapalı bir dolaptır (Resim 3.21). Sandığın üste doğru açıldığı bölüm raf olarak kullanılmaktadır.

Resim 3.21. Sandıklı dolap. 29 envanter nolu yapı

- Rafli derin dolaplar, genellikle iki bölümlü ve dört kapaklıdır (Resim 3.22). Ocağın bulunduğu duvarda yer alır. Ocağın bir yanında rafli derin dolap, diğer yanında gusülhane yer alır.

Resim 3.22. 37 envanter nolu yapı dolabı

- Gusülhaneler, geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi Yalvaç evlerinde de bulunmaktadır. Halk dilinde “döner” olarak adlandırılan gusülhaneler dolapla bir bütünlük içinde odanın bir elemanı olarak karşımıza çıkar. Günümüzde özgün işlevini hemen hemen kaybetmiştir. Genelde kullanılmamaktadır. Bazı konutlarda ise tamamen kapatılmıştır. Kullanıcıların banyo ihtiyacı yapı eklerinde ya da hanayın bir bölümünde çözülmeye çalışılmıştır.

Raflar- kaplık-bacabaşı

Çalışma alanındaki evlerde –özellikle dolap yoğunluğu ve süslemesinin fazla olduğu yapılarda- 20 – 25 cm eninde küçük süsleri olan raflara rastlanır. Bu raflar kapı pencere ve dolap üstlerinden geçerek bütün odayı dolaşır, lambalık ve ocağın üst kısmında kesintiye uğrar. Bazen iki raf sırası bulunur (Resim 3.23). Yörede duvarlarda yer alan raflara KAPLIK, ocağın üstünde yer alan raflara ise BACABAŞI denilmektedir.

Resim 3.23. Raf . 29 envanter nolu yapı

Ahşap zarlar

Çalışma alanındaki gösterişli yapılarda oda duvarlarında süslemeli ahşap zarlara rastlarız (Resim 3.24). Özellikle başodalarda görsel bütünlüğü sağlamak amacı ile yapıldığı düşünülen zarlar odaların iç yüzeylerini kaplamaktadır.

Resim 3.24. Ahşap zar. 27 envanter nolu yapı

Bulaşıklık

Hanaydan bahçeye doğru çıkıntı yapan ahşap tezgahlar bulaşıklık oluşturur.

Ocaklar

Geleneksel Yalvaç evlerinde odaların çoğunda ocak bulunur (Resim 3.25). Ocaklar işlevlerinin yanı sıra görsel bir öge olarak da odalarda yerlerini almışlardır. Odanın kalın dış duvarında ortada, genelde girişteki seki altı dolabının karşı duvarında bulunur. İki yanında gusülhane ve raflı derin dolap ya da bazı uygulamalarda pencere yer alır. Eski işlevini kaybetmesi nedeniyle (değişen yaşam şartları) günümüzde pek çok yapıda ocak yerleri kapatılmıştır.

Çalışma alanındaki geleneksel konutlarda iki tip ocaktan bahsedebiliriz. Üzeri nişli ocak, sık görülen tiptir. Yaşmaklı ocak, çalışma alanında ender olarak görülmüştür.

Resim 3.25. Ocak ve çevresindeki süslemeler. 29 envanter nolu yapı

Tavanlar

Çalışma alanındaki tavanlar en sadeden süslemeliye doğru üçe ayrılabilir.

- *Taşıyıcı detaylarını olduğu gibi gösteren tavanlar*: Taşıyıcı kiriş altlarının kapanmayıp olduğu gibi bırakıldığı tavanlardır. Genellikle zemin kat tavanları bu şekildedir.
- *Çıtalı ahşap kaplama tavanlar*: Sade tavanlardır. Taşıyıcı kirişler ters yönde 10 – 15 cm eninde kaplama tahtalarıyla kapatılarak yapılır. Kaplama tahtalarının birleştiği yerler 1 – 2 cm’lik çıtalarla kapatılır. Alanda sık rastlanır.
- *Süslemeli tavan göbeği bulunan çıtalı ahşap tavanlar*: Bu örneklerle alanda daha az rastlanmaktadır. Alandaki örneklerde tavan göbeği yuvarlak, sekizgen ve yıldız şeklindedir (Resim 3.26,3.27).

Resim 3.26. 167 envanter nolu yapının tavan göbeği

Resim 3.27. 26 envanter nolu yapı tavan göbeği

İç Kapılar

Çalışma alanındaki iç kapılar dikdörtgen biçiminde ve tek kanatlıdır. Kapı yükseklikleri 180–195 cm arasında değişmektedir. Bu ölçü kemerli kapılarda 175 cm'e kadar düşer. Kapı genişlikleri ise 80–100 cm arasında değişir. Oda kapıları odanın bir köşesinde dolap derinlikleri içerisinde bırakılan yere açılır. Çok sade olanların yanında, süslemesi ile dikkat çeken kapılar mevcuttur (Resim 3.28-3.30).

Kemerli kapılara alanda sık rastlanır. Kapı üstüne gelen pervaz kısmı kemer şeklinde olan bu kapıların süslemeli olanları da mevcuttur. Kanatlar için de aynı farklılık söz konusudur. Dikdörtgen kanatlar bazen düşey geniş ahşapların üç yatay ahşapla

birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bazen de aynalı kanat şeklinde ve şüslemeli olarak yapılmışlardır. Kemer ve şüslemeler hanaya bakan yüzdedir.

Resim 3.28. Oda kapısı. 30 envanter nolu yapı

Resim 3.29. Oda kapısı. 122 envanter nolu yapı

Resim 3.30. 29 envanter nolu yapının kapı detayı

İç Pencereleler

İç hacimlerde odaların hanaya bakan pencereleri bulunur. Genelde dikdörtgen biçiminde olup dış pencerelerle aynı özellikleri gösterirler. Kalın duvarda çoğunlukla dış yüzeye yakın düzenlenmişlerdir. Böylece oda içlerinde kullanım alanı elde edilmiştir. Pek çok örnekte hanay yüzünde lokma demir parmaklık bulunur.

Seki

Çalışma alanında çok sık rastlanmayan bir öğedir. Hanayda, bazı odalarda, özellikle de çıkmanın bulunduğu cephede seki yapılmıştır. En farklı örneğine 56 envanter numaralı evin hanayında rastlanır (Resim 3.31). Burada seki iki yüzde devam eder ve iki duvarın birleştiği bölgede genişler.

Resim 3.31. 56 envanter nolu yapı hanayı

Merdivenler

Merdivenler genelde ahşap ve taş malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmışlardır. Hayattan hanaya çıkan merdivenlerin ilk birkaç basamağı taş, geri kalanı ahşap olarak sahanlıksız yapılmıştır. Ara katlı evlerde genelde ara kata çıkan merdiven farklıdır. Evlerin içerisinde en çok değişime uğrayan merdivenlerdir. Yapıların hisselerine ayrılması ile yeni merdivenler eklemiş ya da merdivenin yeri değiştirilmiştir. Merdiven korkulukları genelde düz ve sadedir. Bazı evlerde üst katı bahçeden ayırmak amacı ile merdiven ilk basamağına ya da sahanlığına kapı yerleştirilmiştir.

Sergen

Hanayda, merdiven korkulukları üzerinde SERGEN adı verilen özel ahşap dolaplar bulunur (Resim 3.32). Yemeklerin saklandığı, buzdolabı işlevi gören sergenlere çalışma alanında rastlanır.

Resim 3.32. Sergen. 68 envanter nolu yapı

Serpin

Genelde birinci kata çıkan merdivende sahanlık hizasında serpin bulunur (Resim 3.33). Serpin, içerisinde değişik bölümler bulunan büyük bir tahta ambardır.

Resim 3.33. Serpinin hayattan görünüşü. 130 evanter nolu yapı

3.3.7. Cephe düzenleri

Çalışma alanında bulunan yapılar geleneksel Yalvaç evlerinin özelliklerini yansıtmaktadır. Cepheler sade ve süslemeden arınmış yüzeylerdir. Yapı içleri ne kadar gösterişliyse, cepheler de o kadar sadedir. Bunun sebebi evlerin bahçeleriyle iç içe ve sokağa kapalı olarak yapılmalarıdır. Bu nedenle bahçe cephelerine daha çok önem verilmiştir.

Cephede gözlenen en belirgin elemanlar; çıkmalar, kapılar, pencereler, kepenk ve kafesler, parmaklıklar, köşe pahları, saçaklar, bacalar, çıkma altı elemanları olan konsol ve payandalar ile antik kentten getirilerek cephelerde sergilenen taşlardır.

3.3.8. Cephe tipleri

Cephe tipini belirleyen en önemli öge çıkmalardır. Buna göre cephe tipleri çıkmalı ve çıkmasız olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Kaş Mahallesi cephe tipolojisi, çıkma tipi ve kat adedi dikkate alınarak yapılmıştır (Çizelge 3.3).

Yalvaç-Kaş Mahallesi cephe tipleri Kaş Mahallesi çalışma alanı genelinde incelenmiştir (EK-15)

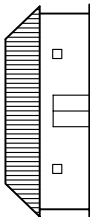
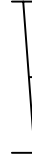
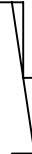
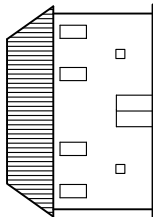
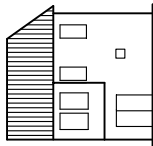
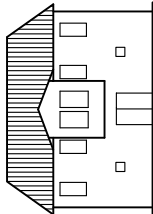
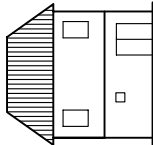
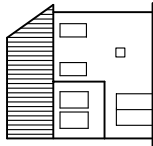
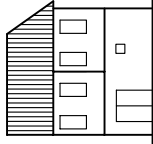
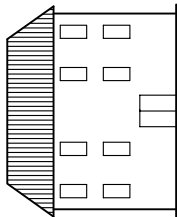
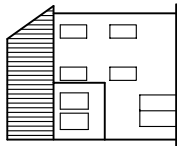
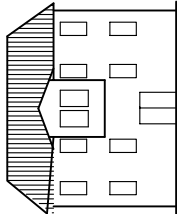
Çıkmasız cepheler

Çalışma alanında bulunan yapıların çoğu çıkmasızdır. Cephelerdeki hareketliliği pencere ve kapı boşlukları sağlar. Çıkmasız cephelerin arkasında genellikle odalar yer alır. Geleneksel mahalle fırınları tek katlı ve çıkmasızdır. Konutlar genelde iki katlı, nadiren ise üç katlıdır.

Çıkmalı cepheler

Çıkmalı cepheler; Tek yan çıkmalı, ortada çıkmalı, tüm katta çıkmalı ve testere çıkmalı olarak dört tiptedir.

Çizelge 3.3. Cephe tipolojisi

CEPHE TİPOLOJİSİ							
	ÇIKMASIZ	ÇIKMALI					
		Tek Kenar	Ortada	Tüm Katta	TESTERE		
					Tek testere		Çift Testere
TEK KATLI							
İKİ KATLI							
3 KATLI							

Tek yan çıkmalı cephe

Çalışma alanındaki çıkmalı cephelerde en çok karşılaşılan tek kenar çıkmalı cephelerdir. Çıkma cephenin tek yanında bulunur. Çıkmanın arkasında genelde köşk ya da başoda yer alır.

Ortada çıkmalı cephe

Cephenin ortasında bulunan bu çıkma tipi ortadaki odayı – bazen de hanayı - diğer mekanlardan ayırmaktadır.

Tüm katta çıkmalı cephe

Bütün cepheyi kaplayan çıkma tipidir. 24 ve 78 envanter nolu yapılar tüm kat çıkmalı cepheye örnektir.

Testere çıkmalı cephe

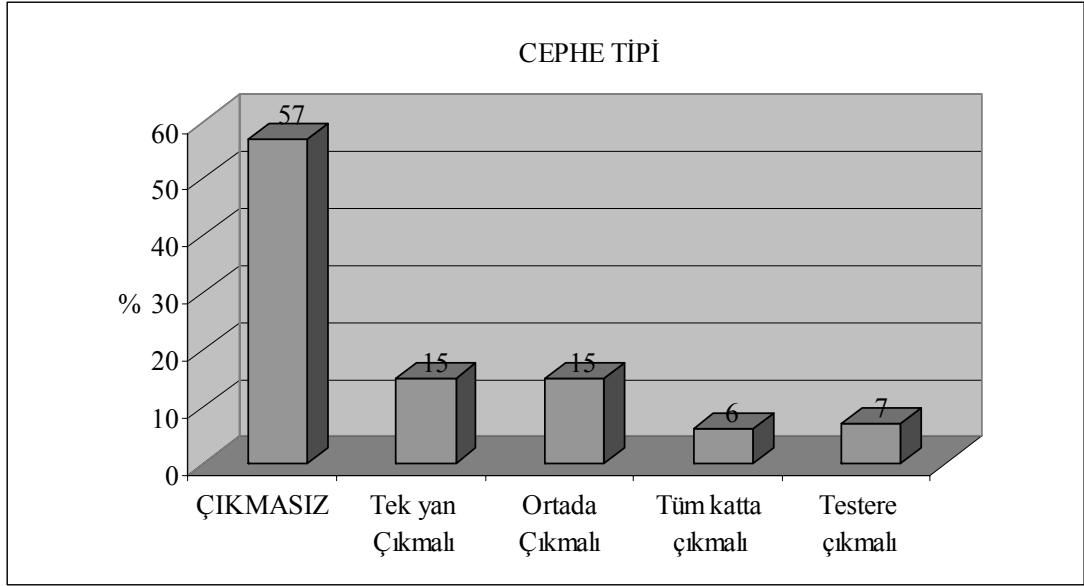
Bu tip cephelerde zemin kat yola paralel giderken üst katta iç mekana bağlı olarak bu paralellik bozulur. Bunun sebebi iç mekanları dekorasyon ve ışık kullanımı açısından daha kullanılır hale getirmektir. Dar cepheli binalarda sıkça görülmektedir. Testere çıkmalı cepheler, alandaki örneklerine bakarak kendi içinde tek testere ve çift testere olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Tek testere çıkma

Testere çıkmanın alanda en çok görülen türüdür. Tek testere çıkmalı cephelerde, çıkma genelde cephenin büyük kısmını kaplar.

Çift testere çıkma

Çalışma alanında en nadir görülen çıkma türüdür. 40, 49, 144 envanter nolu yapılarda görülür.

Şekil 3.2. Cephe tipolojisi grafiği

Çalışma alanında yer alan yapıların %57 si çıkmasız, %15 i tek yan çıkmalı, %15 i ortada çıkmalı, %6 sı tüm kat çıkmalı, %7 si testere çıkmalı cephe tipine sahiptir (Şekil 3.2) .

3.3.9. Cephe elemanları

Cephe elemanlarını çıkmalar, kapılar, pencereler, pencere elemanları ve çıkma altı elemanları olarak sıralayabiliriz.

Çıkmalar

Çalışma alanındaki çıkmalar yapıların plan tiplerinin cephedeki yansımalarıdır. Hanayın konumu ve köşkün yeri çıkmanın tipini belirler. Buna bağlı olarak genelde

tek yan çıkma dış hanaylı-sıra odalı evlerde, ortadan çıkma ise dış hanaylı-üç odalı eyvanlı ya da iç hanaylı evlerde görülür. Tek kenar çıkma en çok görülen çıkma türüdür (Resim 3.34). Köşe parselde yer alan 81 envanter nolu yapıda olduğu gibi, iki cephede farklı çıkma tipine rastlanabilmektedir (Resim 3.35).

Resim 3.34. Tek yan çıkma. 29 envanter nolu yapı

Resim 3.35. Ortadan çıkma ve tüm kat çıkmanın birlikte görüldüğü bir örnek. 81 envanter nolu yapı

Alanda görülen diğer bir çıkma türü ise testere çıkmadır. Bu tür çıkma dar açılı parselde oturan yapının üst katlarını dikdörtgen biçime dönüştürerek daha kullanışlı hale getirir (Resim 3.36). Tek testere ve çift testere olmak üzere iki tipte görülür.

Tüm kat çıkma alanda nadir görülen bir çıkma türüdür. İki şekilde karşımıza çıkar. Birincisi hanayın geniş kenarının sokağa baktığı durumlarda görülür (Resim 3.37), ikincisinde ise üst kat odalarının boyutunu büyütmek için tüm cephe boyunca çıkma yapılmıştır (örn. 34 envanter nolu yapı).

Resim 3.36. Çift testere çıkma. 40 envanter nolu yapı

Resim 3.37. Tüm kat çıkmalı cephe. 24 envanter nolu yapı

Çıkma genelde konsol taşınırken, ender uygulamalarda ahşap payandalara rastlanır. Payandalar daha çok dekoratif amaç taşır. Genellikle bağdadi duvar yapılan çıkmalarda bol pencere bulunur.

Kapılar

Geleneksel Yalvaç evlerinde yapıya ya da bahçeye girişi sağlayan kapılar ahşap ve çift kanatlıdır. Kapı kolu, mandal ve kilit tertibatı basit işçilikle dökme demirden yapılmıştır. Kapı kanatları demirden yapılmış basit menteşelerle kasaya

tutturulmuştur. Pek çok geleneksel yapının kapısı değiştirilerek demir kapıya dönüştürülmüştür. Bazı evlere yeni giriş kapıları eklenmiştir. Çalışma alanındaki geleneksel kapıları basit ve süslemeli kapılar olarak ikiye ayırabiliriz.

Basit kapılar

Genelde çift kanatlı olan bu kapılar 200 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğinde yapılmış ahşap kapılardır. Basit bir işçilikle yapılan kapılar, ahşap plakların yan yana gelerek, içten dik ahşaplarla desteklenmesiyle oluşur. Farklı şekillerde bir araya getirilmiş basit aynalı kanatlı kapılar da çalışma alanında bulunur. Bahçe kapıları da bu tiptedir.

Süslü Kapılar

Bu tip kapılar ölçü olarak basit kapılara benzerler. Yalnız işçilikleri daha özenlidir. Ahşapların üzerinde çeşitli motifler dikkati çeker (Resim 3.38)

Resim 3.38. Ahşap işlemeli kapı. 154 envanter numaralı yapı

Bazı yapılarda pencere ve kapının süslemeli olarak bir araya geldiğini görmekteyiz (Resim 3.39). Bu tip pencere kapı birleşimine çalışma alanındaki 83 envanter numaralı yapıda rastlamaktayız.

Resim 3.39. 83 envanter numaralı yapı girişi

Kapı üstü tepe penceresi

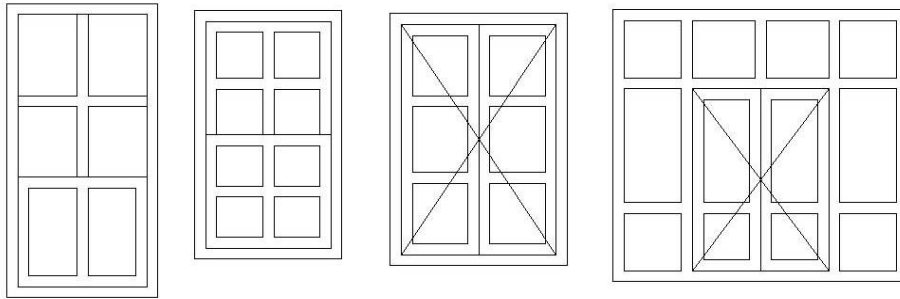
Giriş kapılarının üstünde hayattaki hava akışını sağlamak amacıyla değişik boyutlarda duvar boşlukları bırakılmıştır. Demir parmaklıkların bulunduğu bu alana kapı üstü tepe penceresi denir. Bazı örneklerde parmaklıklar cam yüzeylerle kapatılmıştır. Bazılarında ise parmaklıklar yerini pencerelere bırakmıştır.

Pencereler

Çalışma alanı içinde yer alan yapılarda pencere boyutları zemin katlarda ve normal katlarda farklıdır.

Zemin kat pencereleri kareye yakın biçimde, denizliksiz ve genellikle demir parmaklıklıdır. Zemin kattaki servis mekanlarına ait olan bu tür pencereler 40x40, 60x60 cm gibi ölçülere sahiptir. Bazı yapılarda bu mekanların işlevinin değişmesine bağlı olarak pencere açıklıkları büyütülmüş ve üst kat pencerelerine benzer özellik kazandırılmıştır.

Geleneksel yapılarda normal kat pencerelerinin enleri 80-90 cm, boyları 140-150 cm arasında değişmektedir. Pencere kanatlarının açılımlarına göre ortadan açılan çift kanatlı ve giyotin olmak üzere iki tiptir. Ahşap malzemeden yapılan pencerelerin dış yüzeylerinde güvenlik amaçlı demir korkuluklar yer alır. Enleri ve boyları 140-150 cm arasında değişen kareye yakın biçimleri ile dört bölümlü ortada iki açılan kanadı bulunan pencereler geç dönem penceresidir. Son dönemlerde yapılan tamiratlarda pek çok yapının pencere tipleri ve boyutları değiştirilmiştir. Halen özelliğini koruyan pencereler bulunmaktadır. Şekil 3.3'te geleneksel pencere tipleri görülmektedir.

Şekil 3.3. Geleneksel pencere tipleri

Pencere elemanları

Yalvaç-Kaş Mahallesi-çalışma alanında, pencere elemanı olarak demir korkuluk, ahşap kepenk ve ahşap kafese rastlanır.

Demir korkuluklar

Pencerelerin dış yüzeyinde güvenlik amaçlı yapılan demir korkuluklar genellikle lokma demirden geçmeli demir korkuluk olarak yapılmışlardır.

Ahşap kepenkler

Basit demir menteşelerle açılıp kapanan kepenkler evin dış etkilerden korunmasını ve emniyetini sağlamak amacıyla yapılmıştır. 10-15 cm genişliğindeki ahşapların yan yana getirilip dövme demirden menteşelerle pencereye tutturulmasıyla yapılır. İki kanatlıdır. Alanda az sayıda yapıda rastlanmıştır. (örn 68 envanter nolu yapı).

Ahşap kafesler

İç mekanın mahremiyetini sağlamak ve içerinin dışarıdan algılanmasını engellemek amacıyla yapılan ahşap kafesler, günümüzde dekoratif amaçlı kullanılmaktadır (Resim 3.40). Erken dönem yapılarında daha çok karşılaşılan bu öge gittikçe yok olmaktadır.

Resim 3.40. 105 envanter numaralı bina cephesi

Çıkma altı elemanları

Yalvaç evlerindeki çıkmalar konsol olarak taşınırlar. Çıkma altı elemanları düz kirişler, düz payanda ve profilli payanda olmak üzere üç tipte görülür. Alanda en çok görülen çıkma altı elemanı düz kirişlerdir. Profilli payanda (eliböğünde) daha çok dekoratif amaçlıdır (Resim 3.40).

3.4. Geleneksel Konutlarda Değişmişlik

Çalışma alanında bulunan geleneksel konutlar; doğal eskime ya da insan eliyle yapılan müdahaleler nedeniyle değişikliğe uğramışlardır. Doğal eskime, daha çok terk edilmiş konutlarda görülmektedir. İnsan eliyle yapılan müdahalelerde ihtiyaçların ve aile yapısının değişmesi etkili olmuştur. Ana yapı malzemesinin kerpiç olması da eskimeyi hızlandırmıştır.

Ön tespitlerde geleneksel konutlardaki değişimlerin plan ve cephelerde farklı olduğu gözlemlendiğinden, ayrıntılı tespitlerde de değişmişlik dereceleri iç değişmişlik –plan bazında (EK-21)- ve dış değişmişlik –cephe bazında (EK-22)- olarak ayrı ayrı tespit edilmiştir.

3.4.1. İç değişmişlik

Geleneksel konutlarda görülen iç değişmişlik; bölünme, ekleme, tamir ve bazı elemanların kaldırılması şeklindedir. Konutlarda görülen en fazla iç değişme; aile yapısının değişmesi nedeniyle yapılmış olan yatay ve düşey yöndeki bölünmelerdir. Konutların hisselerine ayrılması ve farklı aileler tarafından kullanılması nedeniyle yapılara yeni giriş kapıları, merdivenler ve ıslak hacimler eklenmiş, hanay ikiye, üçe bölünmüştür.

Yaşam koşullarının değişmesi ile birlikte, ihtiyaçlara cevap veremeyen yapılara yeni mekanlar eklenmiştir. Bu eklemeler; yapı ve bahçeye kat, servis, hacim, duvar, kapı, merdiven eklemesi olarak sıralanabilir. Ekleme, bölünme ve tamiratlar sırasında malzeme ve boyut değişiklikleri yapılmış, kapı, pencere, dolap gibi bazı elemanlar kaldırılmıştır.

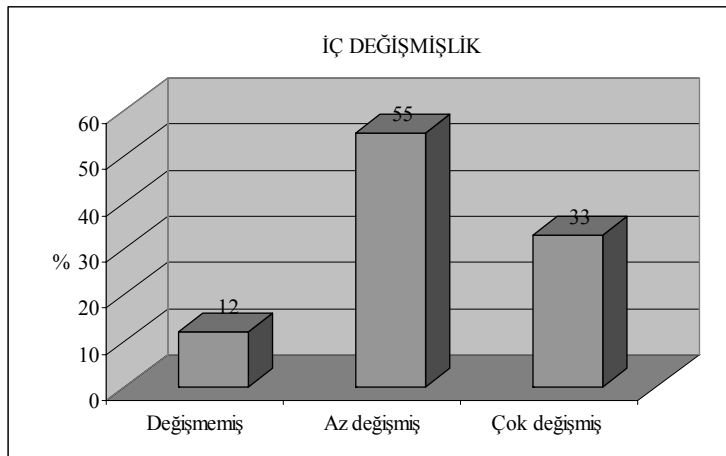
Bu değişimler göz önüne alınarak, geleneksel konutların iç değişmişlikleri üç grupta değerlendirilmiştir.

Değişmemiş: Plan şemasında değişme olmamış ve mimari elemanları özgün olarak günümüze kadar gelmiş olan yapılardır.

Az Değişmiş: Plan şemasının okunmasını değiştirmeyecek mekansal müdahaleler geçirmiş yapılardır.

Çok Değişmiş: Plan şemasının okunmasını engelleyecek ölçüde müdahaleler geçirmiş yapılardır.

Belirlenemeyenler: Kalıntı ve harap yapılar ile içine girilemeyen ve bilgi alınamayan yapılarda iç değişmişlik saptanamamıştır.

Şekil 3.4. İç değişmişlik grafiği

Çalışma alanındaki geleneksel yapıların iç değişmişliği %12 oranında değişmemiş, %55 oranında az değişmiş, %33 oranında çok değişmiştir (Şekil 3.4).

3.4.2. Dış değişmişlik

Geleneksel konutlarda görülen dış değişmişlik; eklemeler, tamir ve mimari elemanlarda boyut, form ve malzeme değişikliği ile oluşmaktadır. Konutların cephelerine balkon, kapı, pencere gibi elemanlar eklenerek cephe düzeni değiştirilmiştir. Ahşap kepenk ve kafes gibi bazı özgün elemanlar kaldırılmıştır.

Cephe yüzeylerine yapılan beton sıva ile pencere ve kapılardaki değişiklikler yapı cephelerini geleneksellikten uzaklaştırmıştır.

Geleneksel konutlardaki terk ediliş, dış faktörlerin etkisi ve bakımsızlık fiziksel eskimeler ve yok olmalara yol açmıştır.

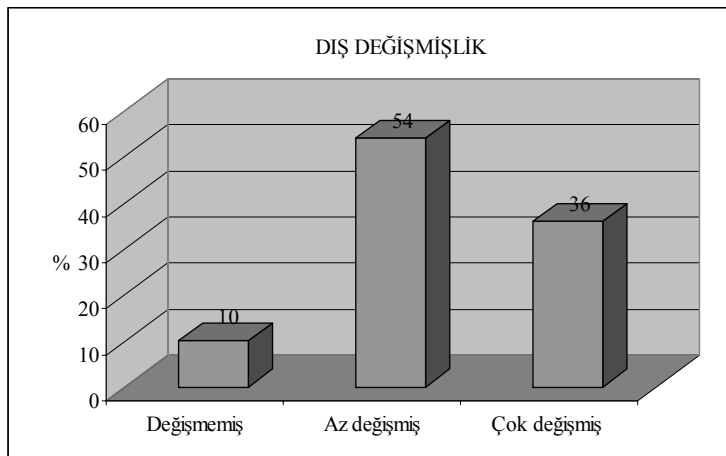
Geleneksel konutların cephelerinde gözlenen değişmişlikler üç grupta değerlendirilmiştir.

Değişmemiş: cephe düzeni bütünüyle okunabilen veya sadece eleman bazında değişiklik geçirmiş yapılardır.

Az Değişmiş: Cephe düzeni olarak özgün, ancak cephenin doluluk boşluk oranlarını, açıklık sistemini, rengini ve kaplama malzemesini değiştirecek müdahaleler görmüş yapılardır.

Çok değişmiş: Cephe düzeni okunamayan ancak özgün yapıya ait bazı verileri olan yapılardır.

Belirlenemeyenler: Kalıntı veya harap ve sadece bahçe kapısına ulaşılabilen yapılarda dış değişmişlik saptanamamıştır.

Şekil 3.5. Dış değişmişlik grafiği

Çalışma alanındaki geleneksel yapıların dış değişmişliği %10 oranında değişmemiş, %54 oranında az değişmiş, %36 oranında çok değişmiştir (Şekil 3.5).

3.5 Yapısal durum

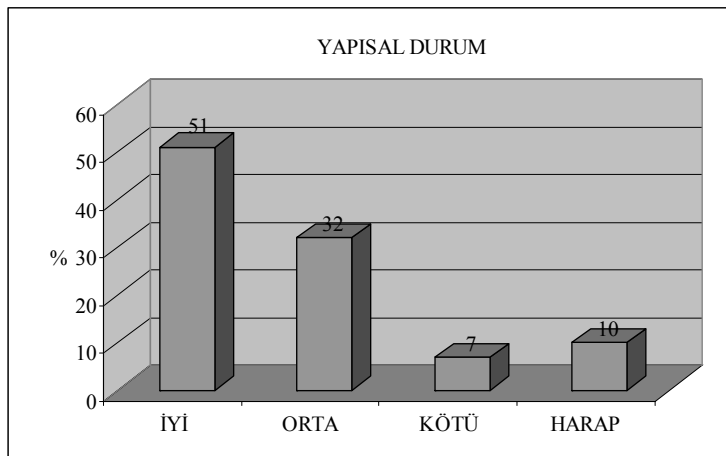
Detaylı çalışma alanındaki geleneksel yapıların malzemesi, taşıyıcı duvarları, döşeme ve tavanları incelenerek yapısal durum analizi yapılmıştır. Yapılar, malzeme ve taşıyıcı sistemdeki yıpranmışlık ve kullanılabilirlik durumlarına göre iyi, orta, kötü ve harap olmak üzere dört yapısal durum göstermektedir.

İyi: Taşıyıcı sistemi ve mimari elemanları sorunlu olmayan sadece bakım gerektiren yapılardır.

Orta: Taşıyıcı sisteminde sorun olmayan, mimari elemanlarında ve yüzeyde onarım gerektiren yapılardır.

Kötü: Taşıyıcı sisteminde ve mimari elemanlarında ciddi bozulmalar görülen yapılardır.

Harap: Büyük bir kısmı yıkılmış ve yeniden yapım “rekonstrüksiyon” gerektiren yapılardır.

Şekil 3.6. Yapısal durum grafiği

Çalışma alanındaki geleneksel konutların yapısal olarak %51 iyi, %32 orta, %7 kötü, %10 harap durumdadır (Şekil 3.6). Alandaki yapısal durum dağılımı için yapısal durum paftası hazırlanmıştır (EK-23).

3.6. Konfor Durumu

Çalışma alanında bulunan geleneksel konutların konfor durumu, mutfak, banyo, hela gibi mekanların yapı içinde ve dışında bulunması ve bu mekanların yeterli olup olmamasına göre incelenmiş ve iyi, orta, kötü olarak değerlendirilmiştir.

İyi: Mutfak, banyo, hela gibi servis mekanlarının yapının diğer mekanlarından ayrı ve konfor açısından yeterli durumda olması. Su, elektrik ve kanalizasyon gibi sorunlarının bulunmaması.

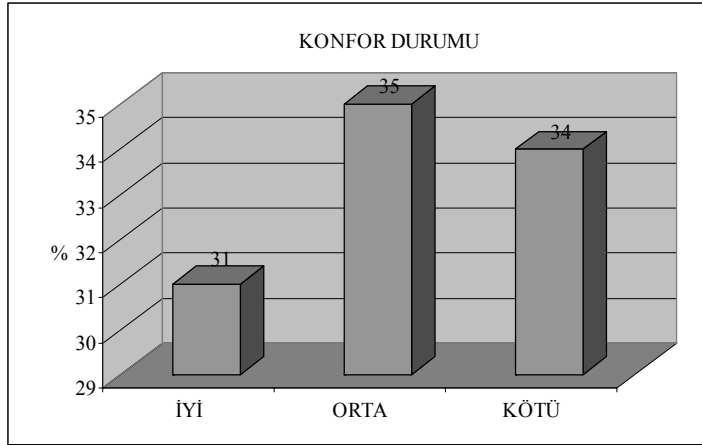
Orta: Mutfak, banyo, hela gibi servis mekanlarından en fazla birinin olmaması ya da konfor açısından yeterli durumda olmaması.

Kötü: Mutfak, banyo, hela gibi servis mekanlarından en az birinin olmaması ve konfor açısından sorunlu olması. Su, elektrik ve kanalizasyon ile ilgili sorunlarının bulunması.

Belirlenemeyen: Çalışma alanı içinde yer alan ancak içine girilemeyen, harap veya kalıntı halinde olan yapılar ile yeni yapılar.

Çalışma alanındaki yapıların konfor durumu paftaya işlenmiştir (EK-24).

Çalışma alanında yer alan geleneksel konutların konfor durumları %31 iyi, %35 orta, %34 kötü olarak belirlenmiştir (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Konfor durumu grafiği

Konutların çoğunda mutfak, banyo ve hela gibi servis mekanları sonradan yapıya dahil edilmiştir. Konutlarda su, elektrik ve kanalizasyon ile ilgili sorun bulunmamaktadır. Su, önceleri konut dışında iken günümüzde iç mekana (mutfak, banyo ve helalara) taşınmıştır.

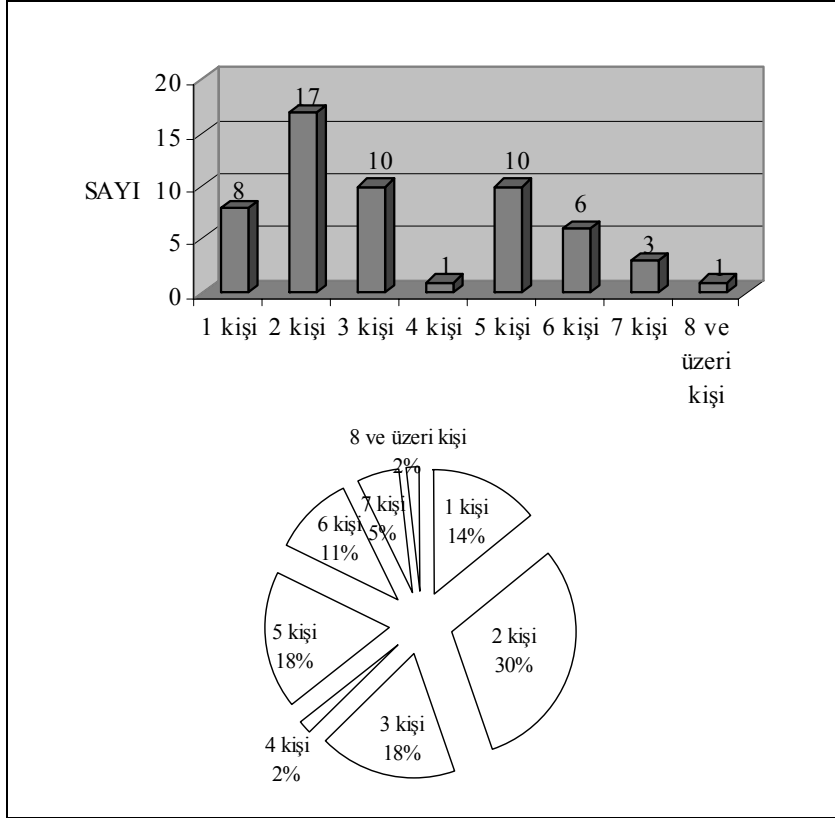
Çalışma alanında bulunan geleneksel konutların çoğunda gusülhane bulunur. Bazı konutlarda özgün haliyle kullanımı devam ederken, 2 konuttaki (24 ve 137 envanter nolu yapılar) gusülhaneye su tesisatı döşenmiştir. Ancak konutların büyük kısmında bugün gusülhaneler kullanılmamaktadır.

3.7. Sosyal ve Ekonomik Nitelikler

Toplam 93 adet sosyal anket yapılabildiği görülmüştür. 8 konutun sadece bir kısmında yaşayanlarla anket yapılabildiği görülmüştür. 3 konutta 3 ayrı aile ile toplam 6 anket yapılmıştır. 9 adet konut sadece yazları kullanılmaktadır. 4 adet konut depo olarak kullanılmaktadır. 9 konutta sabit olarak yaşayan yoktur.

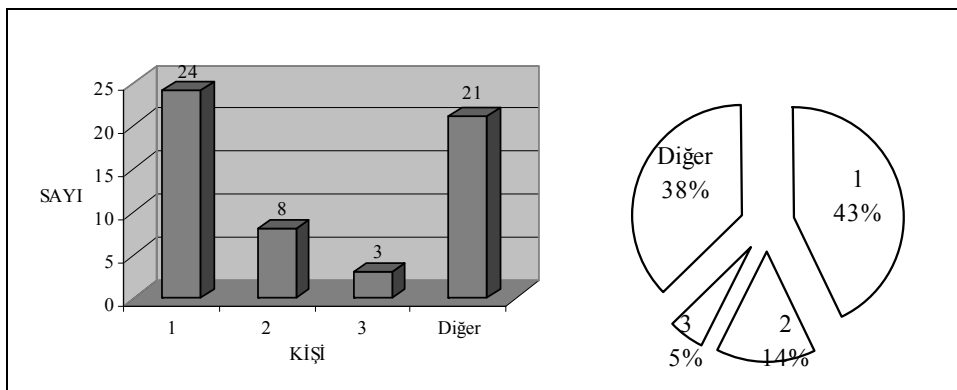
Anket sonuçları sosyal değerlendirme çizelgelerinde (EK-32) ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca sayısal veri ve yüzdelik dilimler grafiklerde verilmiştir (Şekil 8-16).

Hanede yaşayan kişi sayısı

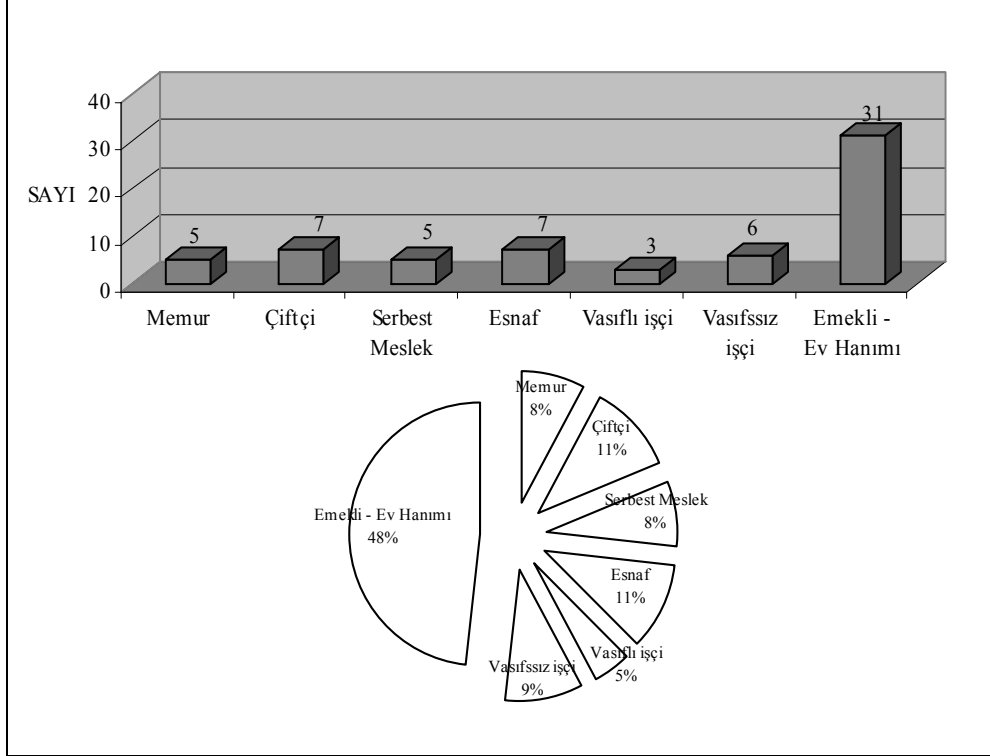
Şekil 3.8. Hanede yaşayan kişi sayısı ve yüzdelik dilimi.

Çalışan sayısı

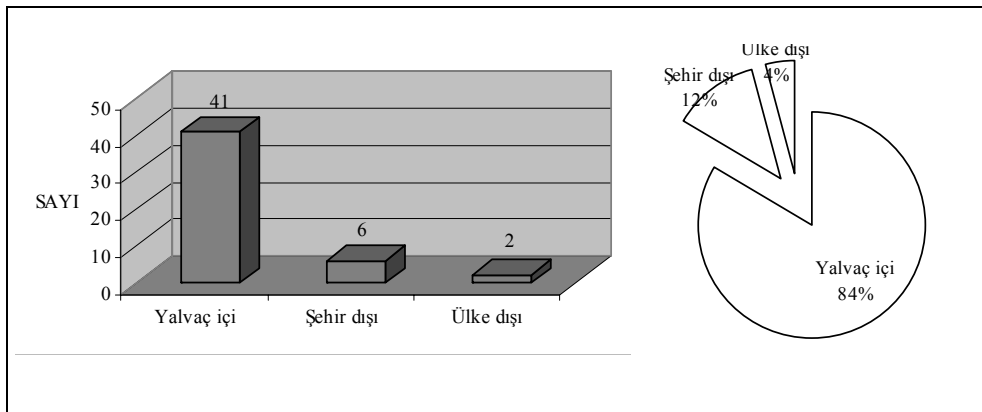
Şekil 3.9. Çalışan kişi sayısı ve yüzdelik dilimi

Hane başkanı meslek dağılımı

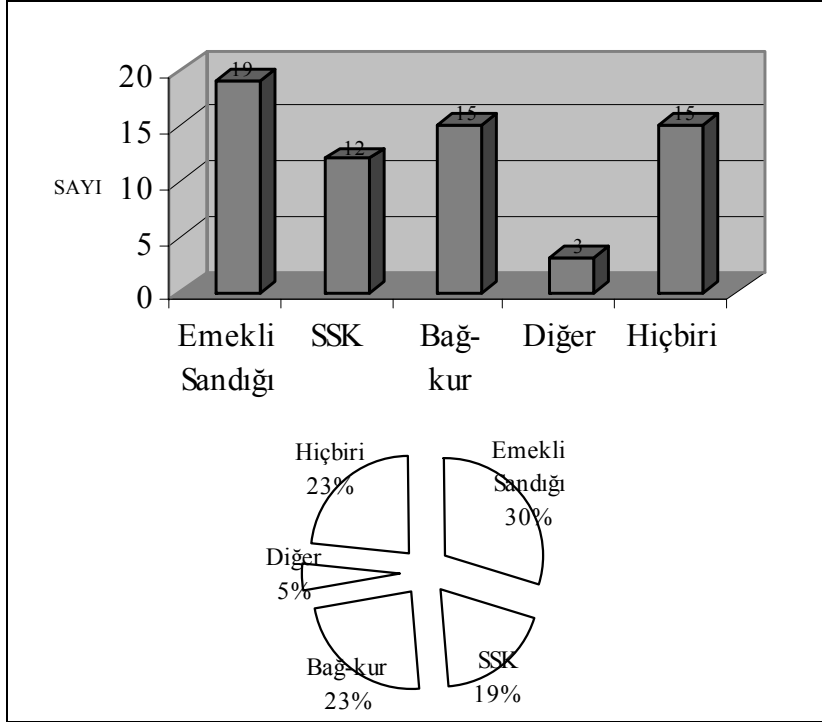
Şekil 3.10. Hane başkanı meslek dağılımı kişi sayısı yüzdelik dilimi

Çalışılan yer

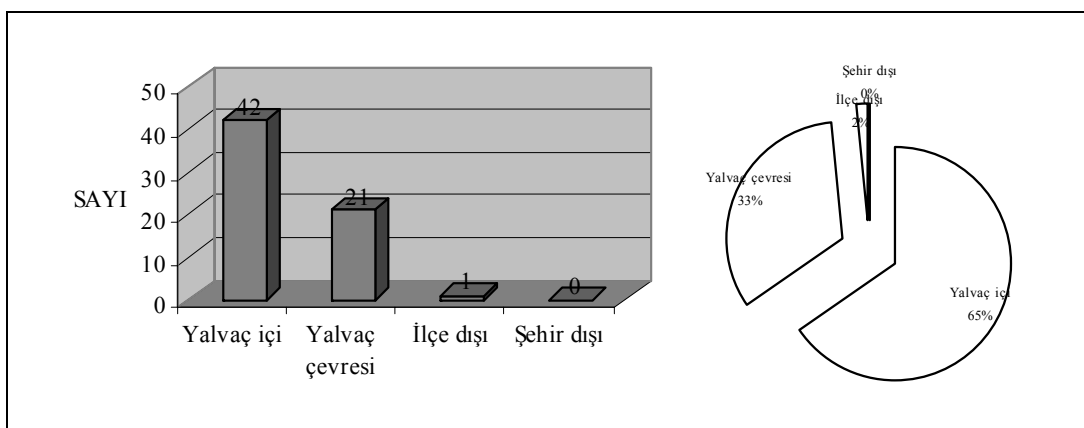
Şekil 3.11. Çalışılan yer kişi sayısı ve yüzdelik dilimi

Sosyal güvence

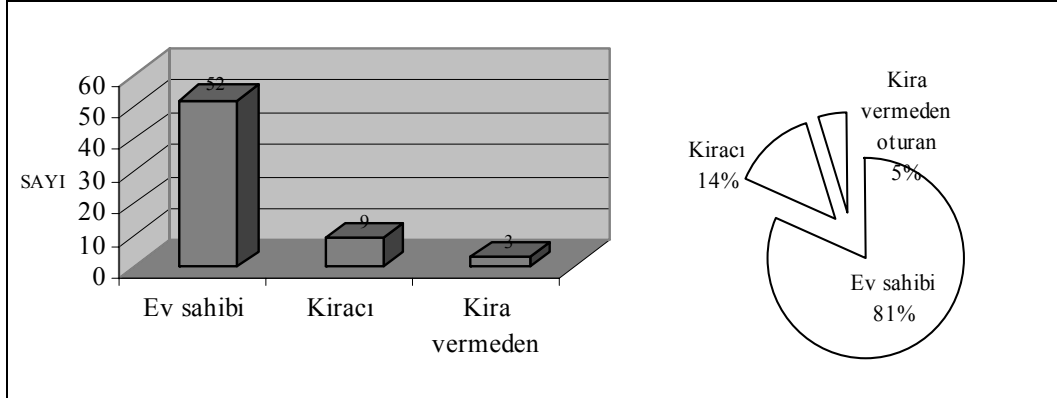
Şekil 3.12. Sosyal güvence dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi

Aile kökenleri

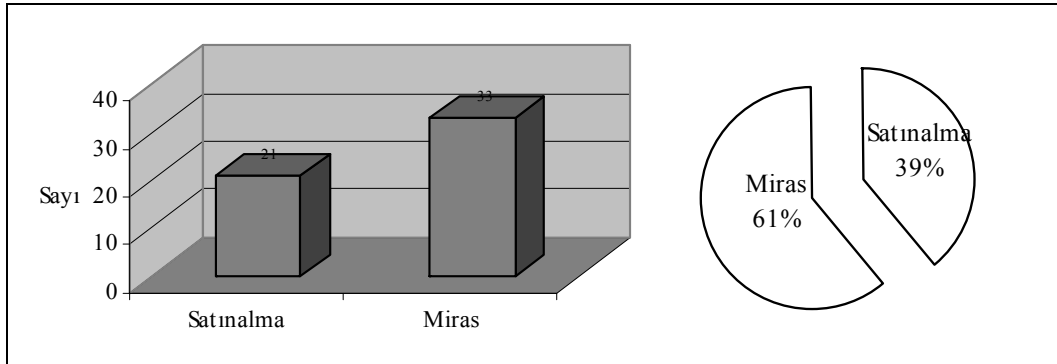
Şekil 3.13. Aile kökenleri dağılımı sayısı ve yüzdelik dilimi

Mülkiyet durumu

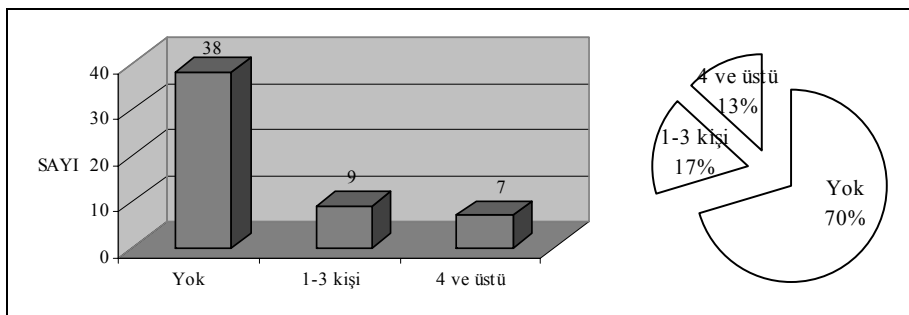
Şekil 3.14. Mülkiyet durumu dağılımı ve yüzdelik dilimi

Evin elde edilişi

Şekil 3.15. Evin elde ediliş biçimi dağılımı sayı ve yüzdelik dilimi

Hissedar sayısı

Şekil 3.16. Hissedar sayısı ve yüzdelik dilimi

4. DEĞERLENDİRME

Yalvaç İlçesi genelinde ve Kaş Mahallesi'nde yapılan çalışmalar sonucunda yapılan değerlendirmeler, “Çalışma Alanının Yalvaç İlçesi'nin Gelişimi Paralelinde Değerlendirilmesi”, “Çalışma Alanındaki Geleneksel Yapıların Değerlendirilmesi”, “Çalışma Alanının Genel Problemleri”, Çalışma Alanının Genel Potansiyelleri” ve “Mimari Değer, Sorun ve Potansiyellere Göre Bölgeleme” başlıkları altında toplanmıştır.

4.1 Çalışma Alanının Yalvaç İlçesi'nin Gelişimi Paralelinde Değerlendirilmesi

Yalvaç ve çevresi tarih süreci boyunca önemli bir yerleşim alanı olmuştur. Pisidia Antiocheia kenti, kuruluşundan itibaren önemli bir merkez olarak tarihteki yerini almıştır. Ancak Türklerin Anadolu'ya yerleşme sürecinde kurulan Yalvaç kazası için aynı değerlendirme yapılamaz. Eski önemini yitiren ve önemli yollardan uzak kalan Yalvaç, tipik bir Osmanlı kenti olarak gelişmiş ve Isparta ilinin bir ilçesi olarak günümüze gelmiştir.

Yalvaç'ta Selçuklu dönemine ait Devlethan Camisi ile Osmanlı dönemine ait cami, hamam ve konut örnekleri bulunmaktadır. 1980 yılına kadar içe dönük ve yavaş bir gelişim gösteren Yalvaç'ta, bu tarihten sonra, hızlı bir değişim, gelişme ve yeni yapılaşma görülmektedir.

1985 yılı imar planında önerilen mücavir alanlarda kurulan yeni mahallelerin yanı sıra geleneksel konut dokusunda da yeni yapılaşmalar bulunmaktadır. Özellikle kent merkezine yakın kesimlerde yeni yapı yoğunluğu artar. Buna bağlı olarak, Kaş Mahallesi genel çalışma alanının Kaşyukarı Mahallesi bölümünde yeni yapılar daha yoğundur.

Eski yerleşim alanlarında görülen bakımsızlık ve terk edilmişliğe Kaş Mahallesinde de rastlanır. Çalışma alanındaki yapıların sahipleri genelde şehir dışında yaşamaktadır.

Bir kısmı evlerini kiraya vermiştir, bir kısmı ise belli dönemlerde Yalvaç’a gelerek evlerinde zaman geçirmektedir.

Kendi evlerinde oturanlar evin sürekli bakım ve onarımını yaptırmaktadır. Ancak oturulmayan veya kiraya verilmiş olan evler bakımsızdır. Evlerin çok hisseli olması da bakım ve onarımların yaptırılmamasına neden olmaktadır.

Yalvaç’ın imar planlamasında çalışma alanının ilçe bütünü ile uyumlu entegrasyonunu sağlayacak öneriler ile alanın olumsuz etkilenmesi ve yok olması önlenabilir.

4.2 Çalışma Alanındaki Geleneksel Yapıların Değerlendirilmesi

Çalışma alanındaki geleneksel yapılar, iç değerlendirme ve dış değerlendirme olarak iki grupta değerlendirilmiştir. Detaylı çalışma alanındaki 222 konuttan 185 geleneksel yapıda dış değerlendirme, 92 geleneksel yapıda iç değerlendirme yapılmıştır. Yeni yapılar ve harabe haline gelmiş yapılar değerlendirme dışı tutulmuştur.

Geleneksel konutların iç ve dış mimari özellikleri, tespit fişlerinden elde edilen bilgilere göre tablolar üzerine işlenmiştir (EK-25, EK-27).

Yapının mimari açıdan değerlendirmesi yapılırken, yapının karakterini oluşturan öğelere değişik puanlar verilmiştir. Az sayıda görülen öğeler “ender öğe” kapsamına alınmıştır. Yapılar özelliklerine göre ayrı ayrı puanlar alarak, karakteristik ve enderlik toplam puanları saptanmıştır.

Geleneksel konut dokusunu oluşturan yapılar “Ender Değerdeki Yapılar”, “Karakteristik Değerdeki Yapılar”, “Çevresel Değerdeki Yapılar” ve “Nitelsiz Yapılar” olarak sınıflandırılmışlardır. İşçilikleri ve sanatsal nitelikleriyle çevreye zenginlik katan veya özel bir kimlik oluşturan az sayıda bulunan yapı “Ender Yapı”; cephe ve plan özellikleri ile alandaki geleneksel özellikleri yansıtan yapılar

“Karakteristik Yapı”; Karakteristik ve Ender Yapılar ile aynı özellikleri gösteren ancak aynı değere sahip olmayan, doku bütünlüğü sağlayan yapılar “Çevresel Yapı”, plan tipi, cephe tipi, malzeme ve yapım teknikleri ile geleneksel olan ancak cephe ve plan özellikleri açısından değere sahip olmayan yapılar ise “Niteliksiz Yapı” olarak değerlendirilmiştir.

4.2.2. İç değerlendirme

İç değerlendirmede yapılar, plan tipleri, plan elemanları, iç mekan elemanları ile değişmişliklerine göre puan almışlardır. Puanlar, ender ve karakteristik olmalarına göre gruplara ayrılmıştır.

Plan tipi yapının iç değerini doğrudan etkilediği için 3–4 puan almıştır. Dış hanaylı sıra odalı ve iç hanaylı plan tipi karakteristik değerinde 3 puan, dış-köşe hanaylı ve iç-dış hanaylı plan tipi ender değerinde 4 puan almıştır.

Plan elemanları ve iç mekan elemanları 1–3 arasında puan almıştır. Karakteristik değerindeki elemanlara 1–2 puan, ender değerindeki elemanlara 2–3 puan verilmiştir.

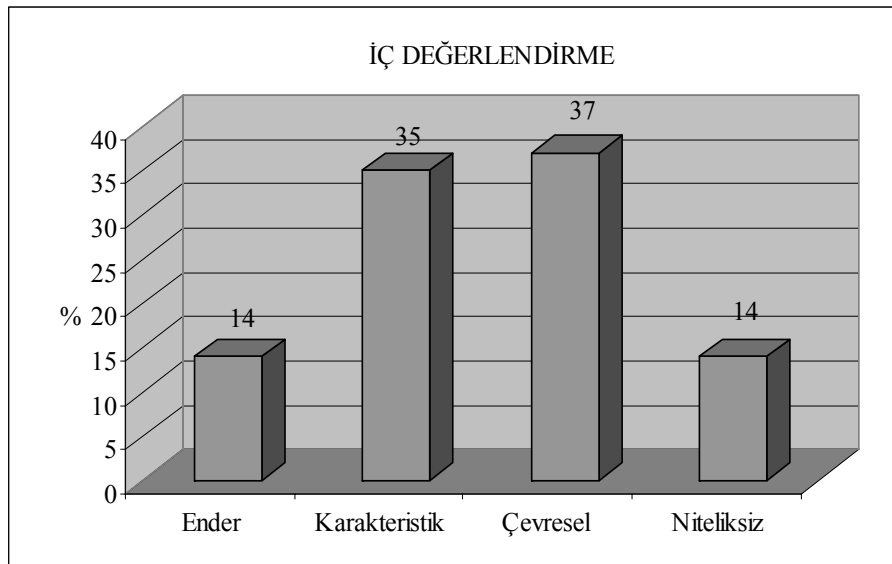
Değişmişlik, özgünlük değeri bağlamında değerlendirmede önemli olduğundan çok değişmiş yapılar 1 puan, az değişmiş yapılar 2 puan, değişmemiş yapılara ise ender değerinde 3 puan almıştır.

<i>Karakteristik ve Enderlik puanları toplamı</i>		<i>Değer</i>
16 ve üstü	$K < E$	Ender (E)
16 ve üstü	$K > E$	Karakteristik (K)
10-15		Çevresel (Ç)
0-9		Niteliksiz (N)

Ender, karakteristik ve değişmişlik puan toplamı 16 ve üzeri olan yapılardan enderlik puanı yüksek olan ender, karakteristik puanı yüksek olan karakteristik kabul edilmiştir. 10-15 arası puan alanlar çevresel, 9 ve altı puan alanlar ise niteliksizdir.

İç değerlendirmedeki puanlama ve sonuç ile ilgili detaylar, “İç değerlendirme tablosu (EK- 25)’nda görölmektedir.

Yapılan iç değerlendirmede, alanda bulunan 92 geleneksel yapıdan 13 (% 14)’ü ender, 32 (% 35)’si karakteristik, 34 (% 37)’ü çevresel ve 13 (%14)’ü ise niteliksiz olarak belirlenmiştir (şekil 4.1, EK- 26).

şekil 4.1 İç değerlendirme grafiği

4.2.3. Dış değerlendirme

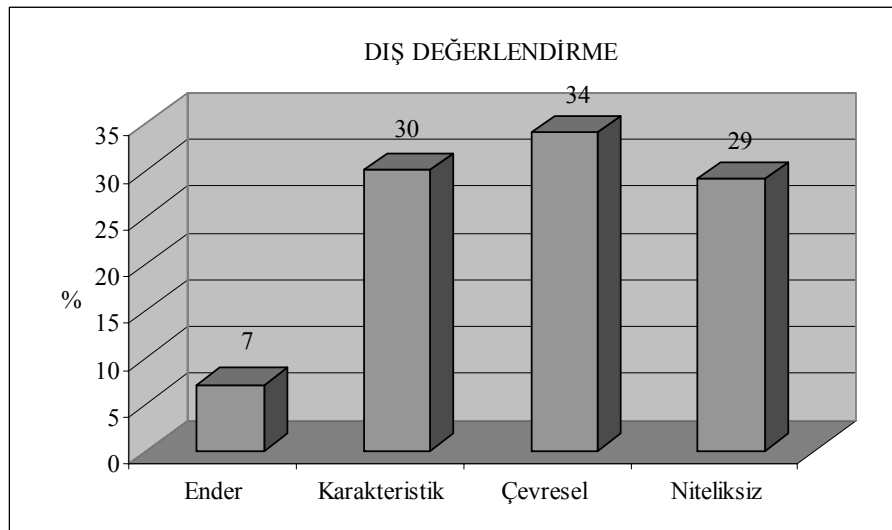
Dış değerlendirmede yapılar; konumları, nitelikleri, kat adetleri, cephe tipleri, duvar tipleri, bahçe cephelerinde görölen kolon düzenleri, çatı tipleri, cephe elemanları (pencere, kapı, çıkma altı elemanları) ve değişmişliklerine göre puan almışlardır.

Dış değerlendirmedeki puanlama ve sonuç ile ilgili detaylar, “Dış değerlendirme çizelgesi (EK- 27)’nde görölmektedir.

<i>Karakteristik ve Enderlik puanları toplamı</i>	<i>Değer</i>
16 ve üstü $K < E$	Ender (E)
16 ve üstü $K > E$	Karakteristik (K)
11 - 15	Çevresel (Ç)
0-10	Niteliksiz (N)

Ender, karakteristik ve değişmişlik puan toplamı 16 ve üzeri olan yapılardan enderlik puanı yüksek olan ender, karakteristik puanı yüksek olan karakteristik kabul edilmiştir. 11–15 arası puan alanlar çevresel, 10 ve altı puan alanlar ise niteliksizdir.

Yapılan dış değerlendirmede, toplam 185 geleneksel yapıdan 13 (% 7) yapı ender, 56 (% 30) yapı karakteristik, 62 (% 34) yapı çevresel, 54 (%29) yapı ise niteliksizdir (Şekil 4.2, EK-28).

Şekil 4.2. Dış değerlendirme grafiği

Çevresel ve niteliksiz yapıların fazla olmasının en önemli nedeni cephelerdeki değişmişliktir.

4.2.4. Genel değerlendirme

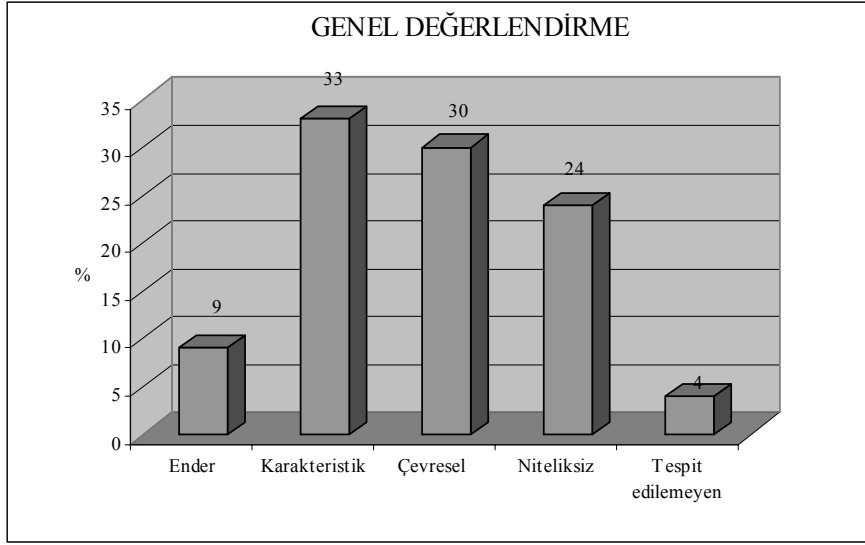
Genel değerlendirme iç ve dış değerlendirme sonuçlarına göre yapılmıştır. Ancak iç değerlendirme uygulanamayan yapılarda, dış değerlendirme sonuçları genel değerlendirme olarak kabul edilmiştir.

Çizelge 4.1. Genel değerlendirme cetveli

DIŞ İÇ	E	K	Ç	N
E	EE	EK	<i>EÇ</i>	
K	KE	<i>KK</i>	<i>KÇ</i>	
Ç		<i>ÇK</i>	ÇÇ	ÇN
N			NÇ	<u>NN</u>

EE, EK, KE ender değerdeki yapı; *KK, KÇ, ÇK, EÇ*, karakteristik değerdeki yapı; ÇÇ, ÇN, NÇ, çevresel değerdeki yapı; NN ise nitelsiz yapı olarak nitelendirilmiştir (Çizelge 4.1).

Genel değerlendirme sonucunda; 193 geleneksel konuttan 18 (% 9)'ünün ender, 64 (% 33)'ünün karakteristik, 57 (% 30)'sinin çevresel ve 46 (% 24)'sının nitelsiz değerde olduğu belirlenmiştir. 8 yapı ile ilgili tespit yapılamadığı için bu yapıların değerleri belirlenememiştir (Şekil 4.3, EK-29).

Şekil 4.3. Genel değerlendirme grafiği

4.3. Çalışma Alanının Genel Problemleri

Çalışma alanındaki boş ve tanımsız alanlar, boş parseller, alanın silüetini olumsuz etkileyen yapı kalıntıları, harap ve özgünlüğünü yitirmiş bahçe duvarları çalışma alanı için sorun oluşturmaktadır.

Alanda otopark bulunmamakta, arabalar sokağa park edilmektedir. Yoğun taşıt trafiği olmayan ara sokaklardan oluşan alanda, arabaların geçişine izin verilmesi ve araçların sokağa park edilmesi yaşayanlar için sorun teşkil etmese de geleneksel yapılar için ciddi problemlere neden olmaktadır.

Geleneksel konutlardaki önemli yapısal sorunlar, cephe ve plan düzenlerindeki değişmişlikler doku bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir. Geleneksel yapılara yapılan betonarme ekler, kapı ve pencere doğramalarındaki malzeme ve biçim değişiklikleri çalışma alanının genel problemleridir.

Bütün bu olumsuzlukların en önemli nedeni terkedilmişlik, bakımsızlık ve koruma bilincinin olmamasıdır.

Doku ile uyumsuz yeni yapılar, doku bütünlüğünü bozmakta ve her hangi bir koruma kuralının olmaması nedeniyle de gün geçtikçe artmaktadır. Merkezden ve ana caddeden başlayan yeni yapılaşma giderek iç kesimlere doğru bu yapılaşmanın ilerleyeceğine işaret etmekte ve geleneksel konut dokusu için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

4.4. Çalışma Alanının Genel Potansiyelleri

Çalışma alanında tespit edilen ender ve karakteristik değerdeki yapılar, yapılarla bütünlük içerisindeki bahçe duvarları ve organik düzendeki yerleşim dokusu alanın en önemli potansiyelleridir.

Alanda yer alan boş parseller ve tanımsız alanlar, mahallenin gereksinimine ve bütünlüğüne göre yeniden işlevlendirilecek alanlar olarak potansiyel sunmaktadır.

Harap yapılar ile yapı kalıntıları yapıların rekonstrüksiyonu bağlamında bilgi ve belge ileten değerlerdir.

Alanda yer alan mevcut yeşil alanlar, parklar ve meydanlar doku bütünlüğü açısından potansiyel oluşturmaktadır. Özellikle yıkılan geleneksel konutların yerinin yeni yapı olarak değil de park ve yeşil alan olarak değerlendirilmesi, belediyenin ve halkın koruma bilinci ile ilgili ipuçları vermesi açısından önemlidir.

Yapılarda yaşayanların Yalvaç kökenli olması ve koruma isteğine sahip olmaları, Yalvaç dışında yaşayan yapı sahiplerinin, memleketlerinden kopamayarak tatillerini Yalvaç'ta kendi evlerinde geçirmeleri de Yalvaç'ın geleneksel değerlerinin korunmasında geleceğe yönelik umut vadeden bir olanaktır.

Trafik yoğunluğunun olmaması ve alanın merkeze yakın olması önemli bir potansiyeldir. Merkeze yakınlık bir potansiyel olmakla birlikte yeni yapıların ve yeni yapılaşmalara açık boş parsellerin merkeze yakın bölgede çok olması uyumsuz yeni yapılarla özgün dokunun bozulmasına neden olabilecek bir sorundur.

4.5. Mimari Değer, Sorun ve Potansiyellere Göre Bölgeleme

Kaş Mahallesi için yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda alandaki yapıların, mimari değerlerine bağlı olarak belli bölgelerde toplanmayıp heterojen bir dağılım gösterdiği saptanmıştır (EK-29). Buna göre alandaki problemler, potansiyeller ve çevresel ve yapısal değerler incelenerek bölgeleme çalışması yapılmış ve dört bölge ortaya çıkmıştır (EK-31).

1. bölge

Değer / Potansiyel: Ender ve karakteristik değerdeki yapıların yoğun olarak bulunduğu bölgedir. Ender ve grup yapılar alan içerisinde örnek teşkil etmektedir. Bölgede 11 ender, 39 karakteristik, 18 çevresel, 6 niteliksiz değerde geleneksel konut, tarihi ve mimari değeri olan Kaşyukarı Mahallesi Camisi ve Kaşyukarı Mahallesi Hamamı bulunmaktadır. Müze olarak hizmet veren Tıraşzade Konağı da bu bölgede yer alır. Bu veriler bölgeye sosyal ve turistik işlevlendirme potansiyeli sunmaktadır.

Problem: İlçe merkezine yakın olması sebebiyle yeni yapıların baskısı altındadır. Hemen yanında akmakta olan yoğun taşıt trafiği alanı olumsuz etkilemektedir.

2. bölge

Değer / Potansiyel: Ender, karakteristik, çevresel ve niteliksiz yapıların karışık şekilde bulunduğu, çok fazla değişmeye maruz kalmamış ve korunması gerekli bölgedir. 5 ender, 18 karakteristik, 24 çevresel, 9 niteliksel geleneksel konut, iki adet geleneksel özellik gösteren cami bulunmaktadır. İlçe merkezinin ve yoğun taşıt trafiğinin uzağında bulunması sakin işlevlendirme potansiyeli sunmaktadır.

Problem: Konfor durumu açısından sorunlu yapılar bulunmaktadır. Yapılara yapılan ekler ve müştemilatlar dokuyu olumsuz etkilemektedir. Özellikle dış değişmişlik, bakımsızlık ve terk edilmişlik hakimdir.

3.bölge

Değer / Potansiyel: Çok katlı yeni yapıların ve boş parsellerin yoğun olarak bulunduğu bölgedir. Alanda 2 ender, 3 karakteristik yapı bulunur. Boş parseller alan için değerlendirilebilecek sosyal alanlara dönüştürülebilir. İlçe merkezine ve antik kente yakın olması ile alana ticari işlevler kazandırılabilir.

Problem: İlçe merkezine yakın olması, yüksek katlı yeni yapıların yoğun olarak bulunması alanı olumsuz etkilemektedir. İlçe içindeki ana ulaşım aksının üzerinde yer almaktadır.

4.bölge

Değer / Potansiyel: Özgünlüğünü büyük ölçüde kaybetmiş, niteliksiz yapılar çoğunluktadır. Bölgede 2 karakteristik, 6 çevresel, 19 niteliksiz yapı bulunur. Yeni yapılar kütle, gabari ve konum açısından geleneksel dokuya uygundur. Boş parseller ve tanımsız alanlar ve parklar değerlendirilerek sosyal alanlar oluşturulabilir.

Problem: Geleneksel yapılar büyük ölçüde özgünlüğünü yitirmiştir. Parsellere yeni yapılar yapılmaktadır. Çifteler Sokağın kuzey bölümünden itibaren kuzeye doğru yeni yapılaşma alanı başlar.

5. MÜDAHALE KARARLARI

5.1 Genel Yaklaşım

Venedik Tüzüğü (Mayıs 1964) tanımlar bölümünün 1. maddesi “Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar.” demektedir.

Yalvaç bu açıdan değerlendirildiğinde iki farklı uygarlığa ışık tutmaktadır. Antik kentin varlığı ile dünya tarihine yön verirken, Türklerin Anadolu’ya yerleşmeleri ile kurulan Yalvaç Kasabası farklı bir uygarlığı tanımlar.

Dünyada hızlı kentleşme ve nüfus artışı ile tek tip ve benzer yerleşim alanları çoğalmaya başlamıştır. Bu, bireylerde kimlik sorunlarına neden olur. Tarihi çevrelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için dokunun bir bütün olarak korunması, sağlıklılaştırılarak yaşatılması ve çağdaş yaşama katılması gerekir.

Tez kapsamında Yalvaç genelinde yapılan çalışmalarda, “Koruma Amaçlı İmar Planı”nın yapılması gerekliliği bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Bu amaçla Kaş Mahallesi çalışma alanı olarak belirlenmiş; burada ulaşılan sonuç ve alınan kararların Koruma Amaçlı İmar Planı için bir veri olması planlanmıştır.

Çalışma alanında, sosyal yapı ile fiziksel yapı karşılıklı etkileşimi göz önünde tutularak, mevcut potansiyellerin hayata geçirilmesi ve sorunların çözülmesi amacıyla bir planlama çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile Isparta Yalvaç Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusunun korunmasında yararlanılacak bir koruma ve geliştirme önerisi hazırlanması hedeflenmiştir.

Geleneksel evlerin yapısal durumlarının iyi olmaması ve yapılardaki konfor koşullarının günümüz konfor koşullarına göre yetersiz olması Kaş Mahallesi’nde

bulunan geleneksel nitelikli yapılarda bazı uyumsuz müdahalelerin yapılmasına veya gelir durumu yüksek bazı yapı sahiplerinin yapılarını boş bırakarak ya da kiraya vererek günümüz konfor koşullarının sağlandığı yeni yapıların bulunduğu konut alanlarına yerleşmelerine neden olmaktadır. Bu sorunların çözülebilmesi için, tarihi yapıların restorasyon ilkelerine bağlı olarak onarımlarının yapılmasının yanında konfor koşullarının da iyileştirilmesi gereklidir.

Geleneksel tarihi dokunun korunması, daha iyi bir düzeye ulaştırılması için gerekli adımları genel anlamda belirleyecek olursak;

- Geleneksel yapılar için restorasyon ilkeleri oluşturulmalı ve gerekli alan çalışmaları bir an önce yapılmalıdır.
- Geleneksel doku ile uyumsuz yapılar ve yapı eklentileri, doku ile uyumlu hale getirilmelidir.
- Kullanılmayan yapılara gerekli işlevler kazandırılmalı, sosyal tesisler ile kültür turizmine katkıda bulunacak yapılarla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek hale getirilmelidir.
- Çalışma alanında yeşil alan – yapı alanı dengesi geleneksel karaktere uygun olarak şekillenmelidir. Alanda bulunan yeşil alan, park ve meydanlar korunmalıdır. Belli noktalarda otopark alanları oluşturularak, hem otopark sorunu çözülmeli, hem de taşıt trafiği bu noktalarda kesilerek, yayalaştırılmış yollar oluşturulmalıdır.
- Yeni yapılaşmalara ilişkin ilkeler belirlenmelidir.

5.2. Finansal Destek ve Organizasyon

Korumada başarı; korumanın önemini kavramış yerel yönetim, çalışmaların koordinasyonunu sağlayan bir örgüt ve bütün çalışmaları destekleyip, çabalayacak yerel sakinlerin varlığı ile mümkündür.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'ndan değişik 5226 sayılı kanunun 6. maddesi “Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının, korunması bakım ve onarımı

için Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır” hükmü ile oluşturulan “Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı”dan yararlanılmalıdır.

5226 sayılı kanunda belirtilen kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur maddesinden yola çıkarak, Isparta Belediyesi’nde denetim bürosu kurulmalıdır. Bu büroda Yalvaç kültür varlıkları ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Koruma için gerekli ekonomik program için sadece bu adımlar yeterli olmayacağından, sivil toplum örgütlerinin, meslek kuruluşlarının katılımı sağlanmalıdır. Avrupa Birliği destekli projeler yapılmalıdır. Çekül gibi çeşitli vakıflardan yardım alınabilir. Ancak öncelik olarak halk koruma konusunda bilinçlendirilmelidir. Bunun için belli aralıklarla toplantılar düzenlenmelidir.

1975 Amsterdam Bildirgesi’nde bu konu üzerinde durulmuştur. “Eski alanların sağlıklılaştırılması olanak ölçüsünde, bölge sakinlerinin toplumsal kompozisyonunda köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır” denilerek halkın korumaya etkisi belirtilmiş ve “Bütünleşik koruma yerel yetkililerin sorumluluğunu da kapsar ve yurttaşların katılımını gerektirir” denilmiştir [19].

Kültür ve Turizm Bakanlığı veya yerel yönetim tarafından bölgenin özelliklerini sergileyen evler seçilip kamulaştırılarak, koruma altına alınmalı; halk evi müze ev gibi işlevler verilerek işletilmelidir.

Geleneksel yapılara yapılacak her tür müdahale için rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri çizilmelidir. Bu çalışmalar bilimsel bir ekip tarafından gerçekleştirilmelidir. Halkın çalışmalara katılımı sağlanarak, kullanıcı isteklerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Belli aşamalarda proje ve uygulamalar halkın görüşüne sunulmalı ve istekleri yerine getirilmeye çalışılmalıdır.

5.3. Yalvaç İlçe Merkezine Yönelik Kararlar

Giriş bölümü ve ikinci bölümdeki “Yalvaç’ın Genel Yerleşim Özellikleri”nde de bahsedildiği gibi Yalvaç’ta 16 mahalle geleneksel doku bütünlüğü arz etmektedir. Ancak bu mahalleler Yalvaç genelinde dağınık olarak konumlanmıştır. Her mahalle kendi içinde bir bütünlük gösterir. Ancak geleneksel konut dokusunun bulunduğu mahalleleri çevreleyen yeni yapılar, gabari, renk, üslup olarak uyumsuz bir görüntü sergilemektedir. Bu durum, kentsel planlama kararlarıyla koruma kararlarının birlikte değerlendirilmesiyle önlenabilir.

Bütüncül bir planlama anlayışı içerisinde, uygulama öncesinde yapılaşma kararları detaylı bir şekilde verilmelidir. Yeni yapılar, üslup, boyut, konum ve öğeleri ölçeğinde tanımlanmalıdır. Dokuyla uyumsuz yapılar uyumlu hale getirilmelidir.

Geleneksel mahalleler ve birden yükselen yeni yapılar arasında tampon bölgeler oluşturulmalıdır.

Yalvaç içindeki boş parseller ve tanımsız boş alanlarda yaşayanların istek ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sosyal tesisler, park alanları tasarlanmalıdır. Önerilecek kentsel sit alanlarına tarihi ve mimari değerini yansıtacak işlevler yüklenerek çekici hale getirilmelidir. Arkeolojik sit alanındaki çalışmalara devam edilmelidir. Tanıtım kampanyaları düzenlenerek yerli ve yabancı turistler bölgeye çekilmelidir.

Arkeolojik sit alanı, önerilecek kentsel sit alanları ve doğal güzellikler bir bütün olarak ele alınmalı ve Yalvaç bu şekilde tanımlanmalıdır.

Bütün bu kararlar koruma amaçlı imar planında ayrıntılarıyla verilmelidir.

5.4. Çalışma Alanına Yönelik Kararlar

Kaş Mahallesi çalışma alanında; genel müdahale kararları, yapı ölçeğinde müdahale kararları ve yeni yapılarla ilgili kararlara varılmıştır. Detaylı çalışma alanı öncelikli bölge olarak ele alınmış, verilen kararların genel çalışma alanına veri teşkil etmesi amaçlanmıştır.

5.4.1. Genel müdahale kararları

Çalışma alanının ilçe merkezine yakın olması rant baskısı yaratmıştır. İlçe içi ana ulaşımını sağlayan Hükümet Caddesi'nden başlayarak hızla çoğalan, geleneksel doku ile uyumsuz yeni yapılar çalışma alanı için tehdit oluşturmaktadır. Bir an önce Yalvaç İlçesi genelinde ayrıntılı tespitler yapılarak kentsel sit alanı sınırı belirlenmelidir. Bundan sonra bölgeyi tehdit eden ve görüntüyü bozan çevresel sorunları çözecek önlemler alınmalıdır. Üçüncü aşama olarak Yalvaç İlçesi'nde bulunan kentsel sit alanları alt bölgeleri için ayrıntılı planlama çalışmaları yapılmalıdır. Sonrasında tespit edilen geleneksel yapılara, her yapının sahip olduğu özelliklere göre farklı müdahaleler uygulanmalıdır.

Bu alt bölgelerden biri olan ve tez konusu olarak tercih edilen Kaş Mahallesi çalışma alanında; pilot bölge uygulaması olarak uygulama etaplamaları aşağıda belirtilmiştir.

Yalvaç geneli müdahale kararlarında da bahsedildiği gibi, çalışma alanında yer alan boş parseller ve tanımsız boş alanlar dokunun ve yaşayanların fiziksel ihtiyaçları göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Boş parsellere doku ile uyumlu (yeni yapılaşma şartlarına uygun) yeni yapılarla, tanımsız boş alanlar ise yeşil alan olarak değerlendirilebilir. Çalışma alanı ve bölgede tehdit oluşturmaması için alanda taşıt trafiği kademeli olarak kaldırılmalı ve tanımsız boş alanlarda otopark alanları oluşturulmalıdır.

Yapıların bahçelerindeki ağaç ve bitki örtüsü korunmalı ve geleneksel dokuya uygun olmayan yapı ekleri kaldırılmalıdır. Özgün bahçe duvarları onarılıp, bahçe duvarlarına yapılmış ekler kaldırılmalıdır.

Sokaklarda bulunan mevcut elektrik ve telefon direkleri ile binalara dağıtım kabloları kaldırılarak, sistem yeraltına alınmalıdır. Radyo ve televizyon antenleri ve bu tür görsel kirlilik yaratan elemanlar kaldırılıp, mümkün olduğunca gizlenmelidir.

Korunacak yapılar; bu yapılarla ilgili yönetmelik, yenilenecek yapılar ise yeni yapılaşma şartları için hazırlanacak yönetmelik çerçevesinde ele alınarak restorasyon ve yeni yapı projeleri yapılmalıdır.

5.4.2. Geleneksel yapı ölçeğinde müdahale kararları

Yapıların konum, mekansal, estetik ve değişmişlik durumlarındaki farklılıkları, iç ve dış değerlendirme sonuçlarına ender, karakteristik, çevresel ve niteliksiz yapılar olarak yansımıştır. Bu değer farklılıkları, yapıların yapısal durumları, kullanıcıların sosyo-ekonomik durumları, yapıların konum özellikleri ve mimari değer, sorun ve potansiyellere göre oluşturulan bölgeler birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki müdahale etaplaması ve uygulama biçimleri önerilmiştir (EK-32).

Müdahale etaplaması

Üç etaptan oluşur.

1. *etap*: Ender ve karakteristik özellik gösteren ancak yapısal olarak acil müdahale gerektiren yapılar ve anıtsal yapılar ilk etapta ele alınmalı. Bir an önce restorasyon projeleri hazırlanmalıdır.
2. *etap*: Çevresel ölçekte belirlenen özel proje alanlarında alanın çekiciliğini arttıracak uygulama projeleri yapılmalıdır.

3. *etap*: Mimari değer, sorun ve potansiyellere göre oluşturulan her bölgenin zellikine göre koruma kriterleri belirlenmiştir. Bu üç etapın bölgeler bazında uygulaması aşağıda belirtilmiştir.

I. Bölge: Ender ve karakteristik yapıların en çok bulunduğu, merkeze yakın ve ilk etapta korunacak bölgedir. Geleneksel nitelikli yapıların restorasyon projeleri hazırlanmalı, geleneksel doku ile uyumsuz yapılar uyumlu hale getirilmelidir. Geleneksel evlerden bazıları kamulaştırılarak, konaklama işlevi verilmelidir. Özel proje alanı olarak belirlenen (EK-32) alanda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Böylece yerli ve yabancı turist alana çekilebilir.

II. Bölge: Karakteristik ve çevresel yapıların yoğun olarak bulunduğu ikinci etapta korunacak bölgedir. Merkezden uzak olması sebebiyle konut alanı olarak değerlendirilmelidir. Geleneksel nitelikli yapıların restorasyon projeleri hazırlanmalıdır. Özel proje alanı olarak belirlenen (EK-32) alan için proje hazırlanmalıdır. Ekonomik mr dolan yeni yapılar yıkılmalıdır. Görüntüyü bozan yapı ekleri kaldırılmalıdır.

III. Bölge: Çok katlı yapıların ve boş parsellerin yoğun olarak bulunduğu merkeze en yakın olan bölgedir. Alanda yer alan ender ve karakteristik yapılar için restorasyon projeleri hazırlanmalı, kötü görüntüye sebep olan yapı kalıntıları temizlenmelidir. Boş parsellerde sosyal ve kültürel işlevli yeni yapılar yeni yapılaşma şartlarına göre yapılmalıdır.

IV. Bölge: Niteliksiz yapıların yoğun olarak bulunduğu bölgede, bu yapılar için restorasyon projeleri yapılmalı, yapılan detaylı incelemeler sonucunda, geleneksel özelliklerini büyük ölçüde kaybetmiş niteliksiz yapılar ekonomik ömürleri dolduktan sonra yıkılmalıdır. Diğer yapılar, geleneksel doku ile uyumlu hale getirilmelidir.

Ender yapılar

Ender değerdeki bütün yapılar, rölöveleri çıkartılarak belgelenmelidir. Bunlardan; özgün mimari özelliklerini kaybetmemiş, yapısal durumu ve konfor durumu iyi olanlara bakım yapılmalıdır.

Özgün mimari özelliklerini kaybetmemiş, yapısal durumu ve konfor durumu orta olanlara restorasyon projesi yapılarak basit onarım yapılmalı ve konfor koşulları iyileştirilmelidir.

Özgün mimari değerini koruyan yapısal durumu ve konfor durumu kötü olanlara restorasyon projesi yapılarak esaslı onarım yapılmalıdır.

Karakteristik yapılar

Karakteristik değerdeki bütün yapılar, rölöveleri çıkartılarak belgelenmelidir. Bunlardan; özgün mimari değerini koruyan, yapısal durumu ve konfor durumu iyi olanlara bakım yapılmalıdır.

Özgün özelliklerini kaybetmemiş, yapısal durumu ve konfor durumu orta olanlara restorasyon projesi doğrultusunda basit onarım yapılmalı ve konfor koşulları iyileştirilmelidir.

Özgün mimari değerini kaybetmeye başlamış, yapısal durumu ve konfor durumu iyi ve orta olan yapılar için bilimsel restitüsyon ve restorasyon projeleri yapılmalıdır. Cephe elemanları ve mimari elemanlarda değişen malzemeler özgün durumuna uygun olarak değiştirilmelidir. Cephe ve plan düzenini bozan ekler kaldırılmalıdır.

Özgün mimari değerini kaybetmiş, yapısal durumu ve konfor durumu kötü olan yapılarda da bilimsel restitüsyon ve restorasyon projeleri yapılmalıdır. Taşıyıcı sistem özgün haline göre onarılmalı, gerekli olan servis mekanları yapının

restitüsyon verileri göz önüne alınarak özgün cephe ve plan düzenine uygun şekilde yapılmalıdır.

Çevresel yapılar

Çevresel yapılar alandaki karakteristik ve ender yapılar ile benzer özellikler göstermektedir. Alandaki bu tip yapılar için de rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmalıdır. Cephe ve plan düzenini bozan eklerden arındırılarak doku ile uyumlu hale getirilmelidir.

Niteliksiz yapılar

Bu yapılar özgün doku ile uyum sağlayacak renk, malzeme ve cephe özelliklerine göre yenilenmelidir. Geleneksel doku ile uyumlu hale getirilmeli ve ekonomik ömrü dolan yapılar yıkılmalıdır.

Kalıntı yapılar

Kalıntı yapıların var olan kısımlarının rölöveleri çizilerek belgelenmelidir. Restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmalıdır. Bu projeler doğrultusunda bilgi kaynaklarının yeterliliğine göre, karar verilecek koruma teknikleri uygulanmalıdır.

5.4.3. Kaş Mahallesi için yeni yapılaşma koşulları

Çalışma alanı içerisinde yer alan yeni yapılar, yükseklikleri, cephe düzeni, mimari elemanları ve malzemeleriyle geleneksel yapılarla uyumsuzluk göstermektedir. Uyumun sağlanabilmesi için mevcut olan yapılar ve yeni yapılacak olan yapılar için yapılaşma koşulları belirlenmiştir.

Alan için yeni yapılaşma koşulları, yeni inşa edilecek yapıların geleneksel dokunun karakteristik özelliklerine zarar vermemesi, genel yapım karakterinden çok farklı

özellikler içermemesi ve bulunduğu yere ait bir parça olması açısından değerlendirilmiştir.

Yapılacak yeni yapıların arazideki konumları, taban alanları, cephe özellikleri yeni yapılaşma kararlarına uymalıdır. Yeni yapılar, geleneksel dokuya uygun gabari/yatay çizgide olmalıdır.

Konum ile ilgili kararlar

- Çalışma alanında hiçbir şekilde tevhid ve ifraz yapılmayacaktır.
- Her parselde bir yapıya izin verilmelidir.
- Yeni yapının taban alanı eski yapının taban alanından büyük olmamalıdır.
- Yeni yapı taban alanı 100-230 m² arasında, kare ve kareye yakın dikdörtgen plan şemasına sahip olmalıdır.
- Bahçe mesafeleri ön bahçe 5-7 m, arka bahçe 10-18 m arasında olmalıdır.
- Organik dokuya uygun yan parsellerle ilişkili olarak bitişik ya da ayrık nizamda olmalıdır. Bahçesi ile bütünlük arzetmelidir.
- Yapı girişleri sokaktan ve sahanlıksız olmalıdır.

Cephe ile ilgili kararlar

- Kat yüksekliği geleneksel dokuları aşmamalıdır. Saçak altı kotu yol kotunda en çok h:7.50 -9.00 m olmalıdır. Bu ölçü yan parsellerde yer alan geleneksel yapıların yüksekliğine göre değişir.
- Kat adedi olarak en fazla 3 kata kadar izin verilmelidir. Gabari ve kat çizgileri doku ile uyumlu olmalıdır.
- Var olan dokudaki dolu-boş oranlarına uyulmalıdır.
- Yapılarda ortadan çıkma, tek yan çıkma ve tüm kat çıkma yapılabilir. Çıkma derinliği 80 cm'i aşmamalıdır. Tek yan çıkma ve ortadan çıkma, yapının ön cephesinde, toplam cephe boyutunun 1/2' sini geçmeyecek şekilde yapılmalıdır. Yeni yapının her iki yanındaki çıkma seviyeleri dikkate alınmalıdır. Fakat çıkma detaylarında özgün elemanlar kullanılmamalıdır.

- Cephe renklendirmesinde farklı renk kullanımlarına kaçmamalıdır. Beyaz, sarı ve toprak rengi tercih edilmelidir.
- Yapılarda örtü sistemi kırma veya beşik çatı olarak yapılmalıdır. Alaturka kiremit örtüsü kullanılmalıdır.
- Çift kanatlı pencereler tercih edilmelidir. Pencere oranları ve düzenleri geleneksel yapılarla uyum sağlamalıdır. 1/2 ve 1/1 oranları kullanılmalıdır. Pencere kasaları ahşap yapılmalıdır.
- Bahçe duvarları geleneksel bahçe duvarları ile uyum sağlamalıdır. Duvar yükseklikleri yan parsellerde yer alan geleneksel bahçe duvarlarını geçmemelidir. Ancak çağdaş malzemeler kullanılabilir.

Açık alan düzenlemesi ile ilgili kararlar

- Alanda var olan yeşil alan ve parklar korunmalı ve bakımlı hale getirilmelidir.
- Tanımsız boş alanlar otopark ve yeşil alan olarak değerlendirilmelidir.
- Çifteler Sokak, Bahçeici Sokak, Hastane Caddesi'ne yakın bölgelerde otopark alanları oluşturulmalıdır.
- Mahalle içlerindeki yollar yayalaştırılmalıdır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal ve fiziki çevresi sürekli gelişen, değişen kentlerde, kentin kültürel kimliğinin sürdürülebilmesi için, bütüncül ve etkin bir dizi kararların uygulamaya konulması gerekir. Tarihsel ve kültürel özelliği olan kentsel alanlar, ihmal, kasıtlı yıkım, düzensiz yeni yapılaşma dokuya uyumsuz işlev ve bunun getirdiği aşırı trafik ile gittikçe artan tehlikelere karşı korunmalıdır. Korumanın fiziksel boyutunun yanı sıra ekonomik ve sosyo-kültürel boyutları da ele alınarak dokunun bütünlüğü korunması sağlanabilir.

Tez kapsamında yapılan araştırma ve değerlendirmeler Yalvaç'ın tarihsel ve mimari önemini ortaya koymuştur. Gün geçtikçe yok olan geleneksel dokunun acilen korunmaya alınması gerektiği anlaşılmıştır. Yalvaç'ın 1985 yılından beri uygulanan imar planında geleneksel dokuyu korumaya yönelik herhangi bir öneri bulunmamaktadır. Yalvaç İlçesi geleneksel dokusunun korunması ve bu alanlardaki sosyal yaşantının çağdaş yaşam koşullarına uyarlanması için, Yalvaç İlçesi'nin koruma amaçlı imar planı biran önce hazırlanmalıdır.

Giriş bölümünde ve üçüncü bölümün “Çalışma alanının konumu ve sınırları” bölümünde detaylı olarak anlatıldığı gibi, Yalvaç'taki geleneksel dokunun bulunduğu mahallelerin birbirinden uzak olması ve alanın bütününe bir yüksek lisans tezi kapsamında çalışılabilmesi için büyük olması sebebiyle geleneksel dokunun yoğun olarak bulunduğu Kaş Mahallesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Burada yapılan genel tespitlerin ardından mahallenin merkeze yakın ve bozulmanın en yoğun olduğu bölge de 193 yapıya envanter numarası verilerek detaylı tespitler yapılmıştır.

Çalışma alanındaki en büyük sorun bakımsızlık ve terk edilmişliktir. Konfor koşullarının yetersiz olması bu terk edilmişliğin en önemli sebebidir. Maddi durumu iyi olan konut sahipleri büyük şehirlerde ya da Yalvaç'taki yeni ve konfor koşulları yeterli binalarda yaşamaktadır. Alanda maddi durumu yetersiz, çevre köylerden iş bulmak amacı ile göç etmiş ve kirası uygun olduğu için bu evlere yerleşmiş kiracılar yaşamaktadır. Geleneksel konutların çok hisseli olması da koruma ve onarımları

engellemektedir. Buna rağmen konut sahipleri soyut değerleri bağlamında buradan kopmamaktadır. Bu evlerin yeni yapılara göre daha sağlıklı olduğu ve korunması gerektiği yaşayanlar tarafından da kabul edilmektedir.

Çalışma alanındaki detaylı çalışmalarla alandaki konutların, konumları, yapım sistemleri, mimari özellikleri, cephe ve plan özellikleri, yapısal durumları, konfor durumları, değişmişlikleri belirlenmiş. Konutlar sahip oldukları özelliklere göre değerlendirilmiş; alanın sahip olduğu potansiyel ve problemler tespit edilmiş ve belgelenmiştir.

Alanda yapılan tespit ve değerlendirmeler sonucunda elde edilen fiziksel ve sosyo-ekonomik verilerden yararlanılarak, alana ilişkin koruma ve geliştirme önerisi hazırlanmıştır. Bu öneriler, detaylı çalışma alanı için doğrudan kullanılabilecek bir koruma imar planı niteliğinde olup, çalışmanın Kaş Mahallesi bütününe ve Yalvaç geneli için yapılacak koruma çalışmalarına örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

KAYNAKLAR

1. Atabeyli, N., “Isparta ve çevresindeki eski eserler”, *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, 1 (8):132 (1935).
2. Karaman, D., “Dünden bugüne Yalvaç tarihi”, Yüksek Lisans Tezi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kayseri, 1-49, 66-75, 82-92, 197-204 (1991).
3. Kum, N., “Yalvaç adının menşei hakkında”, *Ün Isparta Halkevi Mecmuası*, 7 (84, 85, 86): 1158-1159, (1941).
4. Sakallı, T. , “Yalvaç Tarihinden Kesintiler”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 81–89 (1997).
5. Özsait, M., “1985 ve 1986 Yılı Yalvaç Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları”, *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı II*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 257-273 (1987).
6. Yalvaç Belediyesi 1989-1999 Faaliyet Raporu, *Yalvaç Belediyesi*, Yalvaç, 8-23 (2000).
7. Taşlıalan, M., “Pisidia Antiocheia’sının Tarihçesi”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 5-20 (1997).
8. Göde, K., “Selçuklular Devrinde Yalvaç”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 91–93 (1997).
9. İğci, S., Çınar, K., “Tarihi Yalvaç Evlerinin Mimari Özellikleri”, *Isparta’nın Dünü Bugünü ve Yarını Sempozyumu II*, Isparta, Cilt 3, 1–10 (1998).
10. Arıkan, Z., “XV.–XVI. Yüzyıllarda Yalvaç”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 153–159 (1997).
11. Yalvaç Belediyesi arşivi (2005).
12. Taşlıalan, M., “Pisidia Antiocheia’sı 1997 yılı çalışmaları”, *IX. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Antalya, 21-39 (1998).
13. Köstüklü, N., “Osmanlı Dönemi Yalvaç’ta camiler ve vakıflar üzerine bir araştırma”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 161-178 (1997).
14. Karpuz, H., “Yalvaç’ta Sivil Mimarlık Örnekleri”, *I. Uluslar arası Antiocheia Sempozyumu*, Yalvaç, 213–232 (1997).

15. Aksoy, E., “Orta Mekan: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri”, *Mimarlık ve Sanat*, 1963/Mart: 39-91 (1963).
16. Küçükerman, Ö., “Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu*, İstanbul, 53-85 (1988).
17. Kazmaoğlu, M., Tanyeli, U., “Anadolu konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar”, *Yapı Dergisi*, 1979/3 (33): 29-41 (1979).
18. Eldem, S., “Türk Evi Plan Tipleri”, *İTÜ Mimarlık Fakültesi*, İstanbul, 31-56, 91-94 (1968).
19. Ahunbay, Z., “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon”, *YEM Yayın*, İstanbul, 152-156 (1996).

EKLER

EK-1 Yalvaç İlçesi İmar Planı

EK-2 Yalvaç İlçesi tescilli yapı dokümanları

T. C.			
VAKIFLAR			
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
ABİDE VE YAPI İŞLERİ DAİRESİ			
Vakıf Eski Eser Fişi			
DOSYA NO. :		İL :	ISPARTA
KİTİBE NO. :		İLÇE :	Yalvaç
KÜTÜPHANE ve			
ARŞİV FİŞ NO. :		BUCAK :	
Eserin Adı : Devlethan Devlet Hatun Camii, Eski Camii, Pazar Camii			
(Tarih Ad ve Şahretleri)			
Bulunduğu Yer : Pazar Mahallesi çarşı içi çınar altı semti batısında			
(Mahalle, Köy, Sokak, Kapı No.)			
Yapıldığı Tarih / Devri : İnşa stiline göre 14.yy Hamit oğulları eseri olduğu anlaşılmıştır.			
Bânisi :			
Yakıfı :			
Mimar ve Ustası :			
Kitabesi : 26 satırlık Türkçe talik tamir kitabesi H.1303(1885 M.)			
(Varsa ayrıca fiş düzenlenecektir)			
Mahalli Teşkilâtındaki Yakıfı :	Defter No.	Sayfa No.	
Mimarî Özellikleri : Planı 22.60 X 22.65 m.lik bir karedir. Duvarlar Antiyaa kea-in-			
pisidia (Kolonyâ-Kayserya). harabesinden getirilmiş çeşitli büyüklükte			
merme ve kalkerden mimari parçalarla arada tuğla kullanılmak suretiyle			
yapılmıştır. Üç yanda birer kapısı vardır. Kapı ve pencereler düz lento ü-			
zerinde tuğladan sivri takviye kemerlidir. Saçaklar pahlı harpuçtalıdır			
Üzeri alaturka kiremitli ve dört satırlı bir çatı ile örtülüdür. Bazı pen-			
cercelerin lentoları bizans kiliselerinden getirilmiş kabartmalı kalker			
bloklarıdır. Üst pencereler daha küçük ve tuğla sivri kemerlidir. Caminin			
iç tertibatı H 1303 M.1885 senesinde Konya Valisi Sait paşanın ve Yalvaç			
kaymakamı Tefik beyinde bulunduğu sırada halkın yardımlarıyla tahakkuk			
ettirilen tamir esnasında meydana geldiği anlaşılmaktadır. 26 mısralık			
Onarıldığı Yıllar ve Onaranlar : Hicri 1303 /1885 M.)			
Halkın yardımı ile Yalvaç kaymakamı Tefik bey tarafından,			
Bugünkü Durumu : Eser bugün cemaate açık ve faaldir. Bu bölgede 14.yy mimarisinin			
belli başlı bir örneği olması bakımından onarılması ve korunması lazımdır.			
Tapu ve Kadastro Kaydı :			
(Mümkün Olanların Çıpları da Konsaktır)			
Çevresel İle İlgili Bilgiler :			
(İstisna Konusu Varmıdır)			
Fotograf Sayısı :			
Plan, Kesit, Cephe Sayısı :			
Sonuç : Korunması gerekli bir anıttır.			
TESCİLİ YAPAN		İNCELEYEN	
/ / 19		/ / 19	
Kemal TURFAN		ONANDI	
/ / 19		/ / 19	

EK-2 (Devam) Yalvaç İlçesi tescilli yapı dokümanları

32.10/5.

RAPOR
ETÜT VE PROJE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜNE

KONU: Isparta ,Yalvaç,Kaş Yukarı Mahalle Camii

Isparta İli,Yalvaç İlçesi,Kaş Yukarı Mahalle Engin Sokakta,tapunun 16 pafta,112 ada,1 parselinde Muharrem Bey Vakfı mülkiyetine kayıtlı " Ahşap Mescit vasıflı yapı yerinde incelenmiştir.

1.Yapı küçük bir mahalle meydanının ortasına yerleştirilmiş ,kareye yakın dikdörtgen planlı (içten:8.33x7.38m.) , kerpiç duvarlı ,çatılı küçük bir mahalle mescididir.Güney batıya doğru alçalan bir arazide bulunan yapının doğusunda, küçük bir avlusu ve kuzeyinde 15 yıl kadar önce eklenmiş betonarme ön mekan ve küçük bir oda bulunmaktadır.Avlunun güneyinde dışta sade bir sokak çeşmesi,içte tuvalet ve abdest alma yeri vardır.Yapının kuzey doğu köşesindeki çatıdan yükselen saç kaplı silindirik gövdeli ahşap ezanlığı muhtemelen sonradan eklenmiştir.Ezanlığın üstü basık bir külahla örtülmüştür.

2.Dıştan çok sade görünüme sahip olan yapıda kuzey hariç üç yöne ikişer dikdörtgen pencere açılmaktadır.Kuzeyde ki eklentinin çatısı ana yapıdan ayrı olup sağ tarafta bir penceresi,sol köşede dış kapısı yer almaktadır.Duvarları dışta kireç badanalıdır.Temelin güney batı köşesinde üzerine kitabe işlenmiş devşirme bir taş görülmektedir.Yapının geniş saçaklı çatısı muhtemelen toprak dam üstüne sonradan oturtulmuştur.

3.Ön mekan üçgen planlı olup sol köşede bahçe kapısı ,sağ köşede oda kapısı ve karşıda ahşap çerçeveli,dikdörtgen formlu,sade ana mekana giriş kapısı yer almaktadır.

4..İç mekan ortada iki ahşap direk taşıyan bir tavan sistemine sahiptir.Kuzey güney yönünde uzanan ve direklere binen, bağdadi kemerlerle oluşturulan tavan sisteminde ,yanlarda tekne tonoz taklidi düz birer bölüm,ortada ise kapı önünde tekne tonoz taklidi bir bölüm,mihrap önünde oval bir yarım kubbe şeklinde iki bölüm vardır.Tavanındaki kavisli satırlar bağdadi sıva,düz satırlar ise çitılı ahşap kaplamadır..

5.Harim girişinin solunda sonradan eklenen ahşap ezanlığın kaidesi yer almaktadır.Kapının sağında bir dolap vardır.Ahşap minberi yenidir.Mihrap yuvarlak bir niş olup iki yanda birer sütunce , bulunmakta ,çevresini düz bir silme dolaşmaktadır.Pencereler içe doğru genişlemekte,üstte bir kemerle bitmektedir.Sıvalı kısımlar plastik boya, ahşap kısımlar , mihrap içi ve duvarların pencere altına kadar olan kısımları yağlı boyalıdır.

6. Halen ibadete açık durumdaki yapının ahşap döşeme ve tavanındaki çitılı ahşap kaplamalarında bozulmalar görülmektedir.Çatının kiremit örtüsünde tasman bulunmaktadır.Dış sıvalarda çatlama , rutubetten bozulma ve dökülmeler vardır.Ahşap pencere doğramalarında da bozulmalar mevcuttur.Doğusundaki avlunun beton döşemesi ile tek kabinli tuvaletinin elden geçirilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize arz olunur.

9.6.1999

Ali KILCI
Arkeolog-Sanat Tarihi Uzm.

M.Remzi ABİCEL
Mimar

EK- 3 Dış değerlendirme fişi

ISPARTA-YALVAÇ KENTSEL ÇALIŞMA ALANI										
DIŞ DEĞERLENDİRME FİŞİ I										
MAHALLE				SOKAK				KAPI NO		
ENVANTER NO				ADA/PARSEL NO						
Yapının konumu	X: Değerlendirilen yapı	K: Komşu Yapı	S: Sokak	B: Bahçe						
Kat Yüksekliği										
CEPHE TİPİ	Çıkmasız									
	Tek Kat Çıkmalı	Tüm kat çıkmalı	Ortadan çıkma	Kenar Çıkma				Testere Çıkma		
				Tek kenar ç.	Balkonlu	Çift kenar ç.	Balkonlu	Tek	Çift	Üçlü
	İki Kat Çıkmalı									
Kombine										
GİRİŞ SAHANLIĞI										
ÇATI BİÇİMİ										
SAÇAK BİÇİMİ	Yapısal Durumu: Bakımlı Tamir gerekli Harabe Değişmişlik: Değişmemiş Az d. Çok d.									
Notlar:										

EK- 3 (Devam) Dış değerlendirme fişi

ISPARTA-YALVAÇ KENTSEL ÇALIŞMA ALANI				
DIŞ DEĞERLENDİRME FİŞİ III				
MAHALLE		SOKAK		KAPI NO
ENVANTER NO		ADA/PARSEL NO		
CEPHELER				

EK- 4 İç değerlendirme fişi

ISPARTA-YALVAÇ KENTSEL ÇALIŞMA ALANI										
İÇ DEĞERLENDİRME FİŞİ I										
MAHALLE				SOKAK				KAPI NO		
ENVANTER NO				ADA/PARSEL NO						
MALZEMEYE İLİŞKİN BİLGİLER				Yapısal durumu	Değişmişlik	Süsleme	İç Kapı Tipleri			
TAŞIYICI ELEMANLAR	DUVAR	Kerpiç								
		Ahşap								
Taş										
Betonarme										
DÖŞEME	Kerpiç									
	Ahşap									
	Betonarme									
	Diğer									
TAŞIYICI OLMAYAN ELEMANLAR	Düvar Kaplaması	Ahşap								
		Taş								
		Beton								
		diğer								
	Döşeme kaplaması	Ahşap								
		Taş								
		Beton								
		diğer								
	Kapı	Ahşap								
		Demir								
		diğer								
		diğer								
	Pencere	Ahşap								
		Demir								
		Diğer								
		Diğer								
	Sabit oda elemanları	Ocak								
		Ahş dolap								
		Seki								
		Lambalık								
		Nişler								
		Diğer								
	Tavan	Ahşap								
		Siva								
		Diğer								
		Diğer								
	Merdiven	Ahşap								
		Taş								
Beton										
Diğer										
Koruluk	Ahşap									
	Taş									
	Beton									
	Diğer									
YAPININ TÜMÜNE İLİŞKİN										
DEĞİŞİMLİK	Bölünme	Yatay		YAPISAL DURUM	Taşıyıcı Durum					
		Düşey			Nem Durumu					
		Oda bölünmesi			İŞL EV	Mimari elemanlar				
		Diğer				Eski kullanım				
	Eklemeler / Kaldırımlar	Yapıda	bahçede	MİMARİ DEĞER	Bugünkü kullanım					
		Kat			Değişmişlik					
		Servis			Kullanılabilirlik					
		Hacim			A					
		Düvar		B						
		Kapı/pen		C						
		Diğer		D						
		Tamir	Malzeme değişikliği	Duvar		PLAN ELEMANLARI				Hanay
	Döşemede				Wc					
	Tavanda				Banyo					
	Doğramada				Mutfak					
	Boyut değişikliği		Kapı/pen.		Gusulhane					
			Diğer							

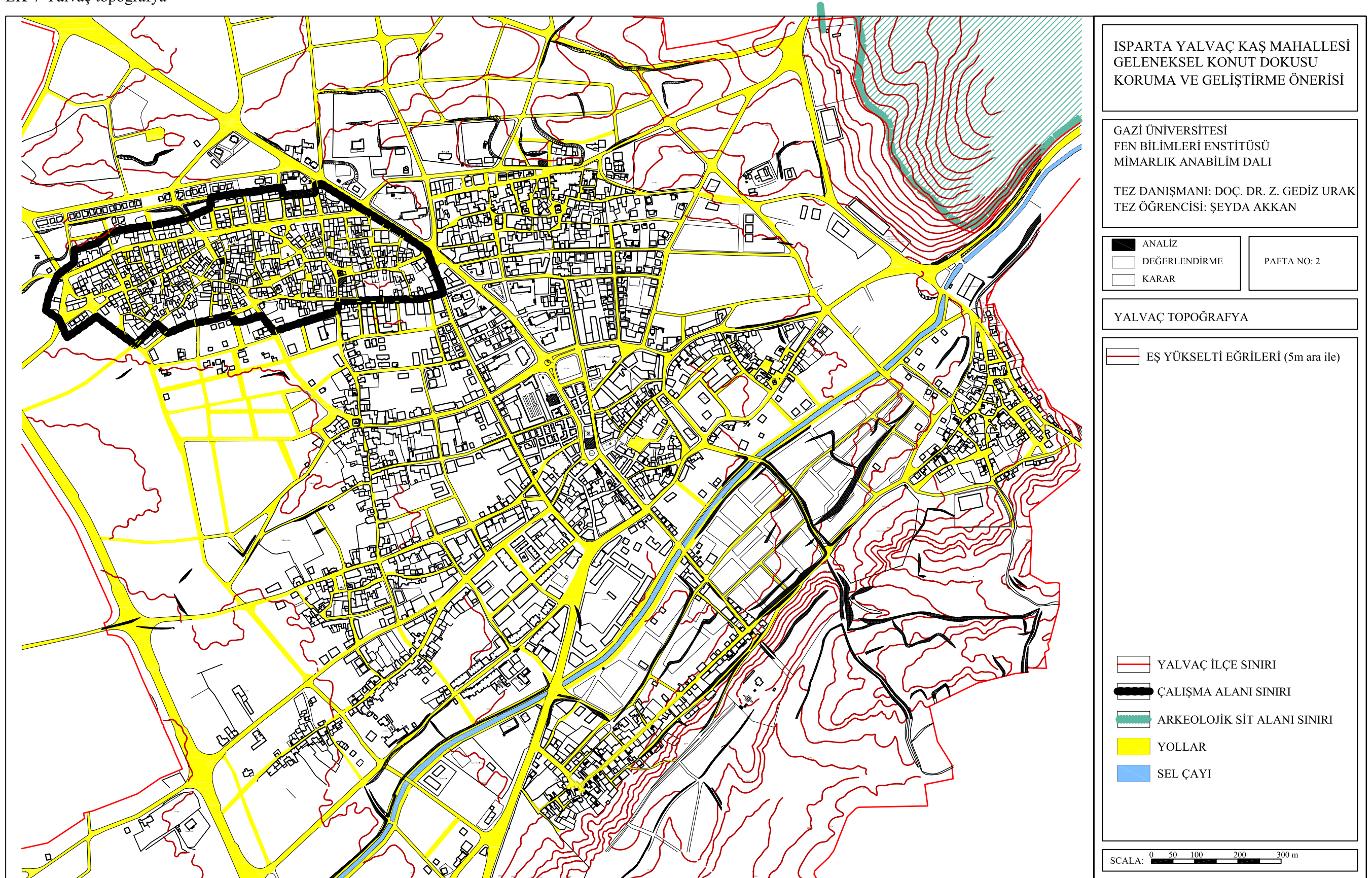
EK- 4 (Devam) İç değerlendirme fişi

ISPARTA-YALVAÇ KENTSEL ÇALIŞMA ALANI					
İÇ DEĞERLENDİRME FİŞİ II					
MAHALLE		SOKAK		KAPI NO	
ENVANTER NO		ADA/PARSEL NO			
PLANLAR					

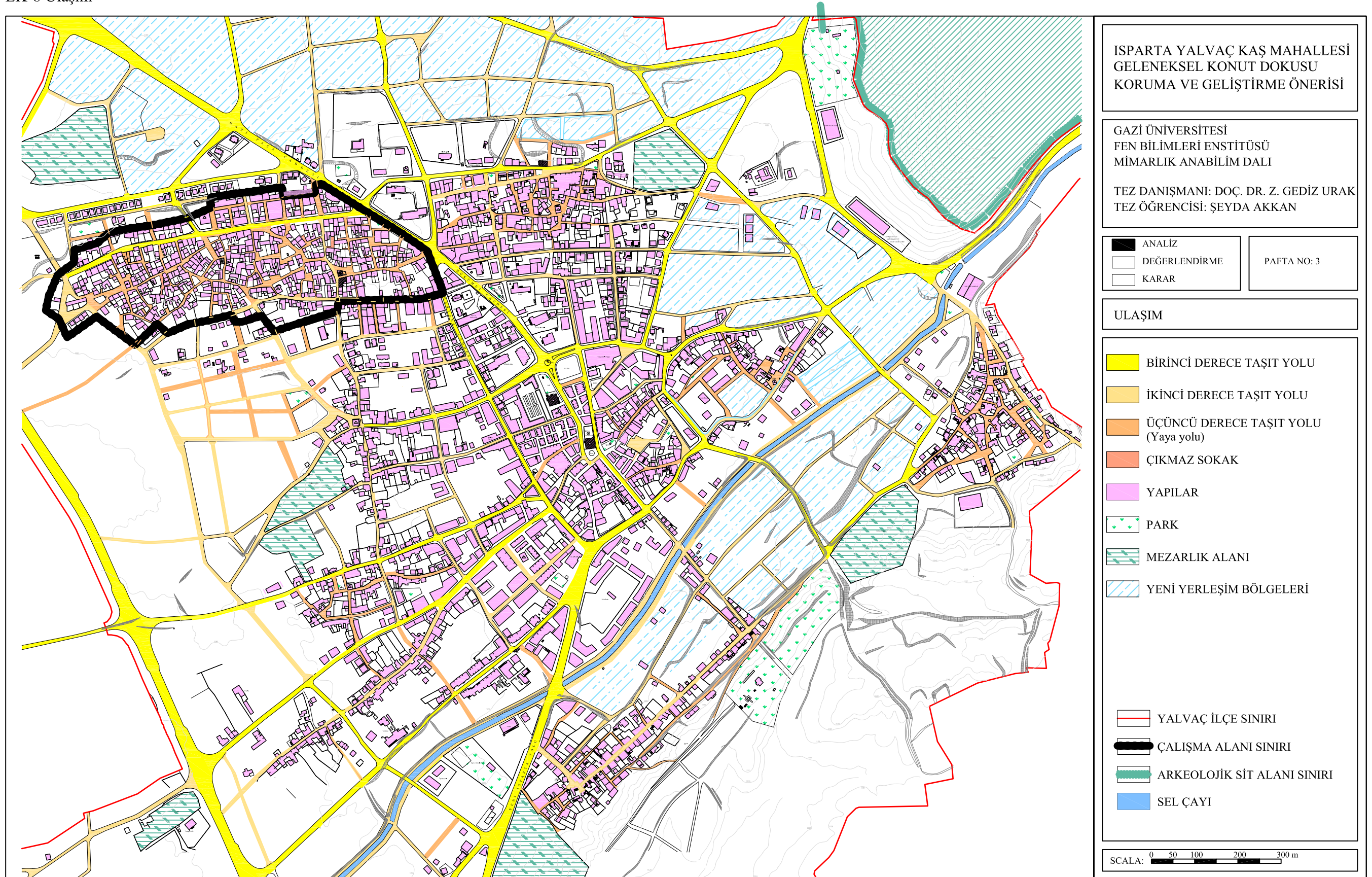
EK-5 Sosyal anket fişi

İSPARTA-YALVAÇ KENTSEL ÇALIŞMA ALANI																		
SOSYAL ANKET FİŞİ																		
MAHALLE:				SOKAK:				KAPI NO:										
ENVANTER NO:				ADA/PARSEL NO:														
AİLEYE İLİŞKİN ANKET								YAPIYA İLİŞKİN ANKET										
1.Hane Başkanının adı								1.Yapım tarihi							4. Altyapı durumu			
2.Kişi sayısı								2.Evde bulunan mekanlar							TESİSAT		Var	Yok
3.Çalışan sayısı								Mekan ismi							Kanalizasyon			
4.Hane Baş. Mesleği								Sayısı							Elektrik			
5.Nerede çalıştığı								Bulunduğu kat							Su			
6.Sosyal güvence								Yeri							avluda		ortak	
7.Bu kente gelişiniz								Yok var							içeride		ayrı	
8.Aile yapısı								5. Isıtma										
Hane halkı								3.Konfor koşulları							odun			kömür
Yaş	Cinsiyet	Eğitim durumu	Meslek					KONFOR							elektrik			gaz
	K	E	ilk	orta	yük.			var	var	var	var	var	var	Baca var		baca yok		
								Mutfak						içte a. ayrı mekan b. bölünerek oluşturulmuş mekan c. oda içinde bir köşe d. oda içinde betonlaşmış gedik				
								Banyo										
								WC										
								Güsulhane										
MÜLKİYET DURUMU								KULLANIMA İLİŞKİN ANKET										
Ev sahibi								1. Sızce yapının kullanışlı olmayan yönleri:										
Kıracı								2. Yapıda yaşanan sorunlar nelerdir?										
Kira vermeden oturuyor								3. Bahçe ve/veya avlunuz var mı?(Nasıl kullanılıyor?)										
Ev sahibi ise sorulacak sorular								4. Arabanız var mı? (Varsa nereye park ediyorsunuz?)										
1. Ev kaç yıldır size ait								5. Nerede nasıl onarım yapmayı düşünüyorsunuz?										
2. Evin elde edilişi								6.Onarım için kalifiye işçi bulabiliyor musunuz?										
3. Evde başka hissedar var mı?								CEVREYE İLİŞKİN ANKET										
4. Başka evlerinizde var mı?								1. Bu mahallede oturmayı neden istediniz?										
5. Evi satmayı düşünüyor musunuz?								2. Bu mahallenin							yol		su	
6. Evinizde yaz kış oturuyor musunuz?								sorunları nelerdir?							çöp toplama		çocuk parkı	
7. Katlar arasında yaz kış kullanım farkı var mı?								3. Sızce bu çevrenin en iyi yanı nedir?										
8. Taşınmayı düşünüyor musunuz?								4. Mahallenizi seviyor musunuz?										
9.Evde ciddi bir onarım yaptırdınız mı?								5. Alışverişin yapıldığı yer?										
Kıracı ise sorulacak sorular								6. Kent içinde bir yerden bir yere nasıl gidiyorsunuz?							Yürüyerek		Araba	
1. Kaç yıldır bı evde oturuyorsunuz?								7. Taşınan kişiler genelde nereye taşınıyor?							Toplu taşıma			
2. Daha önce nerede oturuyordunuz?								KORUMA İLE İLGİLİ SORULAR										
3. Kirayı nasıl ödüyorsunuz? Tutarı?								1. Tescil kanunu ile ilgili bilginiz var mı?										
4. Kendi eviniz var mı? Nerede?								2. Varsa bu bilgileri nereden öğrendiniz?										
5. Ev sahibiniz nerede oturuyor?								3.Bu ev ile ilgili çalışma yapan bir kurum ya da kuruluş oldu mu?							Belediye		Özel kuruluş	
6. Evden çıkmayı düşünüyor musunuz?								4. Eski olmasına rağmen bu evin iyi özellikleri var mı?							Üniversite			
7. Katlar arasında yaz kış kullanım farkı var mı?								5. Sızce bu eski evler onarmaya değer mi?										
8. Sizin oturduğunuz süre içinde evde yapılan onarım oldu mu?																		
6. Oturduğunuz evde ne gibi değişiklikler yapmak istersiniz?								Olduğu gibi korurum		Bahçesine yeni bina yaparım			Müteahite veririm					
7. Yalvaçtaki evler sızce nasıl değerlendirilebilir?								Dışını korurum		Yıkar yeniden yaparım								
8. Yalvaç sızce yeteri kadar tanınıyor mu?								Gerçekli onarımlar yapılıp korunsun		Çok eskiler yıkılıp yenileri yapılsın								
9. Antik kentin Yalvaç'ın gelişmesinde katkısı oldu mu?										Hepsi yıkılıp yenisi yapılsın								
10. Yalvaç'ın sızce korunması gereken özellikleri nelerdir?																		
11. Koruma altına alınırsa size ne gibi faydalar getireceğini düşünüyorsunuz?																		

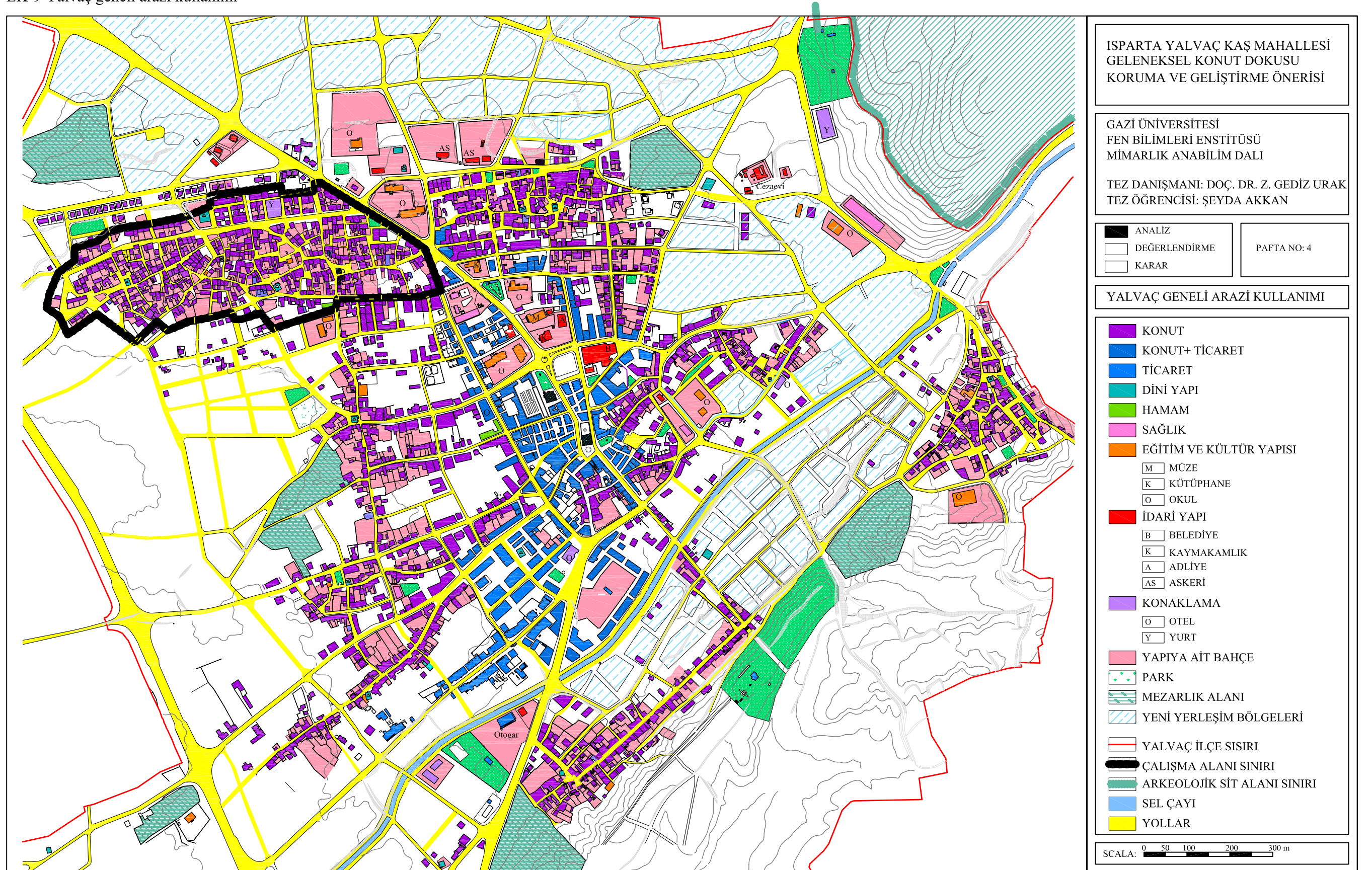
EK-7 Yalvaç topoğrafya

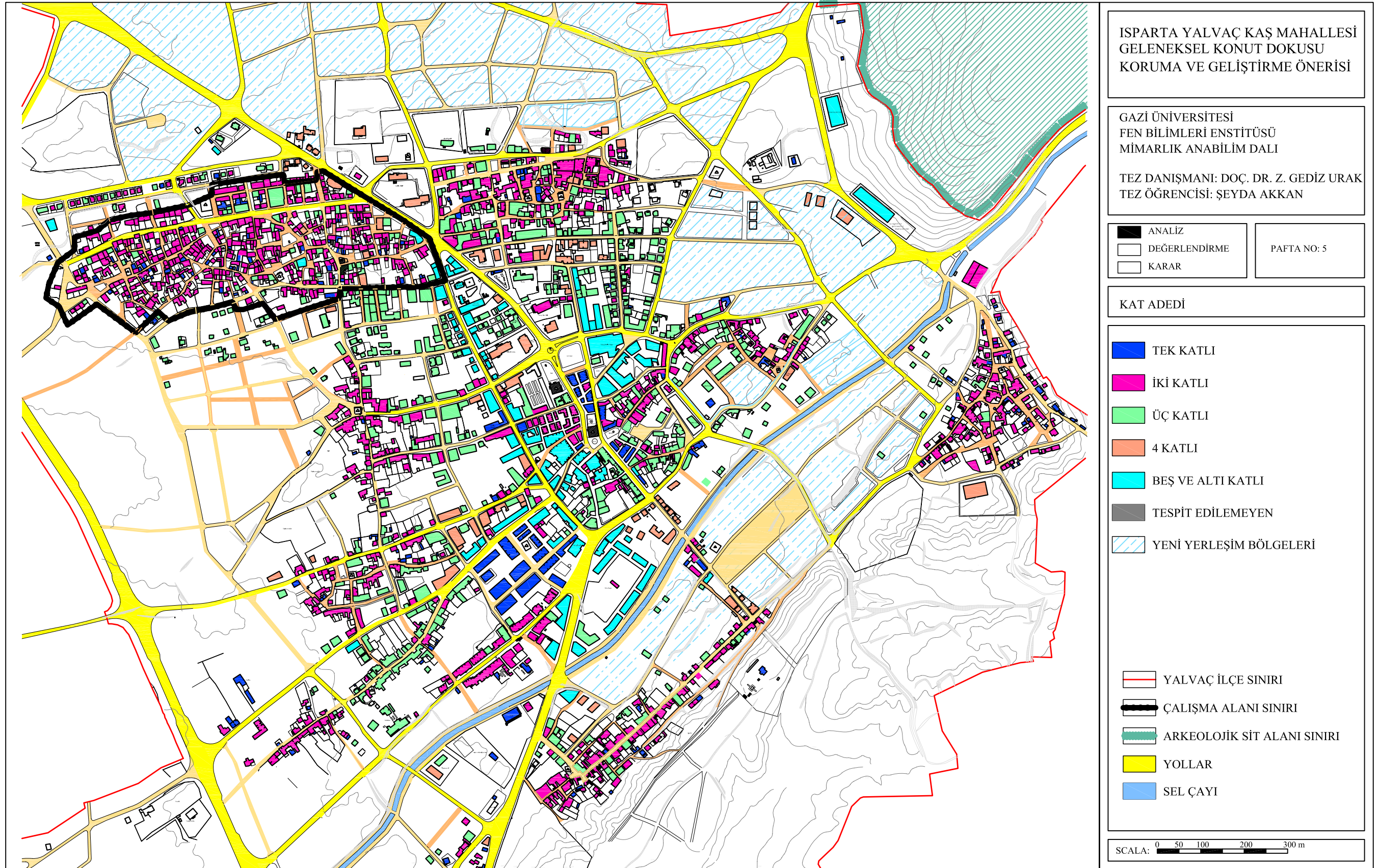
EK-8 Ulaşım

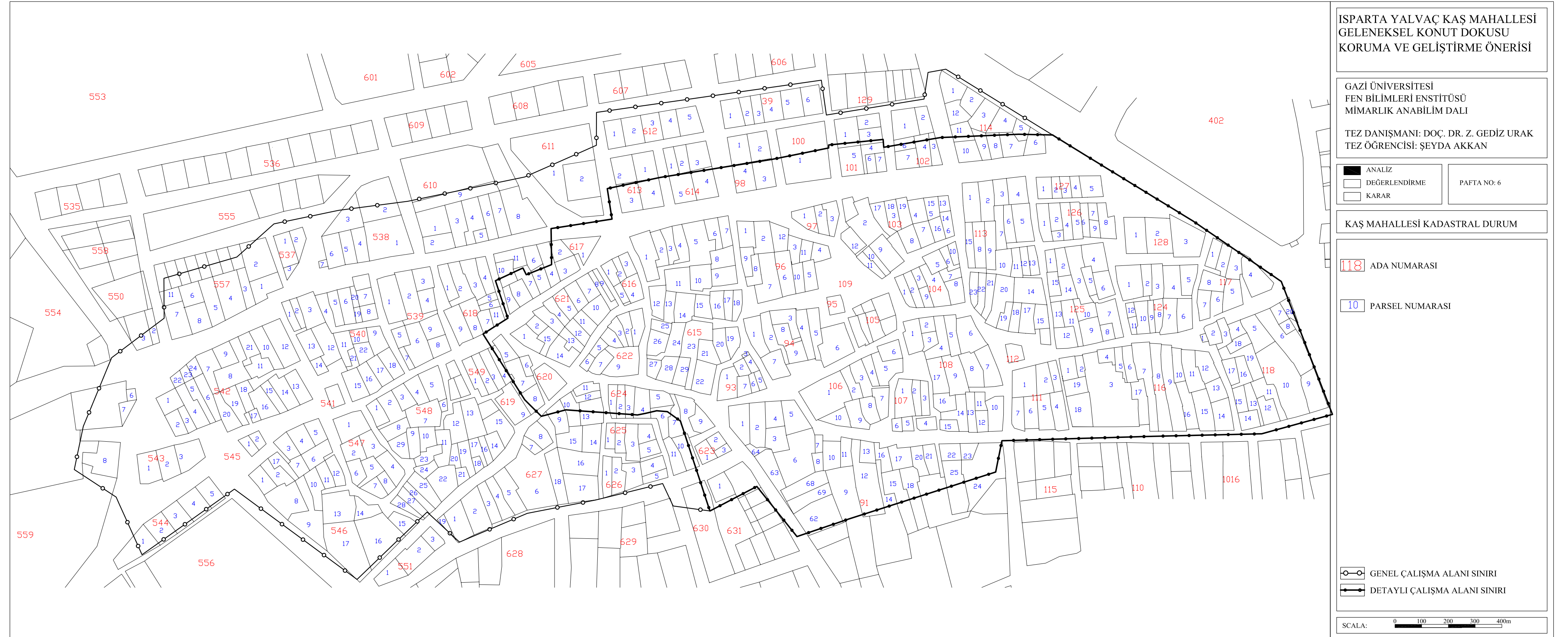
EK-9 Yalvaç geneli arazi kullanımı

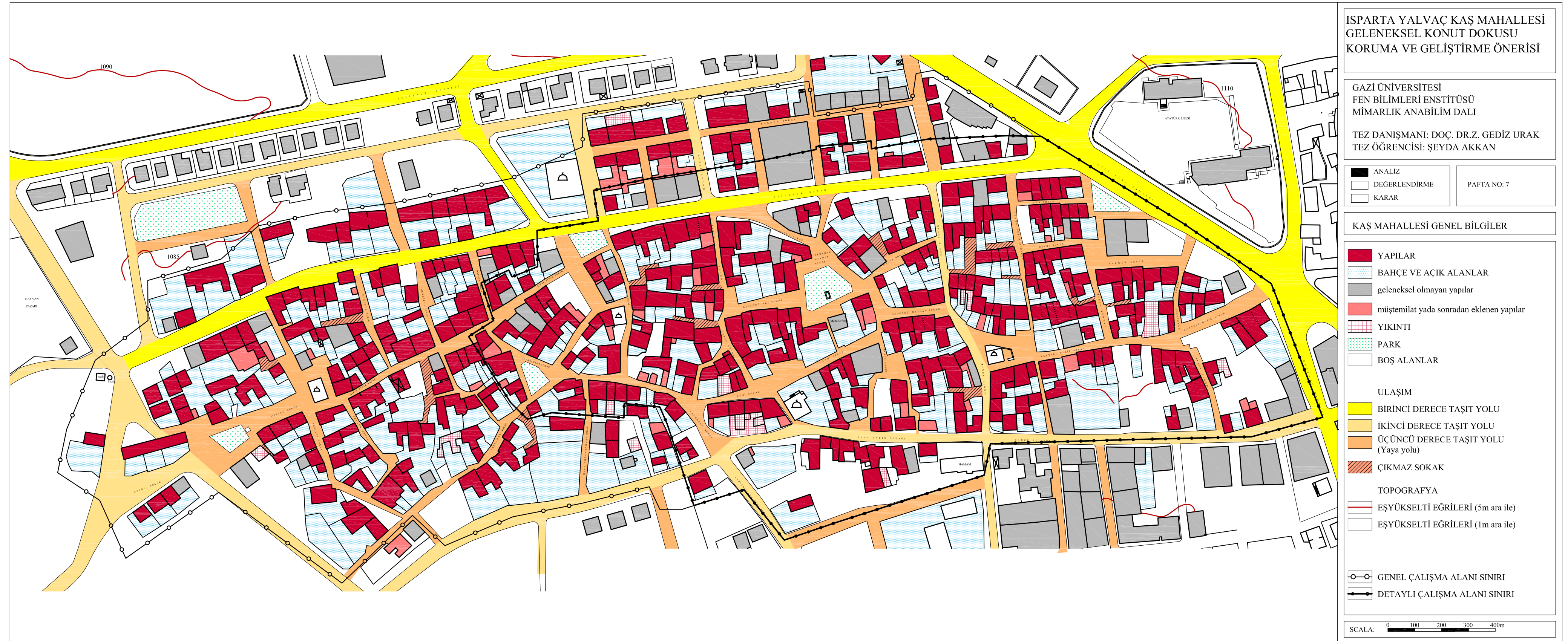
EK-10 Yalvaç geneli kat adedi

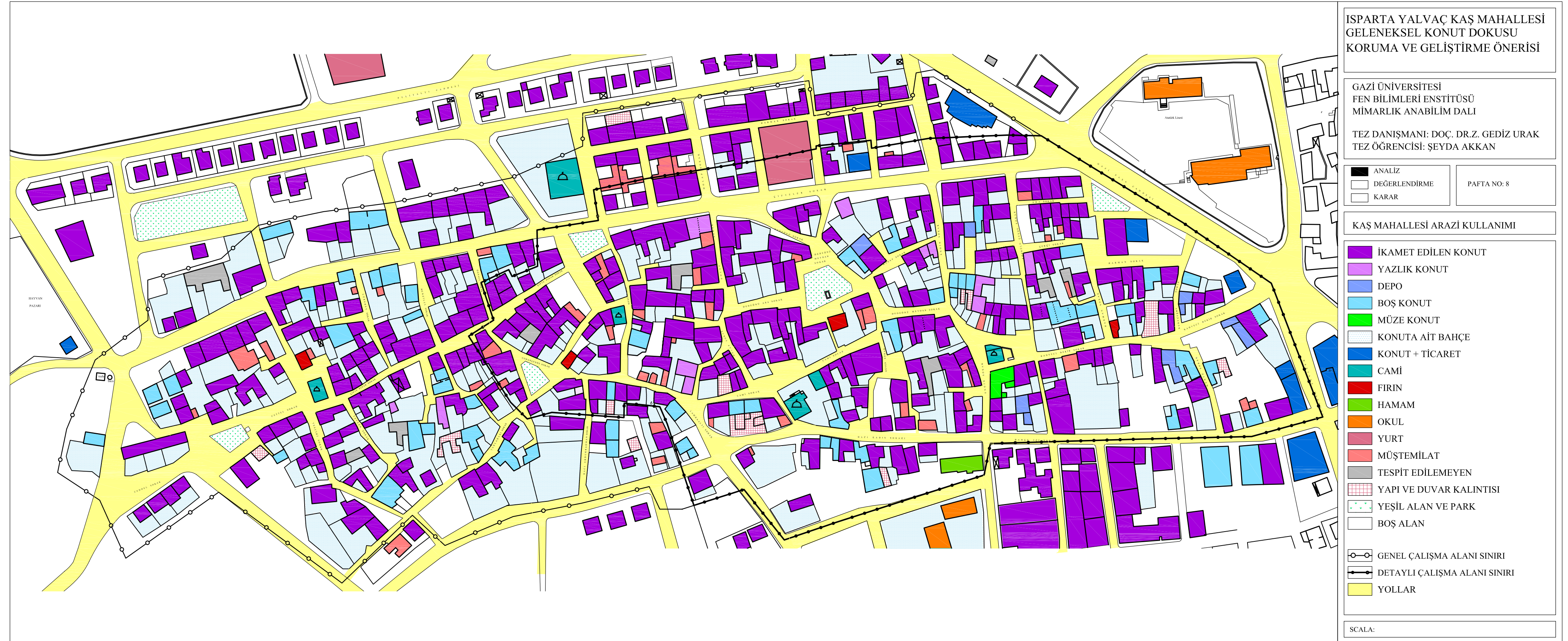
EK-11 Kaş Mahallesi kadastral durum

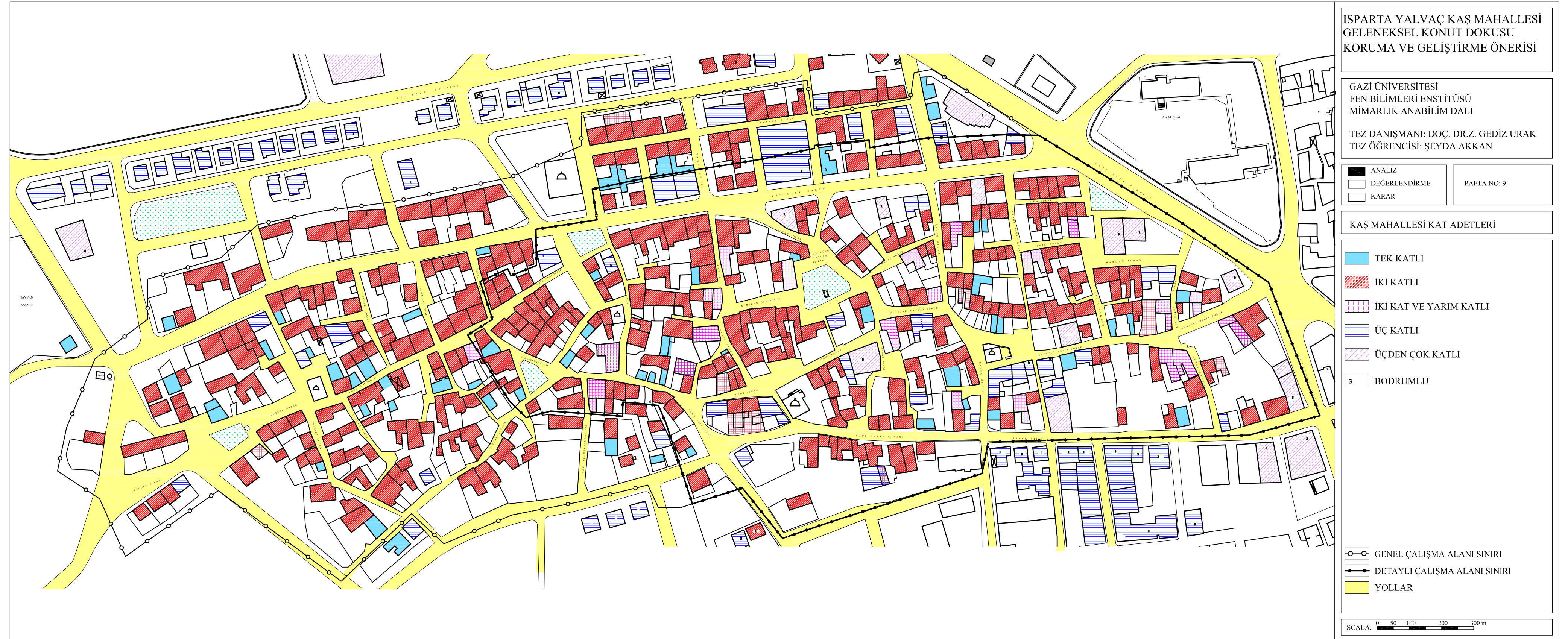
EK-12 Kaş Mahallesi genel bilgiler

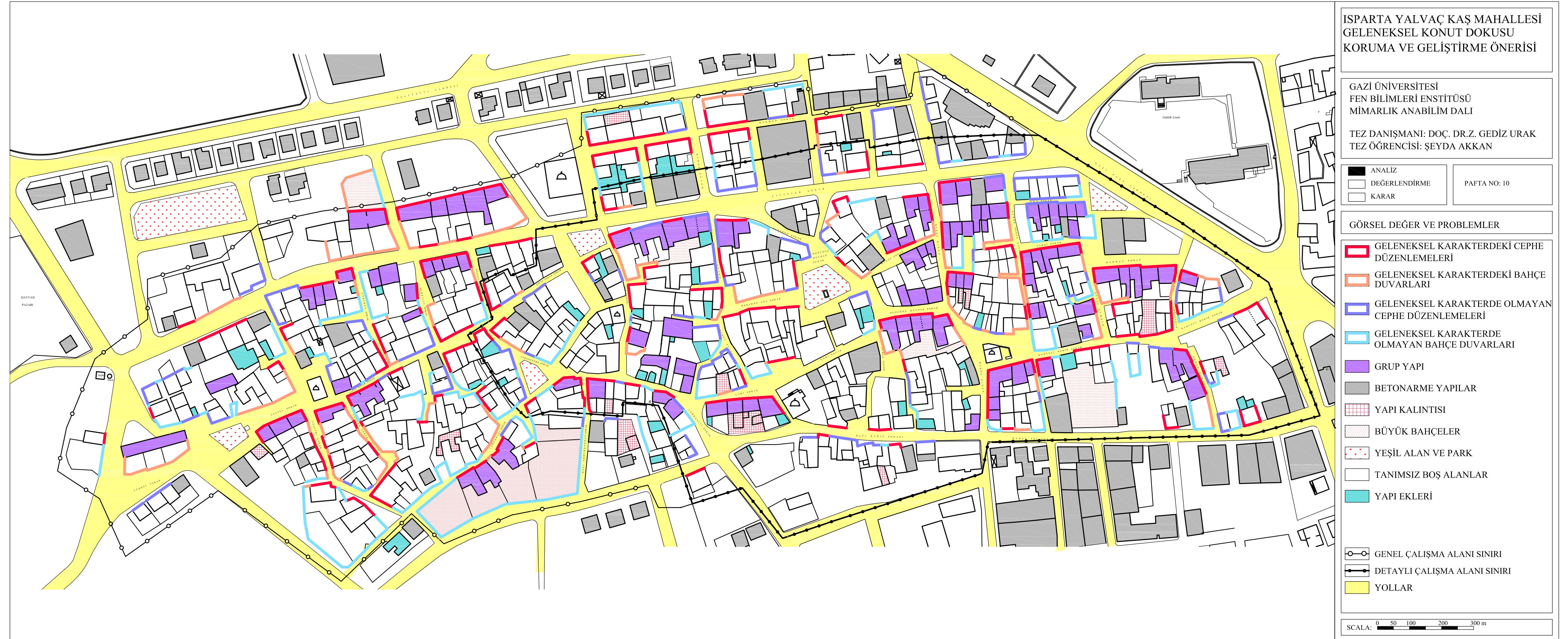
EK-13 Kaş Mahallesi arazi kullanımı

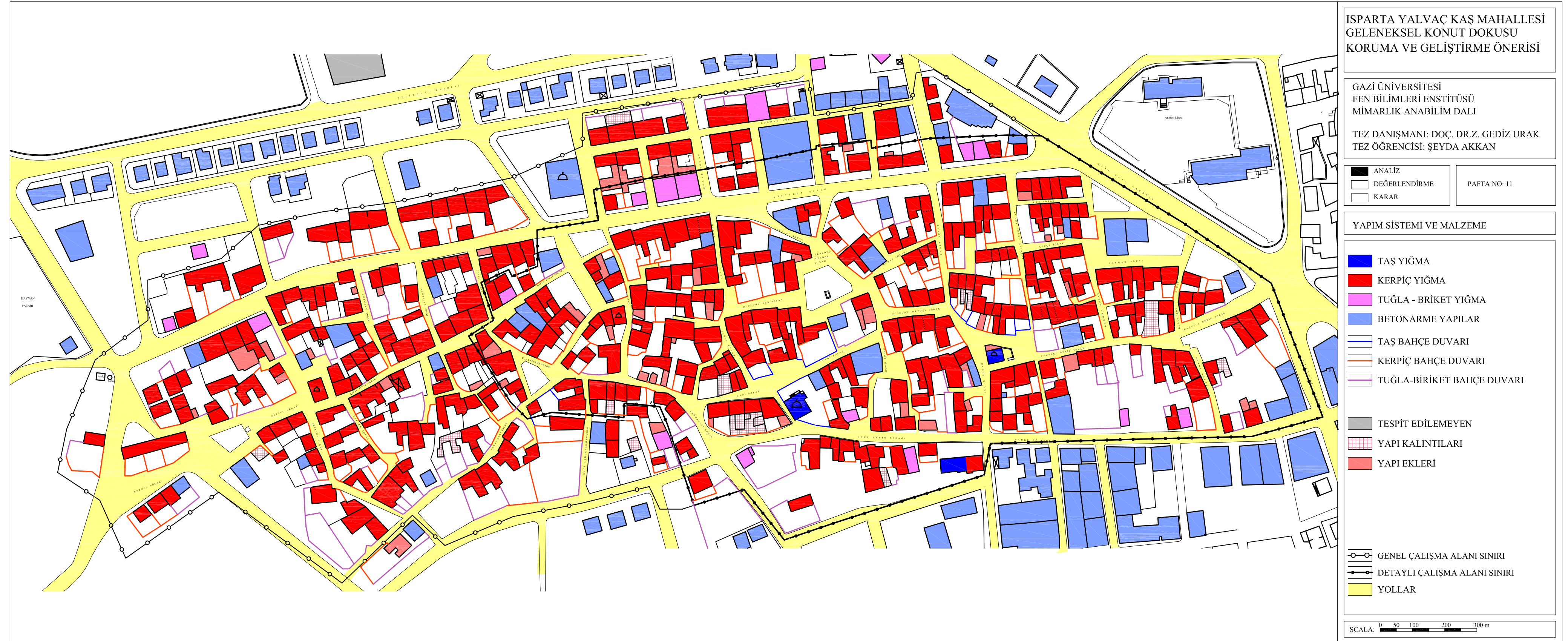
EK-14 Kaş Mahallesi kat adedi

EK-15 Kaş Mahallesi görsel değer ve problemler

EK-16 Kaş Mahallesi yapım sistemi ve malzeme

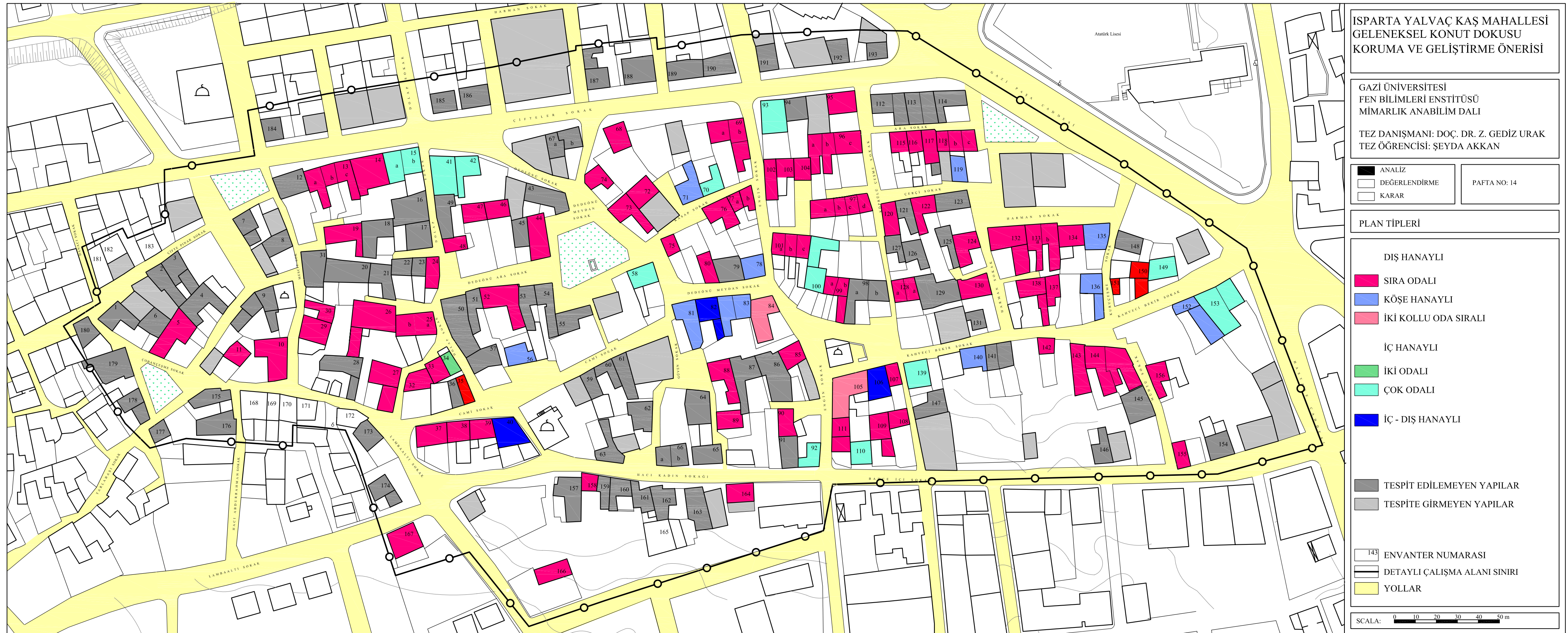
EK-17 Detaylı çalışma alanı baz paftası

EK-18 Çalışma yöntemi

EK-19 Plan tipleri

EK-20 Kaş Mahallesi cephe tipleri

EK-21 İç değişmişlik

EK-22 Dış değişmişlik

EK-23 Yapısal durum

EK-24 Konfor durumu

EK- 25 İç değerlendirme tablosu

ENVANTER NO	ADA/PARSEL	ADRES	PLAN TİPİ				K. Plan Tipi Puanları toplamı	E. Plan Tipi Puanları toplamı	PLAN ELEMANLARI						K. Plan Elemanları Toplamı	E. Plan Elemanları Toplamı	İÇ MEKAN ELEMANLARI																K. İç Mekan Elemanları Toplamı	E. İç Mekan Elemanları Toplamı	DEĞİŞMİŞLİK			Değişmişlik Toplamı	E. DeğişmişlikToplamı	KARAKTERİSTİK TOPLAMI	ENDERLİK TOPLAMI	TOPLAM SONUÇ	GENEL SONUÇ											
			K						K								DOLAPLAR				K	E	OCAKLAR		TAVANLAR		İÇ KAPILAR		K	K	E	E			E	E																		
			Dış Hanaylı sıra odalı	İç Hanaylı	E	Dış- Köşe Hanaylı			İç- Dış Hanaylı	İki-üç odalı	Köşk	Çok odalı	Kışık katlı	Hariciyeli			Baş odalı	K	E	Ocak			E	Yaşmaklı ocak	Ahşap çıtalı tavan	Süslemeli tavan göbeği	Kemerli Kapı	Süslemeli kapı									Geleneksel iç pencere							Ahşap merdiven	Bahçede tandır yeri	Seki	Sergen	Serpın						
																																																	K	E	K	E	K	E
																																																	3	3	4	4	1	1
5	621/13-14	Çobançeşme sok. no 14	•				3			•	•	•		•				•			•	•			4			•						4			2		8	4	14	Ç												
10	622/9	Mescit Sok No:8 - No:10	•				3			•	•		•		2	2	•	•	•	•		•	•			9	2		•					9	2		•			2		14	4	20	K									
11	622/7	Mescit Sok No:12	•				3			•					1				•			•	•			3			•					3			•			2		7	0	9	N									
13	615/2-3-4	Çifteler Sok No:23 - Mescit Sok No:3/5/7	•				3					•				2	•	•	•		•				8			•						8		•			1		11	2	14	Ç										
14	615/5	Çifteler Sok No:21 - Mescit Sok No:9	•				3			•	•			•	2	4	•	•	•		•	•			8	10			•						8	10		•			2		13	14	29	E								
15	615/6-7	Çifteler Sok No:19/17		•			3					•				2		•	•			•	•		5				•						5			•			2		8	2	12	Ç								
19	615/11	Dolap Sok No:17 - Mescit Sok No:11	•				3				•	•			1	2	•	•	•		•				6				•	•					6			•			2		10	2	14	Ç								
24	615/18	Dolap Sok No:15	•				3			•			•		1	2		•	•						5				•	•					5			•			2		9	2	13	Ç								
25	615/19-20	Dolap Sok No:3 - No:5	•				3				•	•			1	4	•	•	•		•				8				•	•					8			•			2		12	4	18	K								
26	615/21-23	Dolap Sok No.1	•				3				•	•	•		1	6	•	•	•		•	•			9	13				•					9	13			•		3	13	22	35	E									
27	615-22	ÇobanÇeşme No:2	•				3			•	•		•		2	4	•	•	•	•	•	•			9	13				•					9	13			•			3	14	20	34	E								
29	615/26	Mescit Sok No:19	•				3			•	•			•	2	2	•	•	•	•	•	•			9	13				•					9	13			•			3	14	18	32	E								
30	615/25	Mescit Sok No:17	•				3			•					1			•	•					4					•						4			•			2		8	0	10	Ç								
32	93/1	Cami Sok No:34	•				3			•	•				2			•						2				•							2			•			1		7	0	8	N								
33	93/2	Dolap Sok No:26	•				3			•					1			•	•					5				•	•						5			•			1		9	0	10	Ç								
34	93/4	Dolap Sok No:21		•			3			•					1			•	•					3					•						3			•			1		7	0	8	N								
35	93/5	Cami Sok No:28	•				3			•	•				2			•						2											2			•			1		7	0	8	N								
37	91/1	Lambaaltı Sok No:1	•				3					•				4	•	•	•		•			8	3			•							8	3		•			1		11	7	19	K								
40	91/5	Hacı Kadın Sok				•		4			•	•		•	1	4	•	•	•		•	•		9	9				•						9	9			•			2		10	17	29	E							
41	96/1	Dolap Sok No:12		•			3					•				2		•	•					6				•	•						6			•			1		9	2	12	Ç								
42	96/2	Dedeönü Sok No:3		•			3					•				2		•	•					4											4			•			1		7	2	10	Ç								
44	96/5	Dedeönü Meydan Sok No:10	•				3			•	•		•		2	4	•	•	•		•			7					•	•					7				•			2		12	4	18	K							
47	96/7	Dedeönü Ara Sok No:6	•				3			•					1			•	•					4					•						4			•			2		8	0	10	Ç								
48	96/8	Dolap Sok No:8	•				3			•					1									1					•						1			•			2		5	0	7	N								
52	94/3-8	Dedeönü Ara Sok No:3	•				3				•	•	•	•	1	6	•	•	•	•	•	•		9	16				•	•	•				9	16			•			2		13	22	37	E							
56	94/9	Cami Sok No:16/18			•		4				•					4	•	•	•					8	2				•	•					8	2			•			2		12	6	20	K							
58	105/6	Dedeönü Sok No:20		•			3				•					2		•						1											1			•			1		4	2	7	N								

EK- 25 (Devam) İç değerlendirme tablosu

ENVANTER NO	ADA/PARSEL	ADRES	PLAN TİPİ				K. Plan Tipi Puanları toplamı	E. Plan Tipi Puanları toplamı	PLAN ELEMANLARI						K. Plan Elemanları Toplamı	E. Plan Elemanları Toplamı	İÇ MEKAN ELEMANLARI																K. İç Mekan Elemanları Toplamı	E. İç Mekan Elemanları Toplamı	DEĞİŞMİŞLİK			Değişmişlik Toplamı	E. DeğişmişlikToplamı	KARAKTERİSTİK TOPLAMI	ENDERLİK TOPLAMI	TOPLAM SONUÇ	GENEL SONUÇ												
			K						K								DOLAPLAR				K	E	OCAKLAR		TAVANLAR		İÇ KAPILAR		K	K	E	E			E	E																			
			Dış Hanaylı sıra odalı	İç Hanaylı	Dış- Köşe Hanaylı	İç- Dış Hanaylı			İki-üç odalı	Köşk	Çok odalı	Kışlık Katlı	Hariciye	Baş oda			K	E	Sekialtı Dolabı	Nişli Dolap			Gusülhane (döner)	Sandıklı dolap	Süslemeli dolap/lambalı	Raflar	Süslemeli Ahşap Pano	K									E							Ocak	Davlumbazlı ocak	Ahşap çıtalı tavan	Süslemeli tavan göbeği	Kemerli Kapı	Süslemeli kapı	Geleneksel iç pencere	Ahşap merdiven	Bahçede tandir yeri	Seki	Sergen	Serpim
68	103/2	Dedeönü Meydan Sok No:11	•				3		•	•			•		2	2	•	•	•			•		•		•	•			•	•			9	3			•		3	14	8	22	K											
69	103/5-6	Engin Sok No:8-10 Kasap Sok. no:2	•				3		•	•		•			2	2	•	•	•	•		•		•		•	•		•	•			9	6	•			1		14	8	23	K												
70	103/7	Kasap Sok. No:4 / No:6		•			3		•	•					2	2	•	•	•			•		•		•	•					9			•		2		14	2	18	K													
71	103/8	Kasap Sok No:8			•		4		•				•		1	2		•	•			•		•		•	•		•				8	1		•		2		13	3	18	K												
72	103/9	Kasap Sok No:14	•				3		•	•					2		•	•	•			•		•		•						•		8	1		•		2		13	1	16	K											
73	103/10	Dedeönü Meydan Sok No:13	•				3		•	•					2	2	•	•	•			•		•		•	•	•					•		8	4			•		3	13	9	22	K										
74	103/11	Dedeönü Meydan Sok No:8	•				3		•						1			•	•				•		•		•						4		•		1		8	0	9	N													
75	104/1	Dedeönü Meydan Sok. No:17	•				3		•						1			•	•													2		•		1		6	0	7	N														
76	104/5-7	Kasap Sok. No:1 / Engin Sok No:16	•				3		•	•		•			2	2	•	•	•			•		•		•	•						8			•		2		13	2	17	K												
77	104/6-10	Engin Sok. No:12 / No:14	•				3		•						1		•	•	•		•		•		•		•	•					9	3		•		2		13	3	18	K												
78	104/5	Dedeönü Meydan Sok No:23			•		4		•			•			1	2	•	•	•				•		•		•	•					7			•		3	12	5	17	K													
80	104/9	Dedeönü Meydan Sok No:19	•				3		•						1		•	•	•			•				•	•						7	2		•		2		11	2	15	Ç												
81	108/1	? (Belediyeye ait)			•		3		•			•			1	2	•	•	•				•		•		•	•	•				•		8	4		•		3	12	9	21	K											
83	108/4-5	Dedeönü M. Sok No:26/Engin Sok No:20			•		3			•	•			•		4	•		•			•		•		•	•	•	•				7	5		•		2		10	9	21	K												
84	108/6	Engin Sok No:18	•				3				•				2		•	•	•				•			•	•	•					6	2		•		2		9	4	15	Ç												
85	108/7	Engin Sok No:22/24	•				3		•	•				•	2	4	•	•	•				•		•		•	•					7		•		1		12	4	17	K													
88	108/17	Güven Sok No:3	•				3		•	•				•	2	2		•							•		•	•					4		•		1		9	2	12	Ç													
89	108/18	Güven Sok No:5	•				3				•				2	2	•	•									•						3			•		2		6	2	10	Ç												
90	108/11	Engin Sok No:32	•				3		•	•				•	2	2	•	•	•			•				•		•					7			•		2		12	2	16	K												
92	108/10	Engin Sok No:36		•			3		•					•	1	2	•	•	•	•		•				•		•					7	2		•		2		11	4	17	K												
93	113/1	Engin Sok No:7 / Çifteler Sok No:13		•			3				•	•				4	•	•	•				•				•						5		•		1		8	4	13	Ç													
95	113/4	Köprülü Çeşme Sok No:2	•				3		•					•	1	2	•	•	•						•		•						6	2		•		2		10	4	16	K												
96	113/5-6-7	Köprülü Çeşme Sok No:4-6-8	•				3			•	•				2			•					•			•				•			4	2	•		1		7	4	12	Ç													
99	113/18	Kahveci Bekir Sok No:32	•				3		•					•	2	2	•	•	•			•		•		•	•						9			•		2		15	2	19	K												
100	113/19-20	Kahveci Bekir Sok No:34		•			3				•				2				•							•							2			•		2		5	2	9	N												
101	113/21-22-3	Engin Sok No:21 / No:19 / No:17	•				3		•	•				•	4	2	•	•	•			•		•		•	•						8			•		2		15	2	19	K												
102	113/24	Engin Sok No:9	•				3		•						3				•						•	•							4		•		1		10	0	11	Ç													

EK- 25 (Devam) İç değerlendirme tablosu

ENVANTER NO	ADA/PARSEL	ADRES	PLAN TİPİ				K. Plan Tipi Puanları toplamı	E. Plan Tipi Puanları toplamı	PLAN ELEMANLARI						K. Plan Elemanları Toplamı	E. Plan Elemanları Toplamı	İÇ MEKAN ELEMANLARI																K. İç Mekan Elemanları Toplamı	E. İç Mekan Elemanları Toplamı	DEĞİŞMİŞLİK			Değişmişlik Toplamı	E. DeğişmişlikToplamı	KARAKTERİSTİK TOPLAMI	ENDERLİK TOPLAMI	TOPLAM SONUÇ	GENEL SONUÇ												
			K						K								DOLAPLAR				K	E	OCAKLAR		TAVANLAR		İÇ KAPILAR		K	K	E	E			E	E																			
			Dış Hanaylı sıra odalı	İç Hanaylı	E	Dış- Köşe Hanaylı			İç- Dış Hanaylı	İki-üç odalı	Köşk	Çok odalı	Kışlık Katlı	Hariciye			Baş oda	K	E	Ocak			E	Ahşap çıtalı tavan	Süslemeli tavan göbeği	Kemerli Kapı	Süslemeli kapı	Geleneksel iç pencere									Ahşap merdiven							Bahçede tandır yeri	Seki	Sergen	Serpın								
																																																K	E	K	E	K	E	K	E
																																																3	3	4	5	1	1	2	2
103	113/8	Engin Sok No:11	•				3		•					1			•								4		•							4		•			1		8	0	9	N											
104	113/9	Engin Sok No:13	•				3		•					1			•			•					9		•							9				3	13	3	16	K													
105	111/1	Engin Sok No:23 (Traşzade Konağı)	•				3			•	•	•	•	6		•	•		•	•	•	•	•	•	9	17		•						9			2		13	23	38	E													
106	111/2	Kahveci Bekir Sok No:41			•			4		•	•			1	2	•	•		•		•			8			•							8			2		9	6	17	K													
107	111/3	Kahveci Bekir Sok No:39	•				3			•	•			1	2	•	•		•					8			•							8			2		12	2	16	K													
108	111/4	Köprülü Çeşme Sok No:20	•				3		•					1						•				4			•							4			2		8	0	10	Ç													
110	111/6	Bahçeici Sok No:42		•			3				•				2		•	•						3			•							3			1		6	2	9	N													
111	111/7	Engin Sok No:25	•				3		•			•		1	2		•	•			•			6			•							6			1		10	2	13	Ç													
115	126/2-3	Ara Sok No:9	•				3		•					1			•	•			•			4				•							4			2		8	0	10	Ç												
116	126/4	Çerçi Sok No:7	•				3		•					1	2	•	•	•			•			7			•							7			1		11	2	14	Ç													
118	126/6-7-8	Çerçi Sok No:3 / Ara Sok No:1	•				3		•					1		•	•	•			•			7			•							7			1		11	0	12	Ç													
119	126/9	Çerçi Sok No:1			•			4	•			•		1	2	•	•	•			•			6	3			•							6	3		2		7	9	18	E												
120	125/1	Köprülü Çeşme Sok No:5	•				3		•			•		1	2	•	•	•			•			5				•							5			2		9	2	13	Ç												
122	125/3	Çerçi Sok No:2 / Harman Sok No:3	•				3		•					1	2		•	•	•			•		5	4			•							5	4		2		9	6	17	K												
124	125/6	Harman Sok No:7	•				3		•					1	2	•	•				•			5			•							5			1		9	2	12	Ç													
128	125/13	Köprülü Çeşme sok no.9	•				3			•	•			1	2	•	•	•			•	•	•	8	7			•							8	7		2		12	9	23	K												
130	125/7	Harman Sok No:1	•				3		•	•				2	2	•	•	•	•	•				8	11										8	11			3	13	16	29	E												
132	124/1	Harman Sok No:10	•				3		•					1		•	•	•			•			9	3			•							9	3		2		13	3	18	K												
133	124/2-3	Harman Sok No:12 / No:14	•				3		•					1	2	•	•	•			•			5			•								5			1		9	2	12	Ç												
135	124/5	Kuruçeşme No:2 / Harman Sok No:16			•			4			•				4	•	•	•			•			7	2			•							7	2		2		7	10	19	E												
136	124/6	Kuruçeşme No:6 / Kahvecibekir No:12			•			4	•			•		1	4	•	•	•			•			9	2			•							9	2		2		10	10	22	E												
137	124/8	Kahvecibekir No:16	•				3		•					1	2			•						2			•								2			1		6	2	9	N												
138	124/9-10	Kahvecibekir No:18	•				3		•	•				2	2	•	•	•	•			•		6	6										6	6			3	11	11	22	E												
139	116/1-2	Kahvecibekir No:37		•			3			•	•			1	2	•	•	•			•			7				•							7			2		11	2	15	K												
140	116/4	Kahvecibekir No:31			•			4			•				2	•	•	•			•			7	2		•								7	2		1		7	8	16	K												
142	116/8	Kahvecibekir No:23	•				3		•					1			•	•						3			•								3			1		7	0	8	N												
143	116/10	Kahvecibekir No:19	•						•			•		1	2	•	•	•			•			7			•								7			1		8	2	11	Ç												

EK- 25 (Devam) İç değerlendirme tablosu

ENVANTER NO	ADA/PARSEL	ADRES	PLAN TİPİ				K. Plan Tipi Puanları toplamı	E. Plan Tipi Puanları toplamı	PLAN ELEMANLARI						K. Plan Elemanları Toplamı	E. Plan Elemanları Toplamı	İÇ MEKAN ELEMANLARI																K. İç Mekan Elemanları Toplamı	E. İç Mekan Elemanları Toplamı	DEĞİŞMİŞLİK			Değişmişlik Toplamı	E. Değişmişlik Toplamı	KARAKTERİSTİK TOPLAMI	ENDERLİK TOPLAMI	TOPLAM SONUÇ	GENEL SONUÇ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
			K						K								DOLAPLAR				K	E	OCAKLAR		TAVANLAR		İÇ KAPILAR		K	K	E	E			E	E																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
			Dış Hanaylı sıra odalı	İç Hanaylı	Dış- Köşe Hanaylı	İç- Dış Hanaylı			İki-üç odalı	Köşk	Çok odalı	Kışık Katlı	Hariciye	Baş oda			K	E	K	E			K	E	K	E	K	E									K							E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E

EK-26 İç değerlendirme

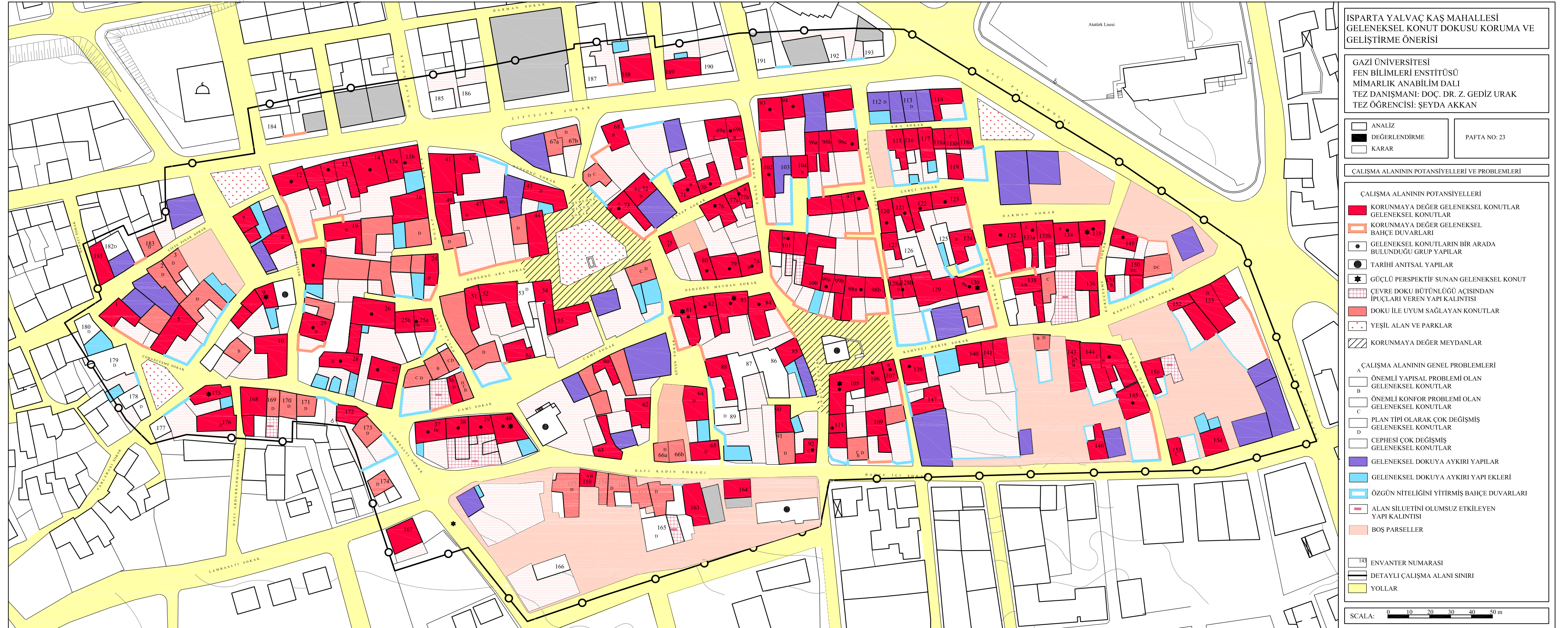
EK-28 Dış değerlendirme

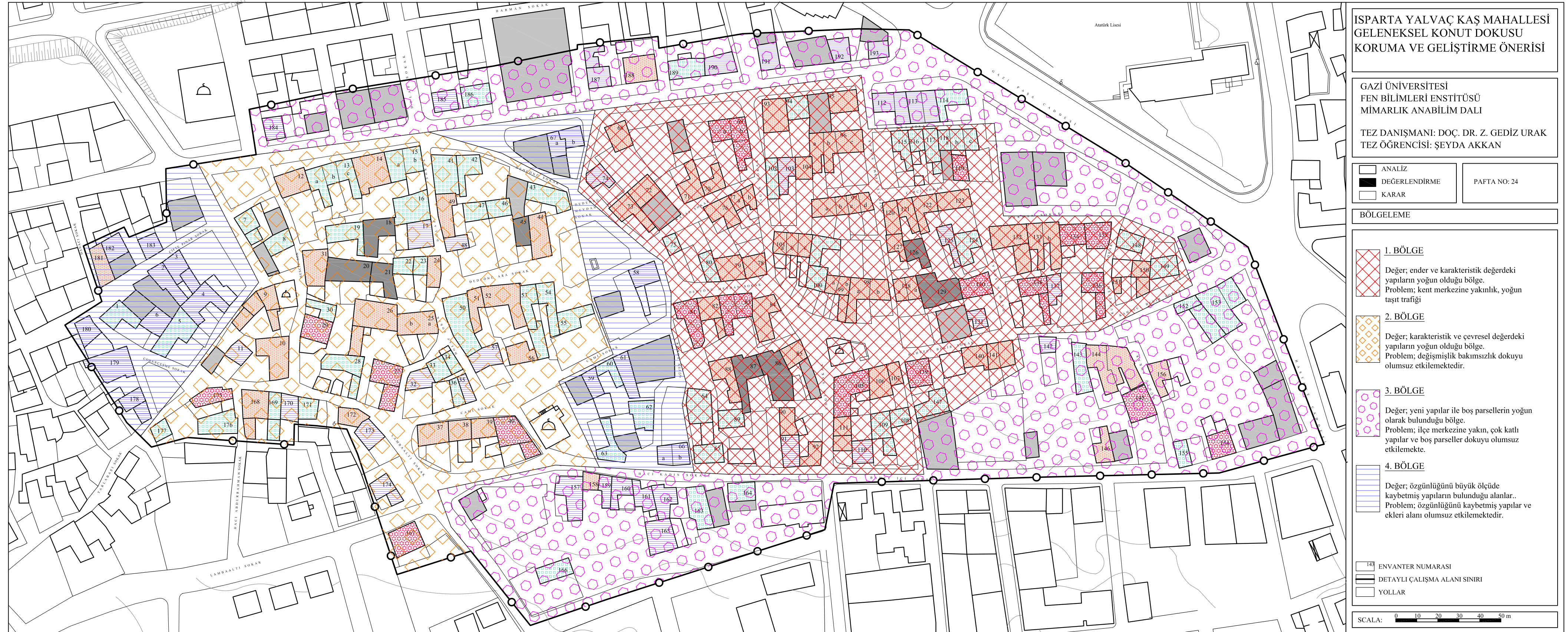
EK-29 Genel değerlendirme

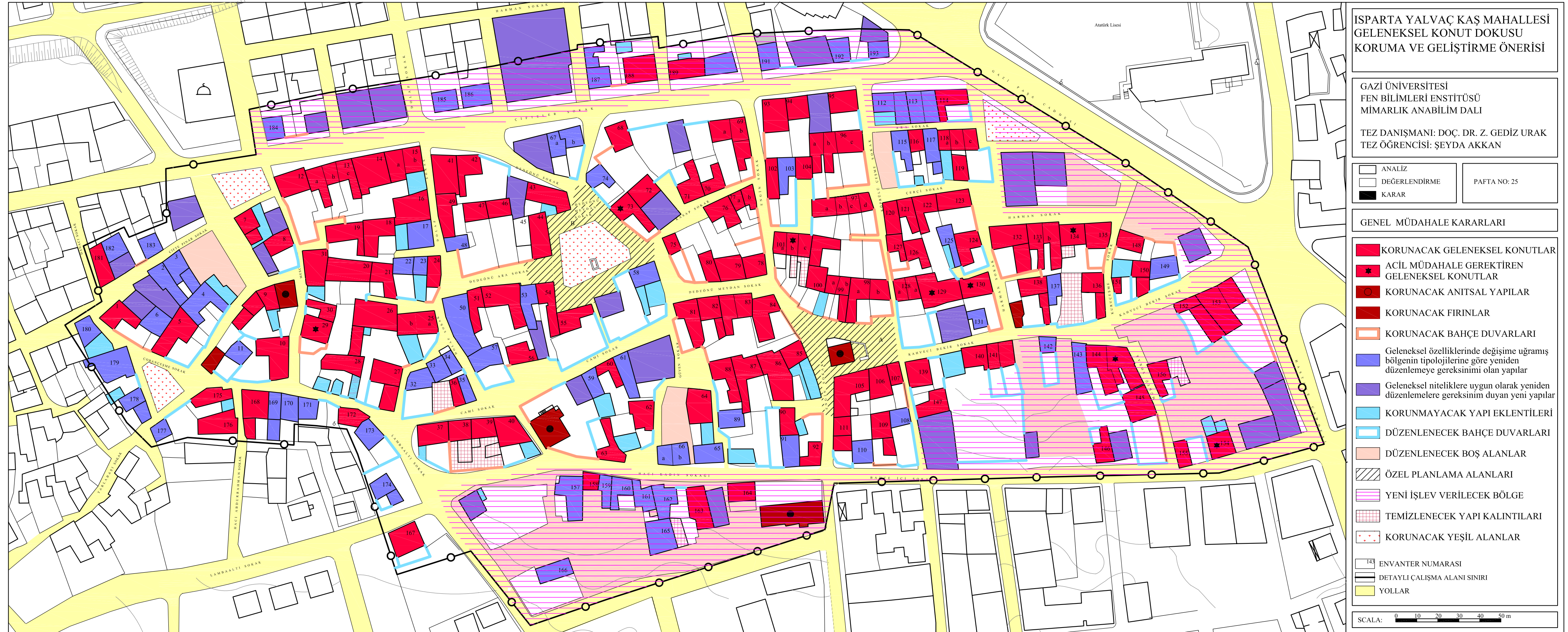
EK-30 Çalışma alanının potansiyel ve problemleri

EK-31 Bölgeleme

EK-32 Genel müdahale kararları

EK-34 Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

(i)

Resim 34.1. Pazar Mahallesi

a.) Devlethan Camisi

b.) Çınaraltı'nda yer alan bir yapı

c, d, e, f, g, h.) Pazar Mahallesi'nden yer alan geleneksel konutlar

ı.) Yalvaç Müzesi

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 34.2. Debbağlar (Tabaklar) Mahallesi

a, b, c, d, e.) Debbağlar Mahallesi'nden yer alan geleneksel doku örnekleri

f.) Debbağlar Camisi

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Resim 34.3. Leblebiciler Mahallesi

a.), Leblebiciler Mahallesi Camisi

c, d, e, f, g, h.) Leblebiciler Mahallesi'nden yer alan geleneksel doku örnekleri

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 34.4. Saray Mahallesi
a, b, c, d, e.) Leblebiciler Mahallesi'nden yer alan geleneksel doku örnekleri
f.) Saray Mahallesi Camisi

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

(i)

(j)

Resim 34.5. Eski Mahalle

a, b, c, d, e, f, g, h, i.) Eski Mahalle geleneksel doku örnekleri
j.) Eski Mahalle Camisi

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 34.6. Müderris Mahallesi

a.) Müderris Mahallesi Camisi

b, c, d, e.) Müderris Mahallesi geleneksel doku örnekleri

f.) Müderris Mahallesi yeni doku

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 34.7. Kızılca Mahallesi

a.) Kızılca Mahalle Camisi

b, c, d, e, f.) Kızılca Mahallesi geleneksel doku örnekleri

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Resim 34.8. Görgü Mahallesi

a, b.) Restore edilen tescilli yapı

c, d, e, f, g, h.) Görgü Mahallesi geleneksel doku örnekleri

EK- 34 (Devam) Yalvaç geleneksel dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

Resim 34.8. Görgü Mahallesi

a, b, c, d, e, f, g, h.) Görgü Mahallesi geleneksel doku örnekleri

EK- 35 Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

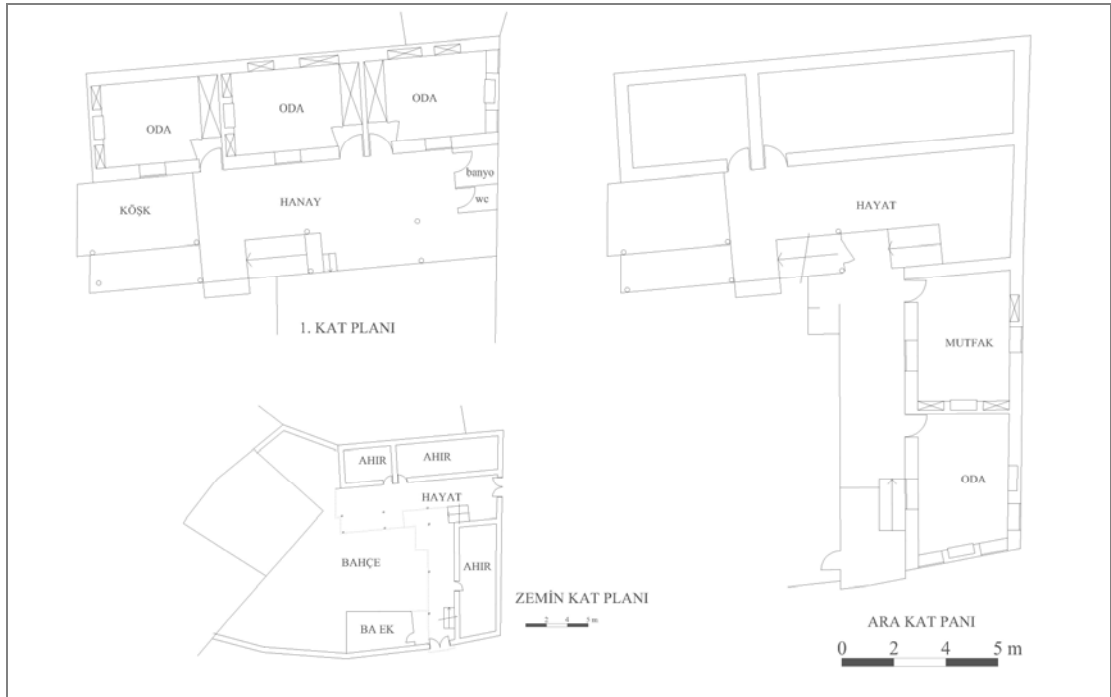
(c)

(d)

Resim 35.1. 10 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları
c, d.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.1. 10 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

Resim 35.2. 14 envanter nolu yapı fotoğrafları

a. Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e, f, g. İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.2. 14 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

Resim 35.3. 24 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafları

Şekil 35.3. 24 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

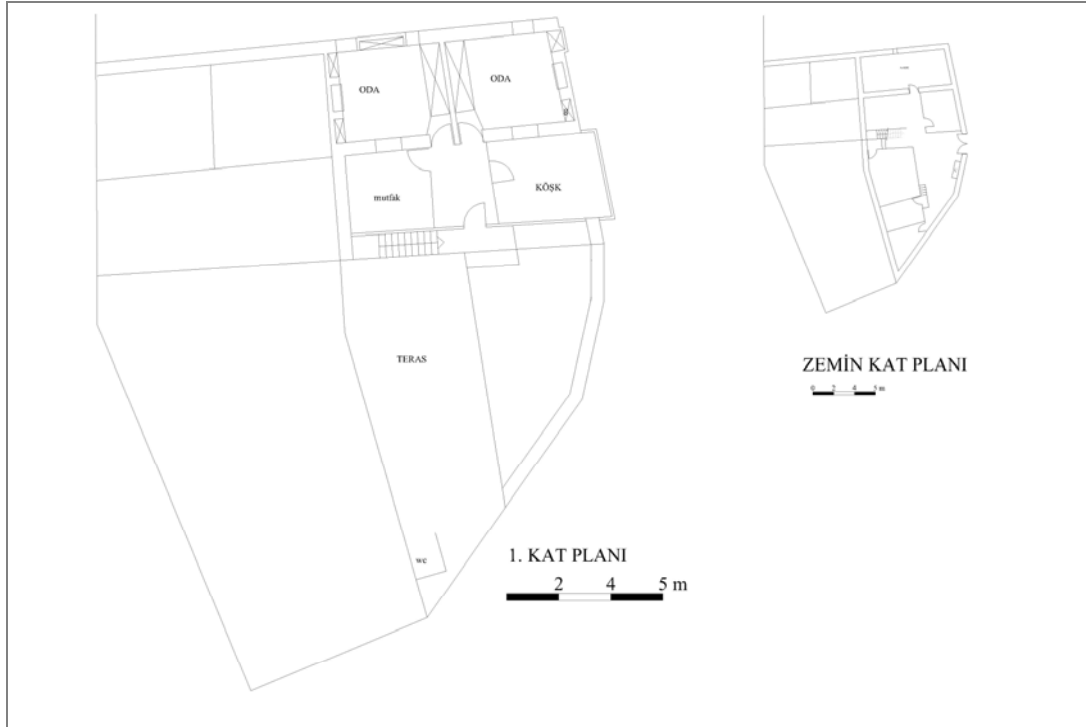

(a)

(b)

Resim 35.4. a.) 25 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafı
b.) 25 envanter nolu yapı iç mekan fotoğrafı

Şekil 35.4. 25 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

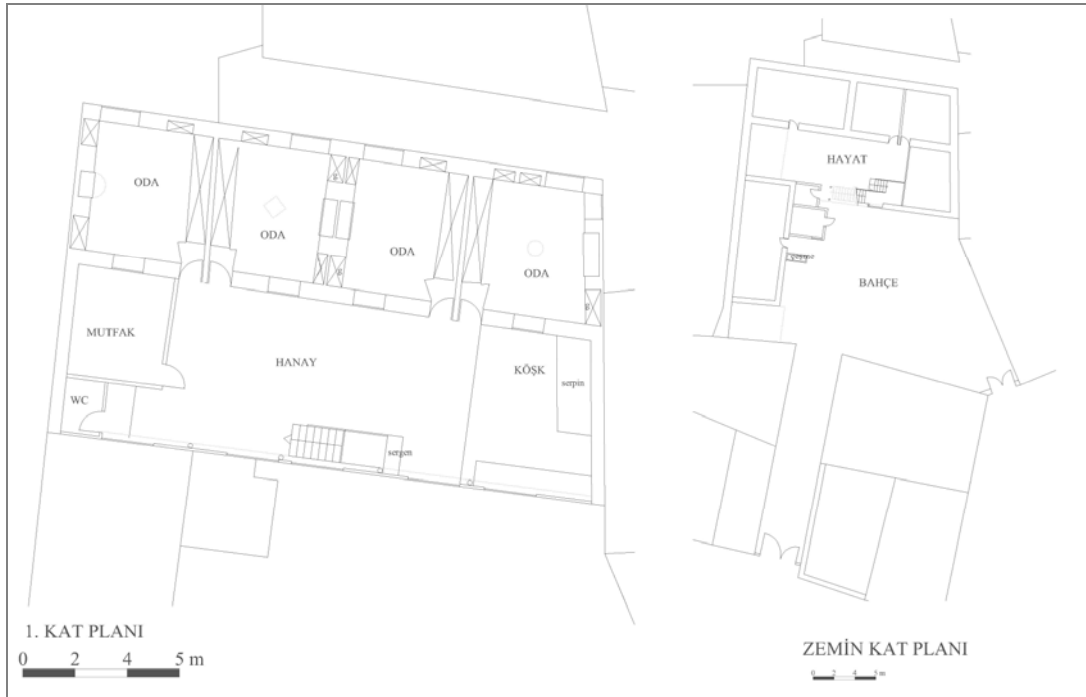

(f)

Resim 35.5. 26 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b, c.) Dış cephe fotoğrafları

d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.5. 26 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

(g)

(h)

(i)

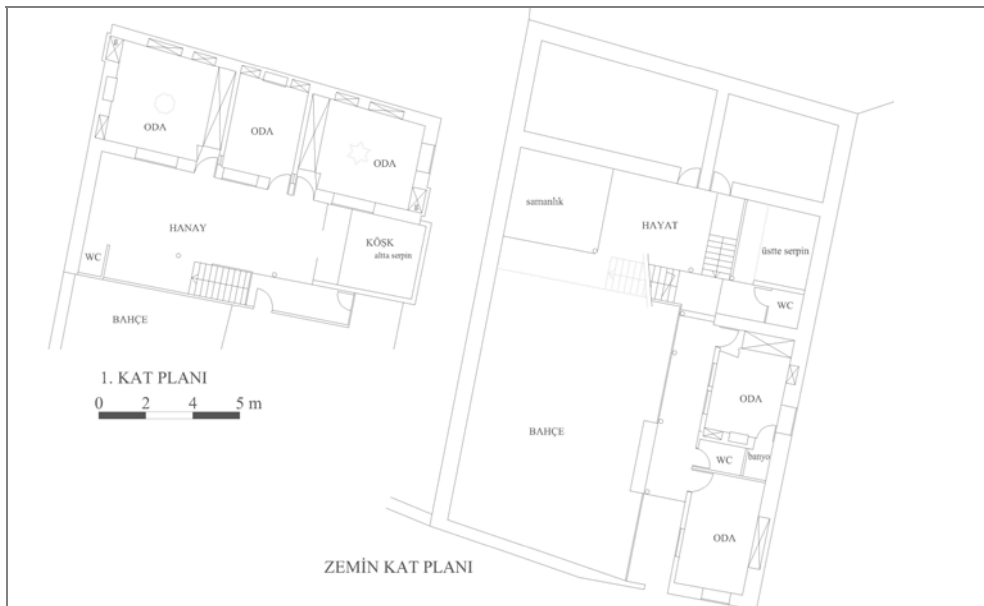

(j)

Resim 35.6. 27 envanter nolu yapı fotoğrafları

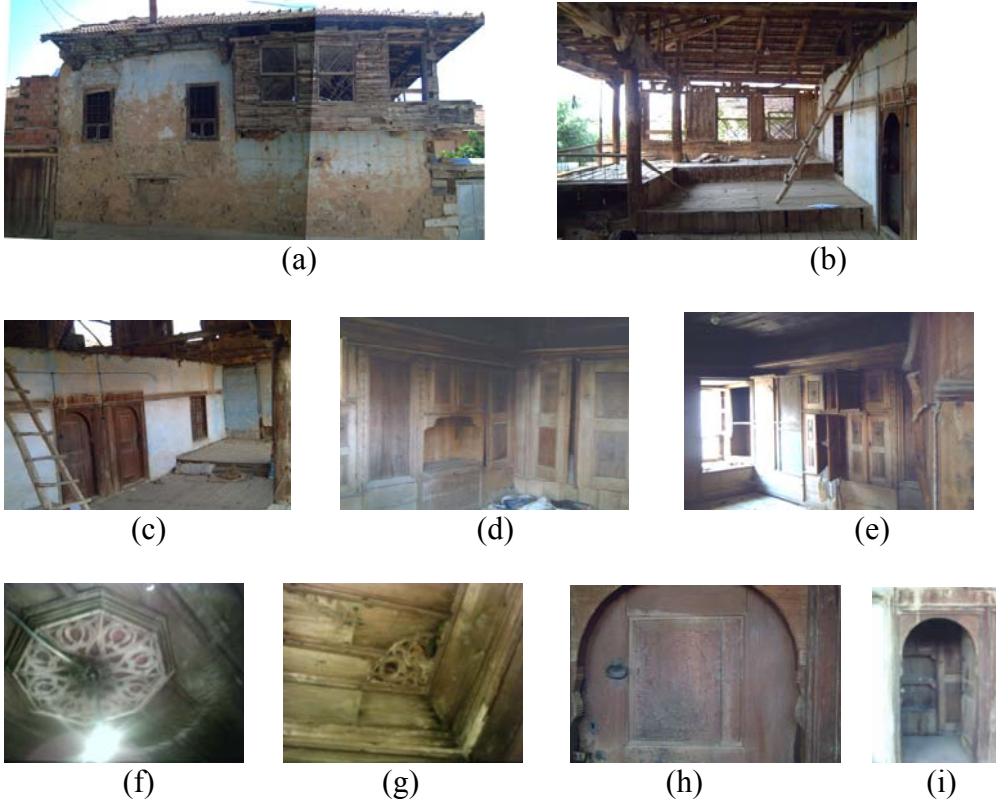
a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e, f, g, h, i, j.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.6. 27 envanter nolu yapı planları

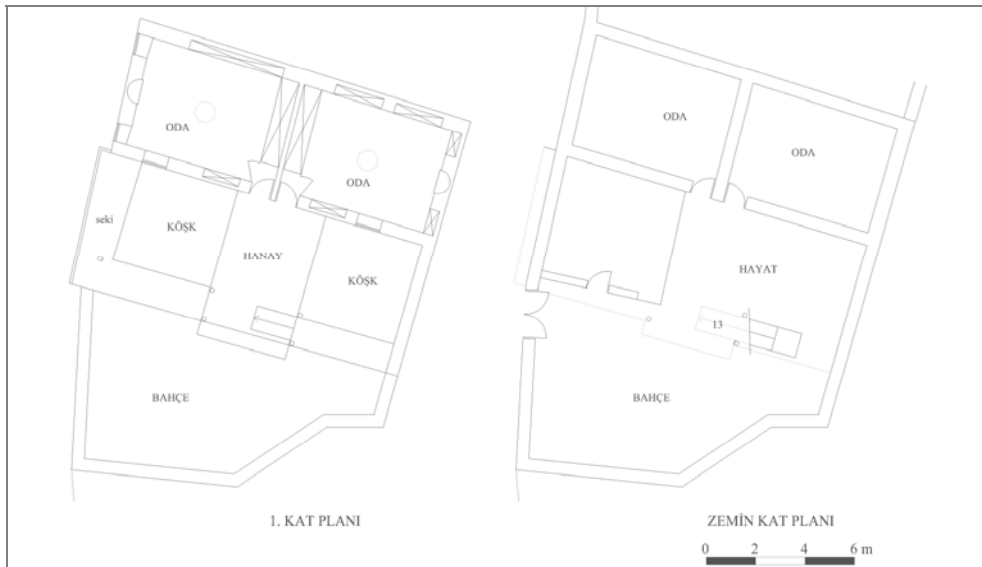
EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.7. 29 envanter nolu yapı fotoğrafları

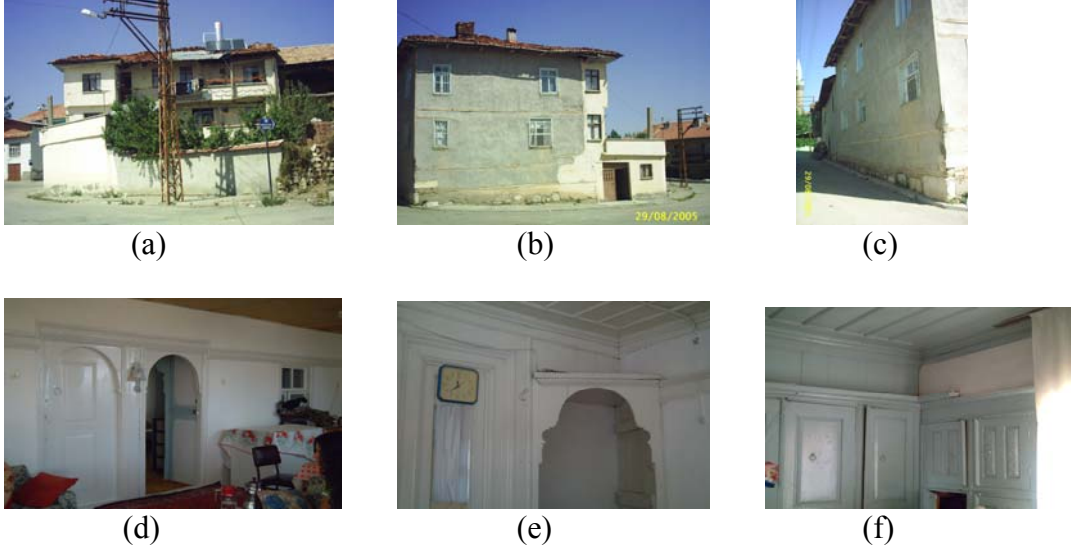
a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e, f, g, h, i.) İç mekan fotoğrafları

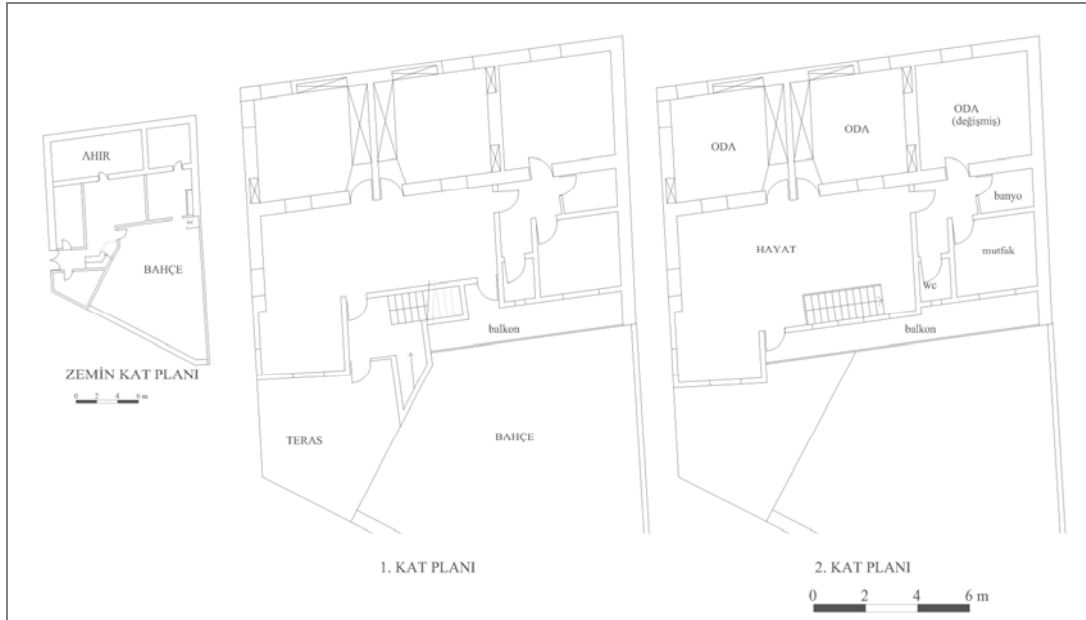

Şekil 35.7. 29 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.8. 37 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b, c.) Dış cephe fotoğrafları
d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.8. 37 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 35.9. 40 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.9. 40 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.10. 41 envanter nolu yapı

Şekil 35.10. 41 envanter nolu yapı planları

Resim 35.11. 42 envanter nolu yapı

Şekil 35.11. 42 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

Resim 35.12. 44 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b.) Dış cephe fotoğrafları
c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.12. 44 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.13. 52 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f, g, h.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.13. 52 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

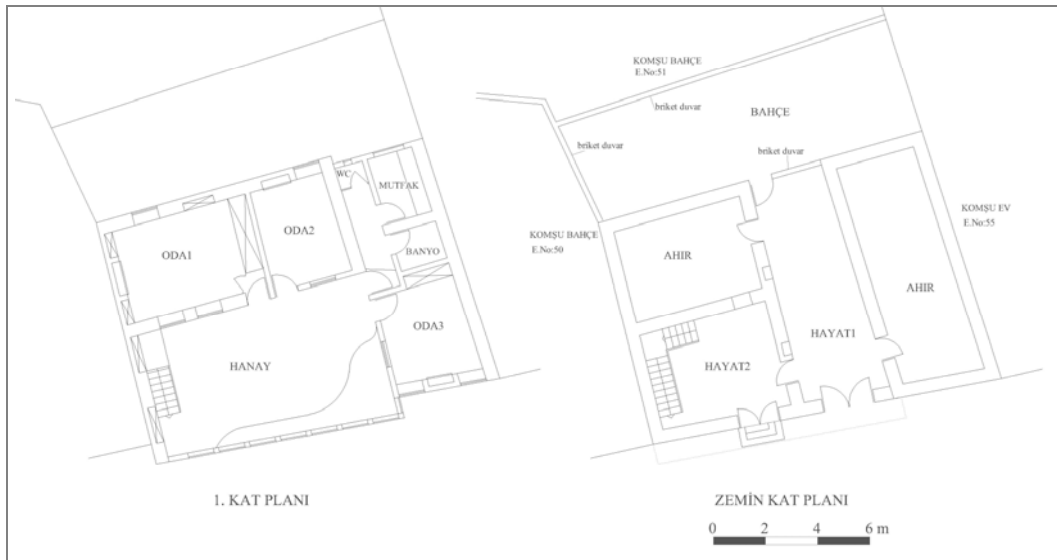

(d)

(e)

Resim 35.14. 56 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b.) Dış cephe fotoğrafı
c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.14. 56 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

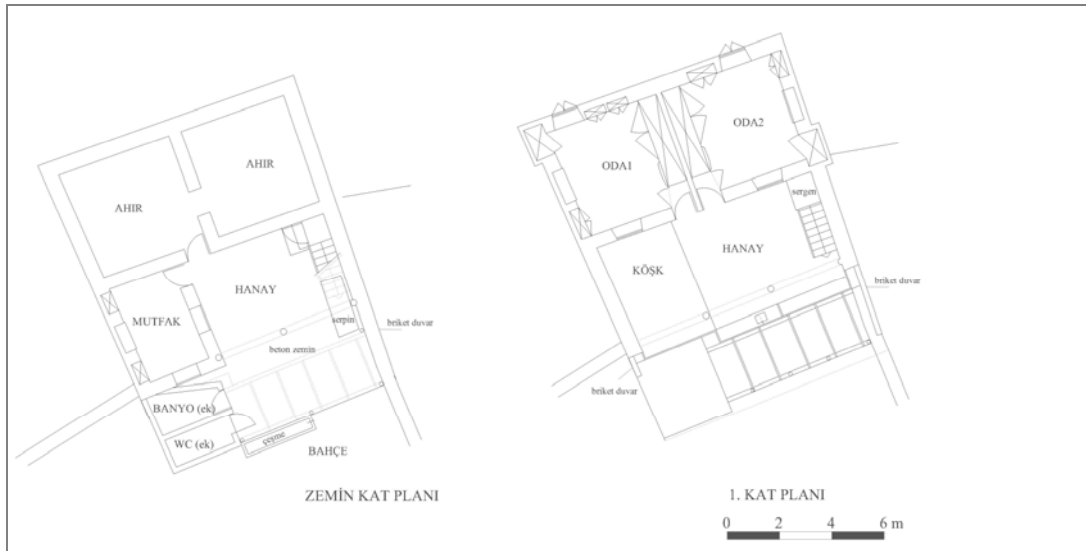

(f)

Resim 35.15. 68 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.15. 68 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

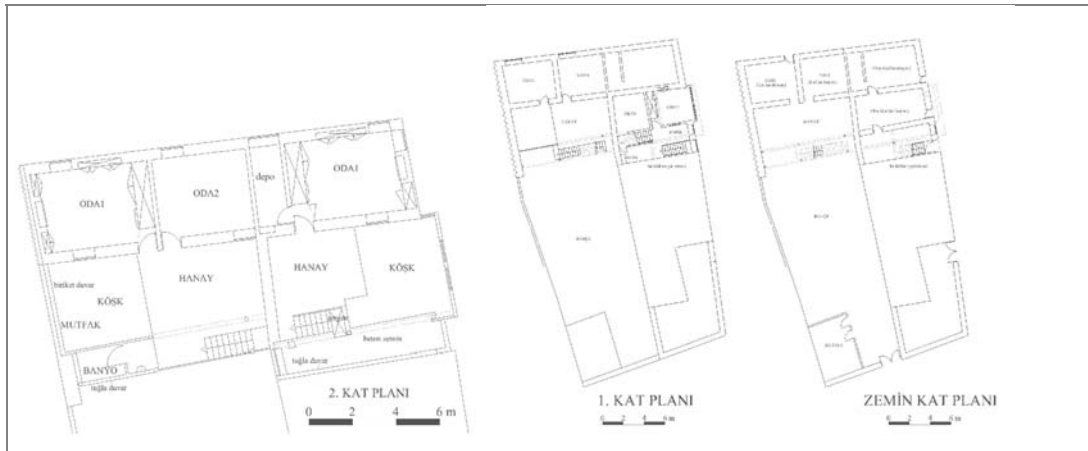

(e)

Resim 35.16. 69 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.16. 69 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

Resim 35.17. 71 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.17. 71 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

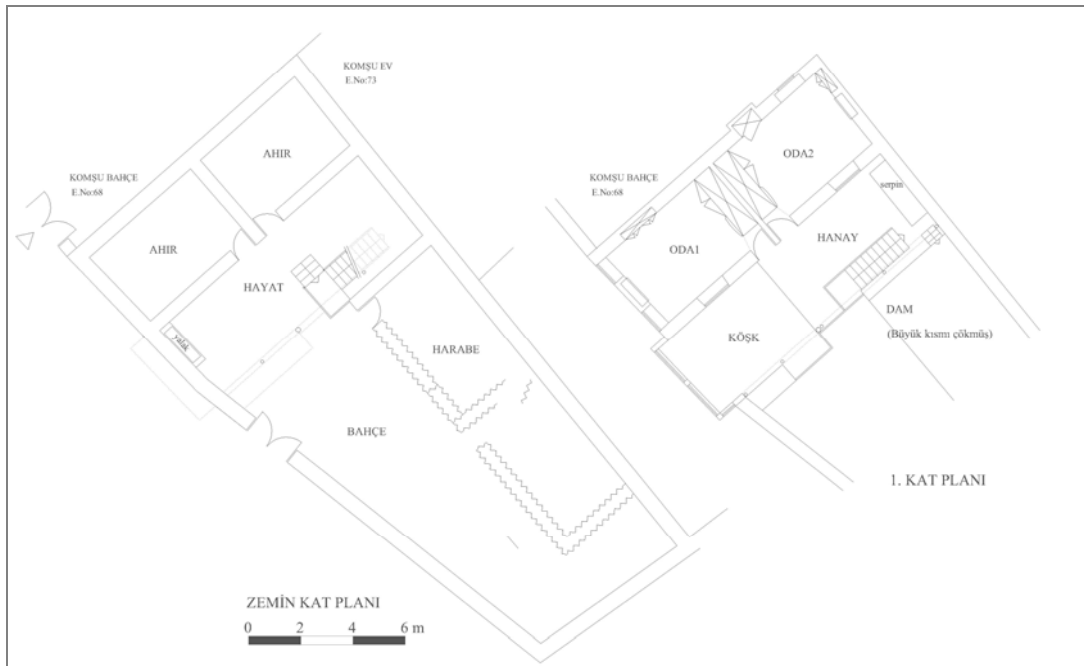

(f)

Resim 35.18. 73 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.18. 73 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

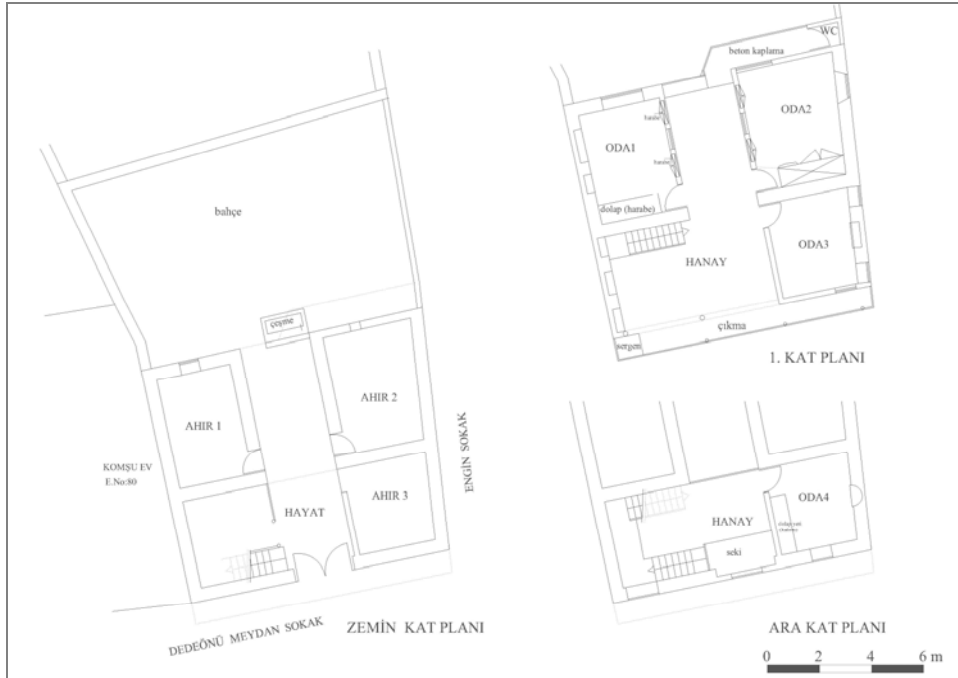

(e)

Resim 35.19. 78 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.19. 78 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

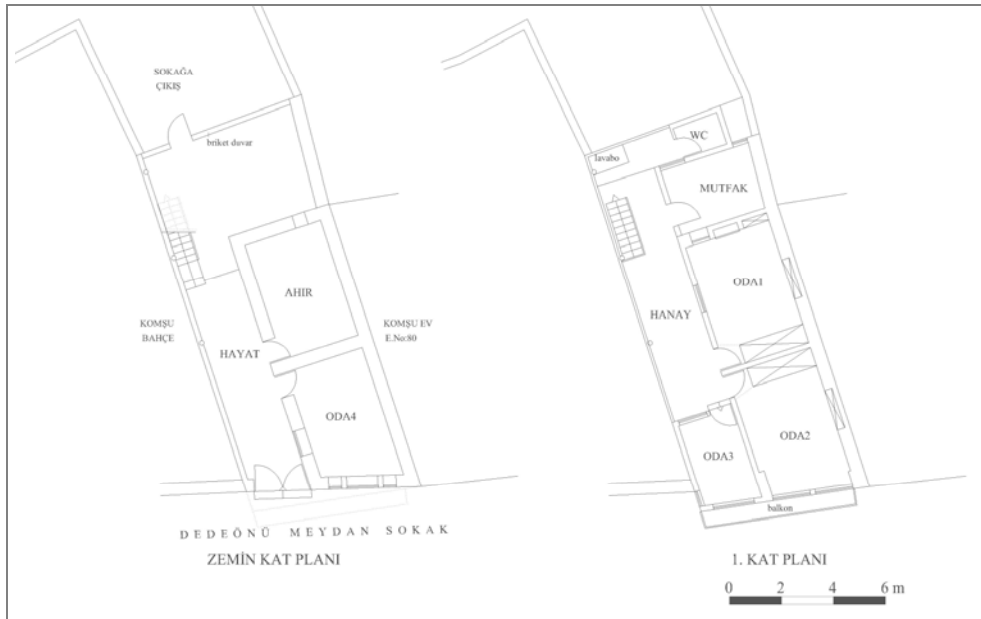

(d)

Resim 35.20. 80 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.20. 80 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.21. 81 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f, g, h, i.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.21. 81 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 35.22. 83 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.22. 83 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

Resim 35.23. 84 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafları

Şekil 35.23. 84 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.24. 85 envanter nolu fotoğrafı

Şekil 35.24. 85 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

Resim 35.25. 88 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b.) Dış cephe fotoğrafları
c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

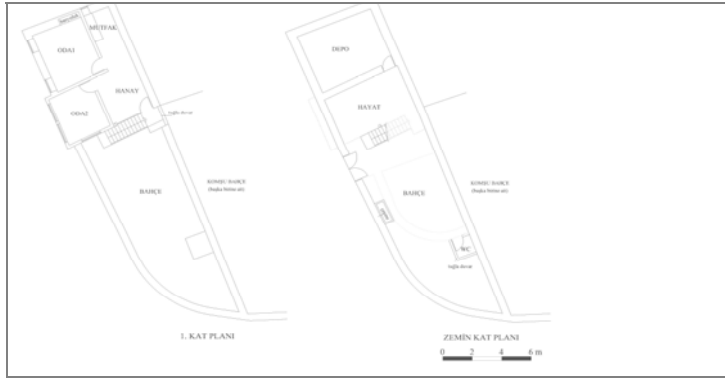

Şekil 35.25. 88 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

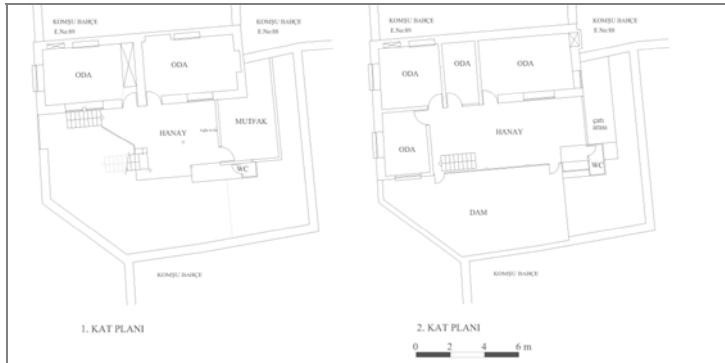
Resim 35.26. 75 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafları

Şekil 35.26. 75 envanter nolu yapı planları

Resim 35.27. 89 envanter nolu yapı fotoğrafı

Şekil 35.27. 89 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

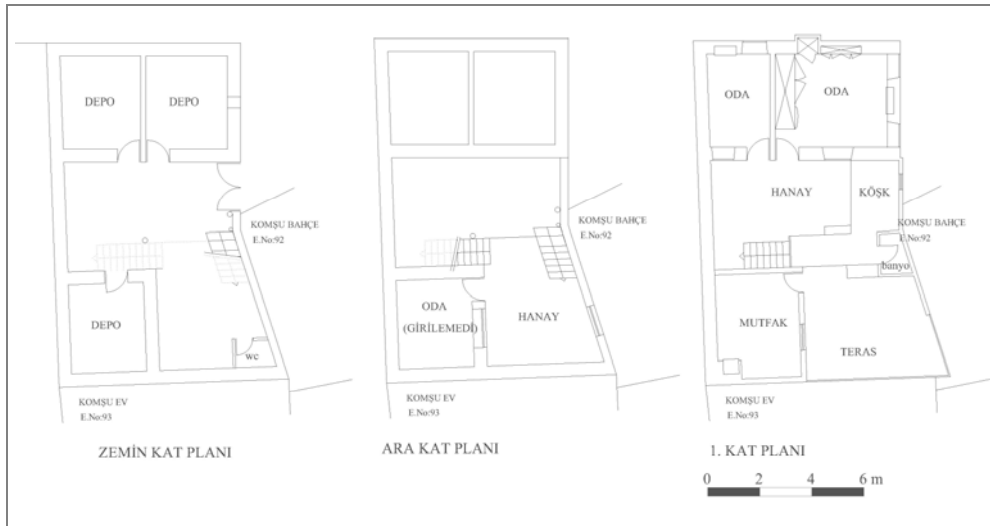

(e)

Resim 35.28. 90 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.28. 90 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Resim 35.29. 95 envanter nolu yapı fotoğrafları

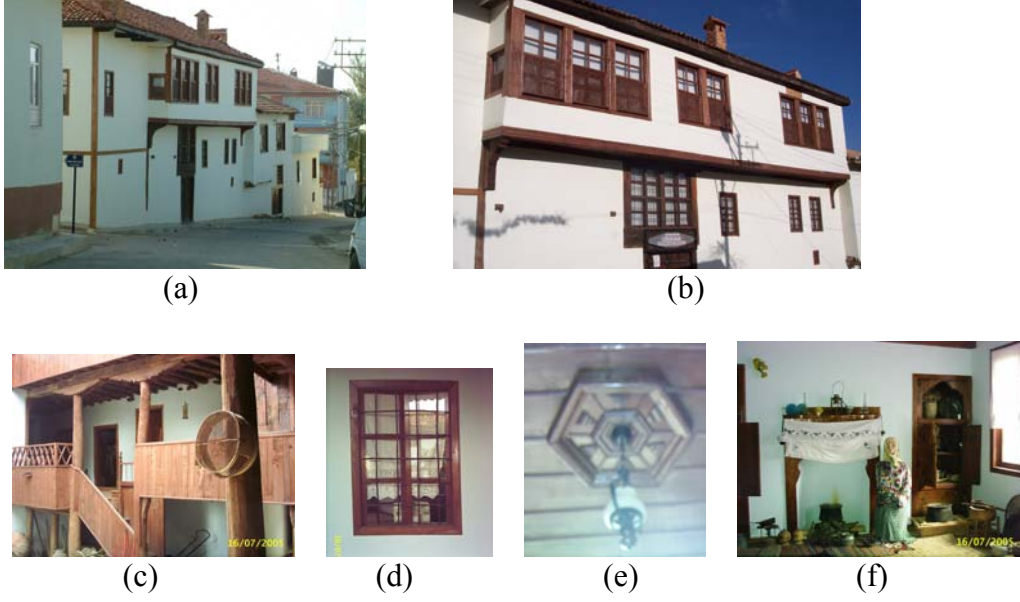
a, b.) Dış cephe fotoğrafları

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.29. 95 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.30. 105 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafı

c, d, e, f.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.30. 105 envanter nolu yapı planları ve cepheleri

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.31. 106 envanter nolu yapı fotoğrafı

Şekil 35.31. 106 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.32. 107 envanter nolu yapı fotoğrafları

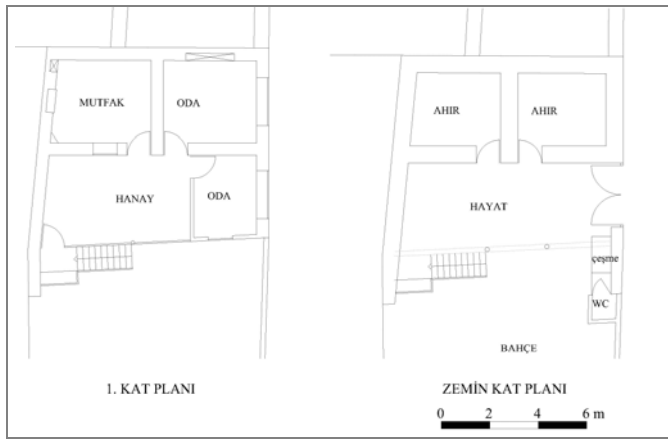

Şekil 35.32. 107 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.33. 108 envanter nolu yapı fotoğrafı

Şekil 35.33. 108 envanter nolu yapı planları

Resim 35.34. 110 envanter nolu yapı fotoğrafı

Şekil 35.34. 110 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.35. 111 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafları

Şekil 35.35 111 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

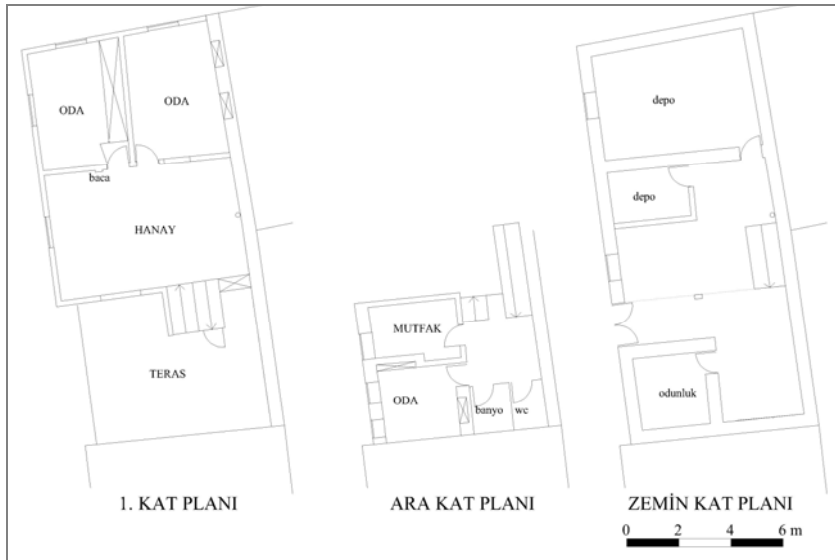

(c)

Resim 35.36. 120 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.36. 120 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

Resim 35.37. 122 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c.) İç mekan fotoğrafları

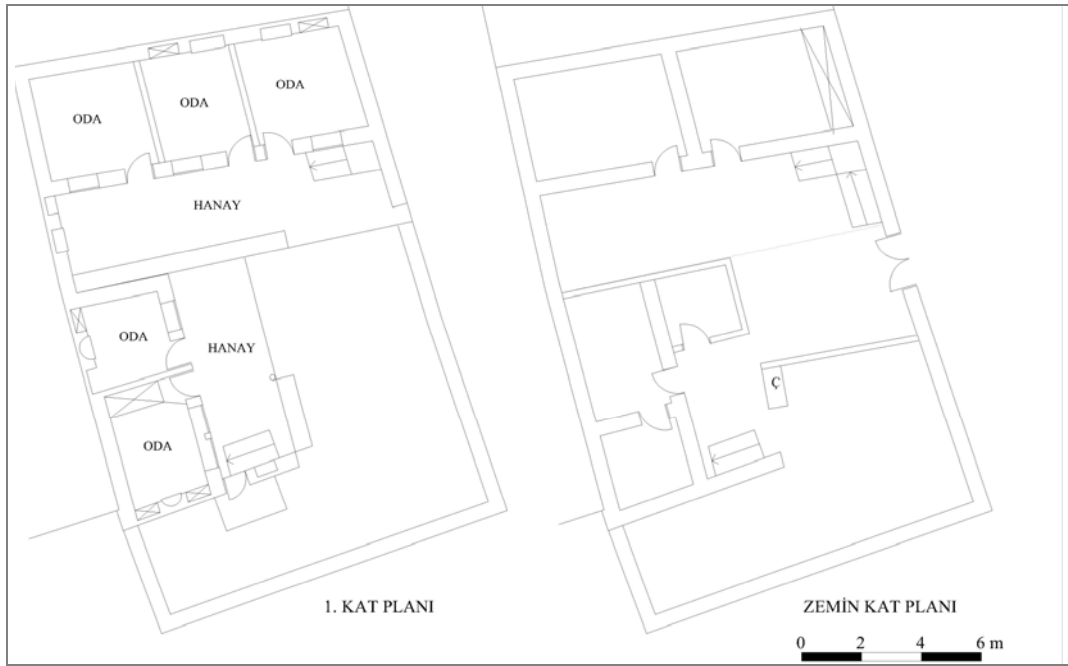
Şekil 35.37. 122 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

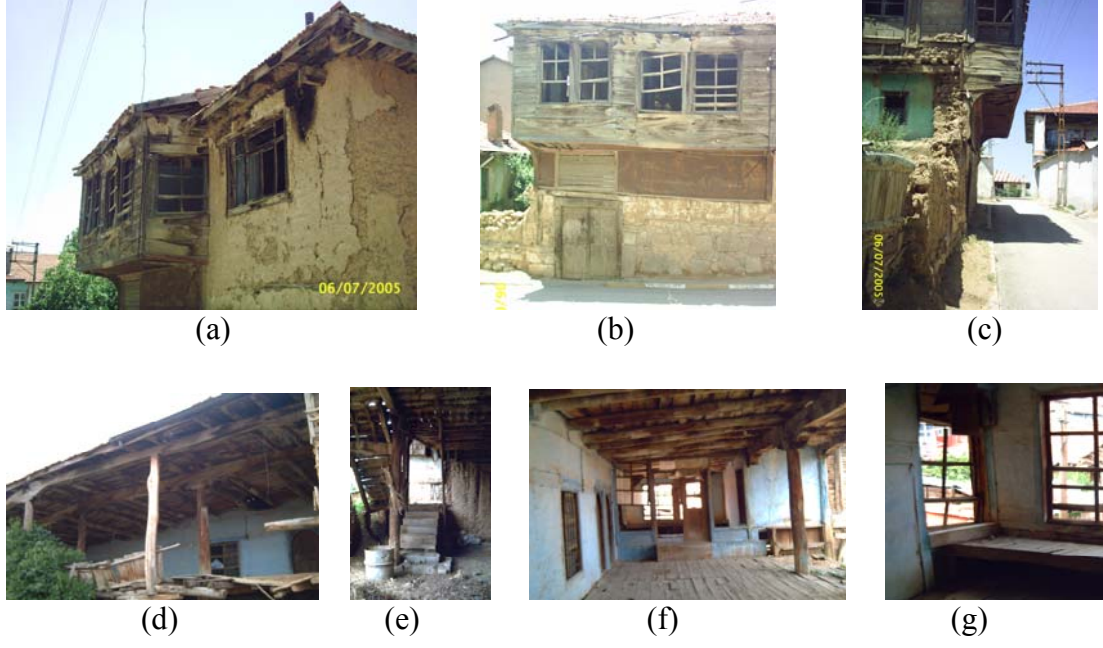
Resim 35.38. 124 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı
b, c.) İç mekan fotoğrafları

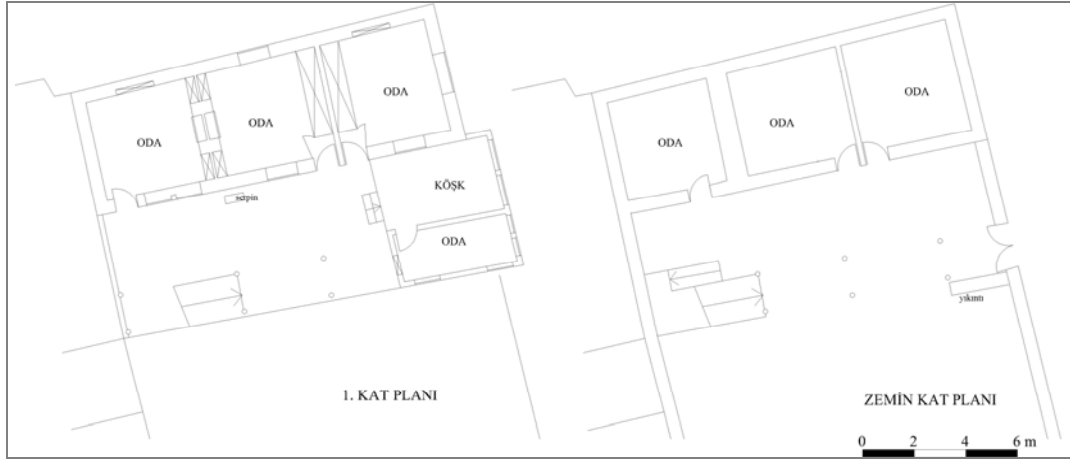

Şekil 35.38. 124 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.39. 130 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b, c.) Dış cephe fotoğrafları
d, e, f, g.) İç mekan fotoğrafları

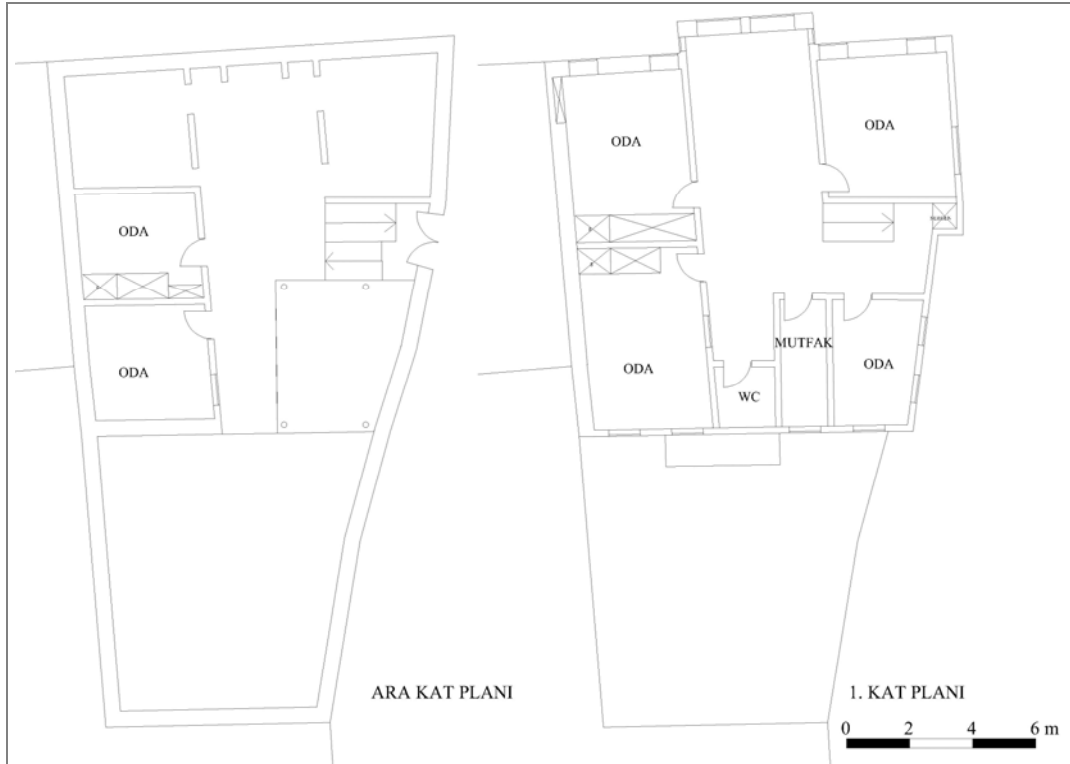

Şekil 35.39. 130 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.40. 135 envanter nolu yapı fotoğrafları

Şekil 35.40. 135 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

(d)

Resim 35.41. 138 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b.) Dış cephe ve bahçe cephesi fotoğrafları
c, d.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.41. 138 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.42. 139 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafı

Şekil 35.42. 139 envanter nolu yapı plan ve cepheleri

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

(a)

(b)

(c)

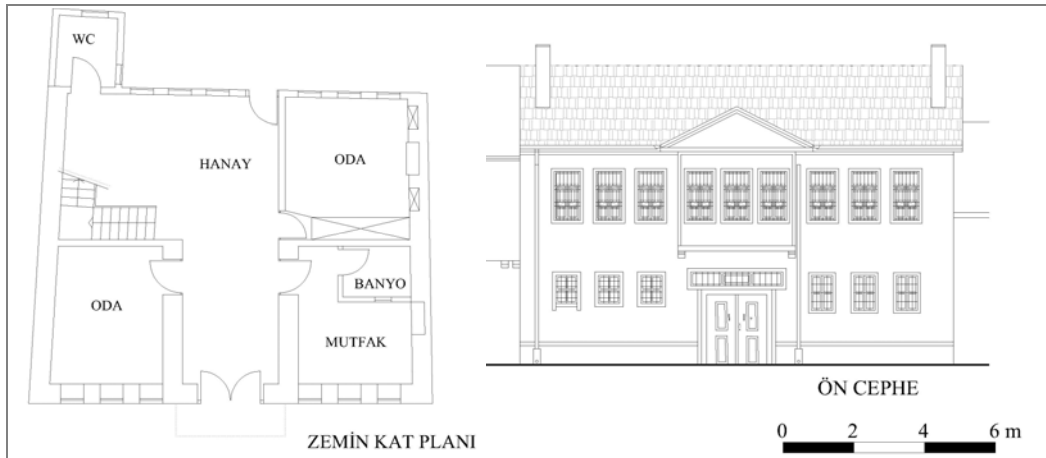

(d)

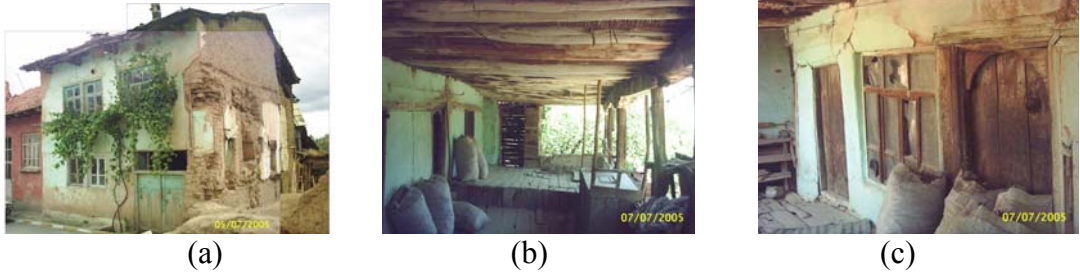
(e)

Resim 35.43. 140 envanter nolu yapı fotoğrafları
a, b.) Dış cephe fotoğrafları
c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.43. 140 envanter nolu yapı plan ve ön cephesi

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.44. 143 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c.) İç mekan fotoğrafları

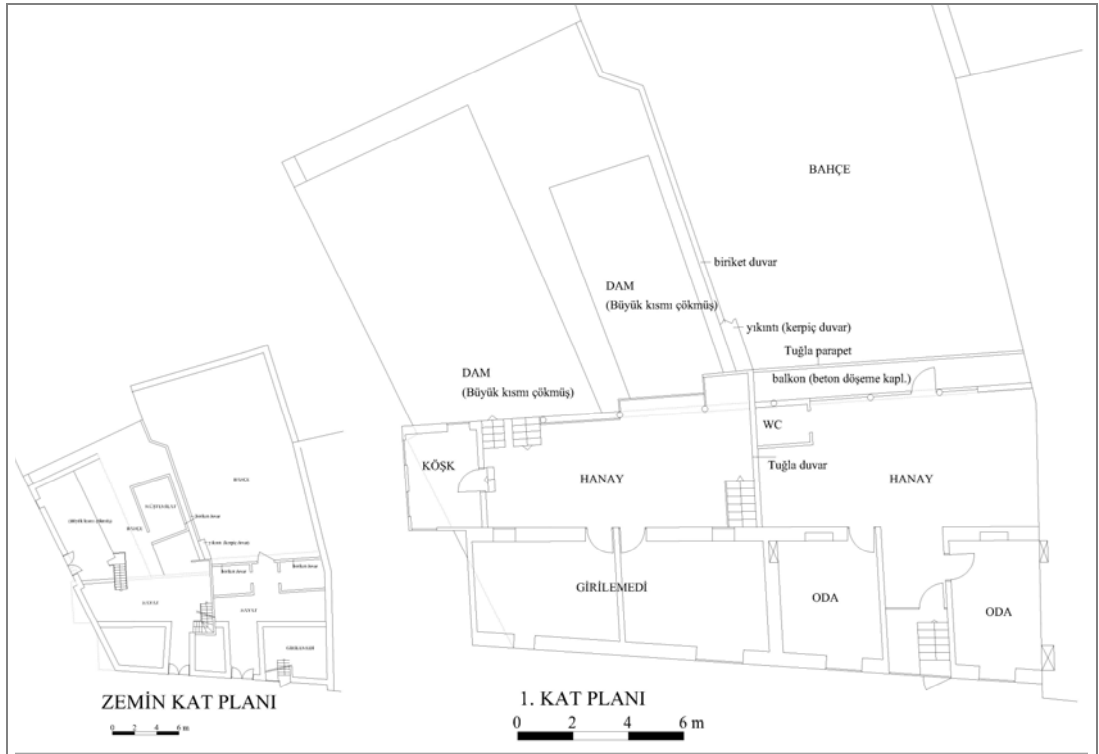

Şekil 35.44. 143 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

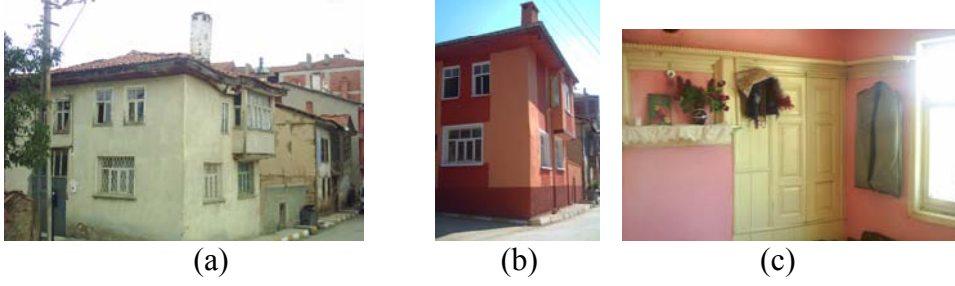

Resim 35.45. 144 envanter nolu yapı dış cephe fotoğrafları

Şekil 35.45. 144 envanter nolu yapı planları

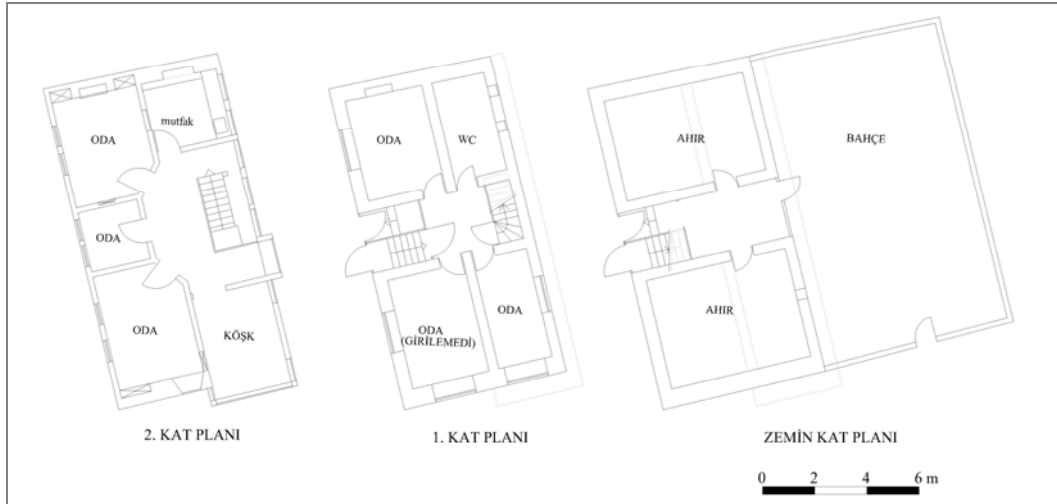
EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.46. 155 envanter nolu yapı fotoğrafları

a, b.) Dış cephe fotoğrafı

c, d, e.) İç mekan fotoğrafları

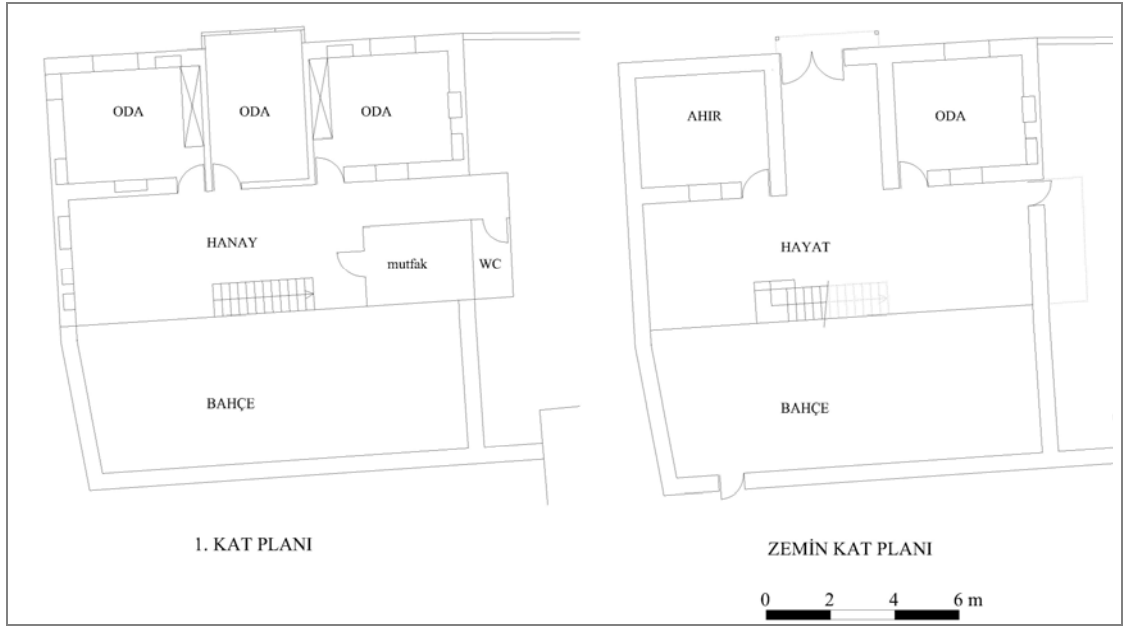

Şekil 35.46. 155 envanter nolu yapı planları

EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

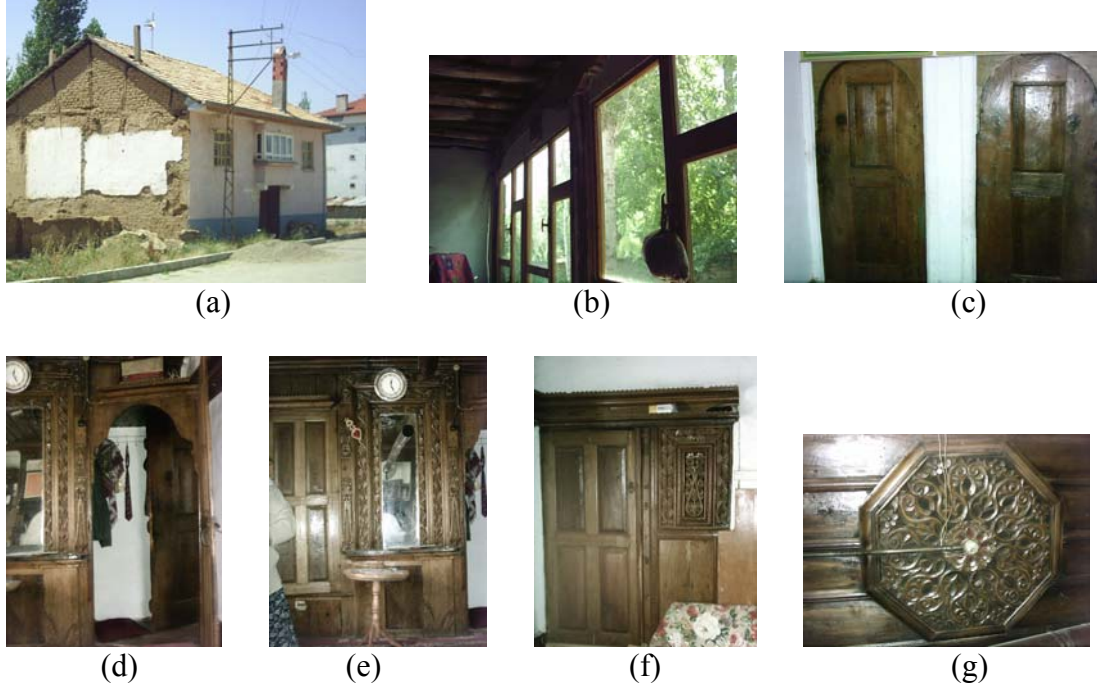

Resim 35.47. 164 envanter nolu yapı fotoğrafı

Şekil 35.47. 164 envanter nolu yapı planları

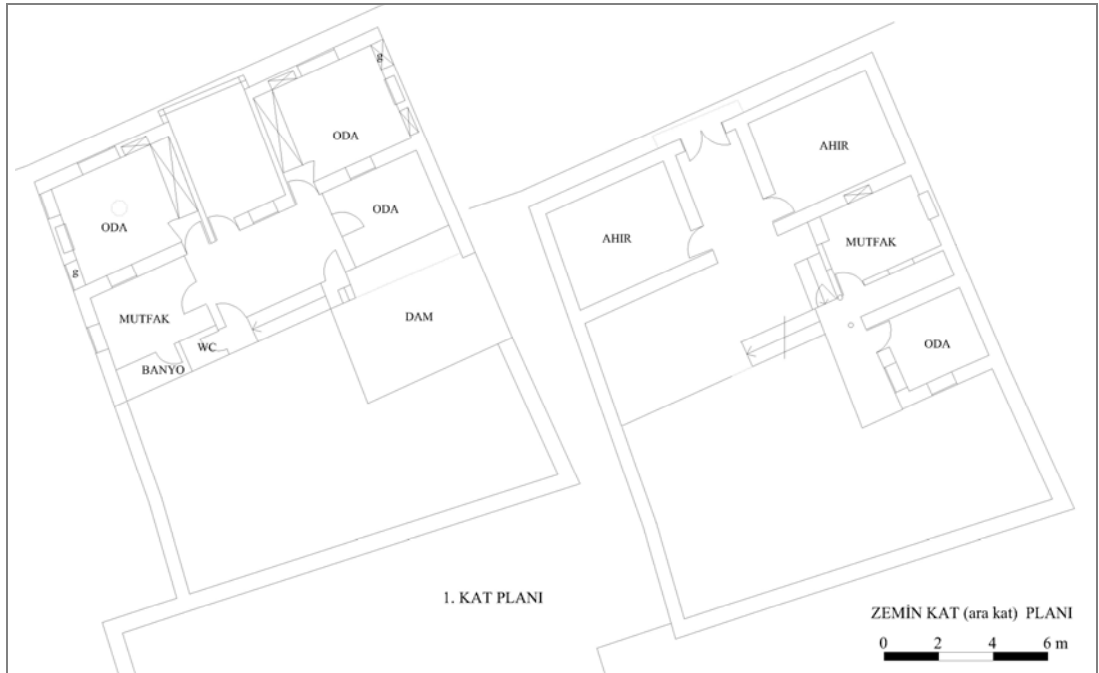
EK- 35 (Devam) Kaş Mahallesi geleneksel konut dokusu

Resim 35.48. 167 envanter nolu yapı fotoğrafları

a.) Dış cephe fotoğrafı

b, c, d, e, f, g.) İç mekan fotoğrafları

Şekil 35.48. 167 envanter nolu yapı planları

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Soyadı, adı : AKKAN, Şeyda
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 26.10.1980 Bursa
Medeni hali : Bekar
Cep Telefonu : 0 535 681 60 79
Ev Telefon : 0 (312) 343 21 89
e-mail : seydaakkan@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Uludağ Üniversitesi/ Mimarlık Bölümü	2003
Lise	Fatih Sultan Mehmet Lisesi, Ankara	1998

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2003-2006	Çatki Mimarlık	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce